

Sömürü ve Baskı Politikasına Karşı Ulusal Demokratik Güçler

I. Bilen

Türkiye Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

Ulusal demokratik güçlerin tek cephesi politikası, dolayısıyla işçi sınıfının bağlaşıkları sorunu dün olduğu gibi bugün de TKP'nin savaşımında ana yeri alıyor. Türkiye komünistleri bu politikasını Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerine, uluslararası komünist hareketin zengin deneyimine dayandırıyor; bu deneyimi ülkemizin somut koşullarına yaratıcılıkla uyguluyorlar.

Türkiye bugün kapitalist toplumun daha da derinleşen ekonomik, toplumsal, politik bunalımları içindedir. Ülkemizin burjuva basını da, yurtdışı emperyalist basın da bunalımların sert belirtilerini örtbas edemiyor. Emperyalistler, bunlarla işbirliği yapan Türkiye burjuvazisinin bir kesimi, bunalımdan «çıkış yolu» olarak Türkiye'ye şunu dayatıyorlar: Emperyalizme daha sıkı bağlanmak, endüstrileşmeyi durdurmak, bunalımın yükünü halkın sırtına daha da yüklemek ... Ama bu «reçetede» yeni hiç bir şey yoktur. Türkiye'yi bugünkü toplumsal-ekonomik çıkmaza, kapitalist sistemin bunalımının doğurduğu çıkmaza götürmüş olan bu politikadır.

TKP, bu bunalımlardan çıkış yolu olarak, uluslararası emperyalizmin, ülkemizdeki işbirlikçi, tekelci burjuvazinin egemenliğine son verecek ve sosyalizme yolu açacak ileri demokratik devrimi zorunlu görüyor. Bugün Partimizin önünde, bu devrimci perspektifi geniş emekçi yığınlara, halkımıza güncel savaşımın içinde, kendi deneyimlerine dayanarak, benimsetmek, onların çoğunluğunu bu devrimi gerçekleştirme savaşımına çekmek gibi tarihsel bir görev duruyor. Bu görev, her şeyden önce ulusal demokratik güçlerin tek cephesi kurularak yerine getirilebilir.

Ulusal Demokratik Cephenin Toplumsal Temeli

Tüm kapitalist ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de toplumsal yaşamın tüm alanlarında gelişmeyi koşullandıran belirleyici etken, kapitalizmin temel uzlaşmaz çelişkisidir; emek ile sermaye arasındaki çelişkidir. Ancak ülkemizde buna ek olarak bir de emperyalizm, işbirlikçi tekelci burjuvazi, toprak ağaları ile Türkiye halkı arasındaki önemli çelişki daha vardır. Bu iki özlü çelişkinin bir arada düğümlenmesi, işçi sınıfımıza, ulusun büyük çoğunluğunu kendi çevresinde birleştirmesi için nesnel olanak sağlıyor.

Tarih, işçi sınıfına, ulusal demokratik güçler bağlaşıklığının öncü gücü olma öz görevini vermiştir. TKP’ye göre işçi sınıfının gelişmiş kapitalist ülkelere göre, nüfus içindeki oranı bakımından daha az olması, onun tarihsel öz görevini yerine getirmesine engel değildir. V. İ. Lenin şöyle diyor: «Herhangi bir kapitalist ülkede proletaryanın gücü, onun toplam nüfus içindeki ölçüsüyle karşılaştırılamayacak kadar daha fazladır. Bu hem proletaryanın tüm kapitalist ekonomik sistemin merkezine, can damarına ekonomik olarak egemen olmasından, hem de emekçilerin ezici çoğunluğunun gerçek çıkarlarını kapitalizm koşullarında ekonomik ve politik olarak dile getirmesinden ileri geliyor.»⁽¹⁾

Uluslararası güçler dengesinin sosyalizmden ve devrimci güçlerden yana değişmesi, Türkiye’de de işçi sınıfının devrimci süreçteki öncü rolünü güçlendiriyor. Sonra, işçi sınıfının yüksek bir olgunluk derecesi ve politik potansiyeli olan, nitelik ve nicelikçe güçlenen sağlam bir çekirdeği, endüstri proletaryası vardır. İşçi sınıfı savaşımının politikleşme süreci son yıllarda TKP’nin etkinliğinin artmasıyla daha da hızlandı. Bu savaşımın geçmişe oranla daha örgütlü, daha bilinçli, daha bütünsel nitelikler kazanıyor.

Günümüz Türkiye’sinde proletaryanın devrimci savaşımında dayanabileceği ve dayanmak zorunda olduğu geniş bir toplumsal taban, toplumsal güçler vardır. O, tarihsel öz görevini yerine getirmede son derece gerekli olan bağlaşıklığı gerçekleştirmek için bu tabandan, bu güçlerden yararlanmak zorundadır.

Ulusal demokratik cephenin temeli, işçi-köylü bağlaşıklığına dayanmalıdır. Türkiye’de köylülük, bugün de nüfusun yarıdan çoğunu oluşturuyor. Bu oran giderek azalmakla birlikte, ulusal ekonomide eskisi gibi önemli rol oynayan köylülüğün işçi sınıfı bağlaşıkları arasındaki birincil yeri değişmiyor.

Köylü yığınlarının politik aktifliği, günümüzde, kuşkusuz, çok yüksek değildir. Ama bu, onların potansiyel devrimci gücünü küçümsemeye götürmemelidir. Türkiye köyleri, emperyalizme bağımlı kapitalizmin bütün

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar (Rusça), c. 40, s. 23.

çelişkilerini bağrında taşıyor. Buna ek olarak özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki derebeylik ilişkileri kalıntılarının, toprak ağalığının varlığı, köylülerin çileli yaşamını daha da ağırlaştırıyor.

Burjuva hükümetlerinin uyguladığı taban fiyatları politikası yoksul ve az topraklı köylüyü yıkıyor, büyük tarım işletmelerine yarıyor, zengin köylülerin eline daha fazla para geçmesine yol açıyor. Bu politika, köy emekçileri, küçük ve orta köylü yığınları üstünde derin yıkıcı etkiler yapıyor. Köyde hızlı bir sınıfsal ayrışma süreci var.

Köylüler tekellerle, devletle karşı karşıya geliyorlar. Kapitalist çelişkilerde en ağır koşullarda çalışan tarım işçileri (bunların sayısı 1 milyon üstündedir) köy burjuvazisine karşı savaşım veriyor ve bu savaşım sürekli genişliyor. Milyonlarca az topraklı ve orta köylünün istemleri büyük kapitalist çiftlikçilerin, toprak ağalarının, yerli-yabancı tekellerin ve bankaların çıkarlarıyla çatışıyor.

Köylülüğün geniş kesimleri, henüz gericiliğin politik yedek gücü olsa da, son yılların gelişmeleri bu durumun geçici niteliğini gösteriyor. Hızla yayılan az topraklı, orta ve bir kısım zengin köylülüğün demokratik kooperatifçilik hareketi, anti-tekелci bir eğilim taşıyor. Elbette kapitalist toplum içinde kalındıkça, bu kooperatif hareketi çelişkili özelliğinden kurtulamaz. Bu eğilimin daha öte gelişmesi, işçi sınıfının, onun öncüsünün-komünistlerin köy emekçileriyle sıkı savaşkan birliğine ve orta köylülüğü yonlarına çekmelerine bağlıdır.

Ülkemizin kırık alanlarında köylülüğün anti-feodal, anti-tekелci anti-emperyalist nitelikli savaşımı ile tarım proletaryasının savaşımı içiçe giriyor. Bu da köylülüğün yoksul, az topraklı, orta kesimleri ve bugün için köy burjuvazisinin alt kesimleri ile işçi sınıfının bağlaşıklığı için nesnel temeli oluşturuyor.

Bunun için şimdi köylerde parti örgütlerinin çalışmaları, köylü komitelerinin aktifleşmesi, köy yoksullarının yığınsal örgütlenmesi çok büyük önem kazanıyor. Köylü yığınlarını, işçi sınıfıyla bağlaşıklık kurmanın, işçi sınıfı partisinin, TKP'nin ortaya koyduğu anti-emperyalist, anti-tekелci, anti-feodal dönüşümler programı için savaşımın kendileri için biricik kuruluş yolu olduğuna inandırmak gerekiyor.

Ulusal demokratik cephenin toplumsal temelinden söz ederken gözönünde bulundurulması gereken diğer bir güç de *orta katmanlardır*, Orta katmanların anti-emperyalist, anti-tekелci bağlaşıktaki yeri üstüne Leninci görüş, uluslararası komünist ve işçi hareketinin, ulusal kurtuluş hareketinin zengin deneyimleriyle doğrulanmıştır. Kent nüfusumuzun çoğunluğunu oluşturan ve alacalı bir yapısı olan bu toplumsal gurubun ulusal demokratik cepheye çekilmesine büyük önem veren Partimizin deneyimi de bunu kanıtıyor. TKP, orta katmanların yapısının çok yanlı incelen-

mesine, orta katmanların her bileşen ögesinin istemlerini kavrama, her birine yaklaşmanın özgül yollarını bulup çıkarmaya büyük önem veriyor.

Türkiye’de gelişmiş kapitalist ülkelerden ayrılmı olarak esnaf ve zanaatçılar gibi geleneksel orta katmanlar geniş yer tutuyor. Ama tekelleşme süreci bu katmanları da etkiliyor. Küçük mülk sahibi üreticiler yıkılıyor, ya da tekellere bağımlı duruma düşüyor. Mühendis ve teknik elemanlar da içinde, aydınlar eski ayrıcalıklarını yitiriyor. Öğrenci gençliğin gelecek çevreni daralıyor. Sonuç olarak bu grupların belirli kesimleri, durumları bakımından işçi sınıfına yaklaşıyor, ya da onun sıralarına katılıyor.

Türkiye’de orta katmanların bu durumu, onun kimi kesimlerinde, özellikle esnaf ve zanaatçılar arasında dinsel tutuculuğun sürmesine, iflasa sürüklenen küçük mülk sahiplerinin, sınıfsal konumlarını yitiren grupların radikalleşmesine yol açıyor. Bunlardan kimilerinin faşist ya da «sol» terörist uçlara savrulduğu görülüyor.

Kuşkusuz orta katmanlar arasında tekellere, emperyalizme karşı giderek öne çıkan ilerici bir eğilim de var. Orta katmanlar arasında bu görüşleri paylaşanlar, hedefleri bakımından işçi sınıfına yaklaşıyorlar. Üstelik, aydınların, öğrenci ve öğretmenlerin, mühendis ve teknik elemanların vb. arasında çok geniş güçler, giderek çıkarlarının kapitalizme bağdaşmadığı gerçeğini kavriyorlar.

Türkiye’de ulusal demokratik güçlerin cephesi sorunu, bir önemli özellik daha taşıyor. Bu da, Türkiye işçi sınıfının savaşımla *Kürt ulusal hareketi* arasındaki bağlaşıklık sorununun derin devrimci anlamından ileri geliyor.

Türkiye’de Kürt’lerin sayısı milyonları buluyor. Türkiye Kürdistanı’nda kapitalist ilişkilerin geliştiği koşullarda feodal kalıntıların varlığını sürdürmesi, şövenist baskı, ulusal ayrıcalık politikası Kürt halkının derin acılarının kaynaklarıdır. Milyonlarca Kürt emekçisi topraksızlığa, işsizliğe, yoksulluğa gömülmüştür. Türkiye Kürdistanı’nda sınıfsal ayrışma süreci hızlanıyor.

Belirttiğimiz bu nedenlerin etkisiyle Kürt ulusu, demokrasi savaşımında başlıca güçlerden biri haline geliyor. Kürt’ler, Türk şövenizminin uyguladığı zorla «özümseme» politikasına kesinlikle karşı çıkıyorlar. Türkiye Kürdistanı’nda sınıf savaşımı keskinleşiyor. Kürt köylülüğünün feodal kalıntıları, toprak ağalarına karşı savaşımı güçleniyor. Gelişen Kürt ulusal hareketi derin toplumsal özellikler kazanıyor. Bugün ulusal baskı ve ayrıcalığa karşı çıkan Kürt halkı, günden güne, tüm Türkiye halkının baş düşmanına, uluslararası emperyalizme ve işbirlikçi tekelci burjuvaziye karşı savaşıma yöneliyor.

Buradan çıkan sonuç TKP’nin politikasını doğruluyor: Kürt halkı bu-

günkü ulusal ezgiden, ağır sömürü ve zorbalıktan ancak işçi sınıfıyla sınıksı kenetlenirse kurtulabilir. Öte yandan, ulusların kendi yazgılarını kendilerinin özgürce belirleme hakkını ödünsüz savunan Türkiye işçi sınıfı, ulusal demokratik cephenin önemli bir dayanağı olan Kürt ulusunun ezici çoğunluğunu kendi çevresine, çekebilir, çekmek zorundadır.

TKP'nin görüşüne göre, Türkiye'deki emperyalist sömürü ve tekelleşme sürecinin gelişmesi, burjuvazinin iç çatışmalarını biteviye derinleştiriyor. *Burjuvazinin tekeldışı kesimi, özellikle orta burjuvazi* tekellerin ağır rekabeti altında eziliyor. Tekelci olmayan burjuvazinin hem ulusal pazarın emperyalist tekellerin talanından kurtarılmasında, hem de tekellerin egemenliğinin sınırlandırılmasında nesnel olarak çıkarı vardır. Ulusal, tekelci olmayan burjuvazinin bu konumu onu ulusal demokratik cephenin potansiyel güçleri arasında saymamıza olanak veriyor.

Sınıfsal çelişkilerin keskinleşmesi orduya da yansıyor. Bu durum, NATO'cu militarist kliğe karşı hoşnutsuzluğu artırıyor. TKP, silâhlı güçlerin yurtsever kesimlerini ulusal demokratik cepheye kazanmanın zorluğunu vurguluyor.

Çoğunluğu Kazanmak

TKP'nin görüşüne göre, emperyalizme, işbirlikçi tekelci burjuvaziye, toprak ağalarına, militarist kliğe karşı savaşım sırasında halk düşmanı güçlerin diktatörlüğünü yıkmak ve halkın ileri demokratik erkini kurmak olanaklıdır. TKP Programı'nda şöyle deniyor: «Bütün bu güçlerin ulusal demokratik cephede birliği, bu amaca ulaşmakta tarihsel rol oynayacaktır.»⁽²⁾ Öte yandan TKP, tüm anti-emperyalist, demokratik güçlerin cephesini oluşturacak politik güçler arasında, bu cephenin yöneleceği başlıca hedefleri açık olarak dile getiren biricik partidir.

TKP, tüm ulusal demokratik güçleri emperyalist boyunduruğun kırılması, NATO'dan çıkılması, Amerikan üslerinin sökülmesi savaşımında birleştirmeye çalışıyor. O, tüm güçleri bağımsız, blok dışı bir dış politika izlenmesi, yerli ve yabancı tekellerin ekonomik-politik egemenliklerinin sona erdirilmesi, tüm büyük endüstri işletmelerinin, madenlerin, bankaların ve dış ticaretin devletleştirilmesi için savaşıma çağırıyor. Devlet sektörüne dayanılarak endüstrileşmenin sağlanması ve toprakta her türlü gerilik öğelerinin yok edilmesi, demokratik toprak reformunun gerçekleştirilmesi cephenin en önemli ödevleri arasında yer alıyor.

Bütün bu köklü dönüşümleri başarmak, işçi ve emekçi sınıfların tüm demokratik özgürlüklerini eksiksiz gerçekleştirmek ve her türlü ulusal

⁽²⁾ TKP Programı, ÜRÜN yayınları, İstanbul, 1978, s. 18.

baskı ve ayrıcalığa son vermek için, genel demokratik görevleri yerine getirmek için halkın ileri demokratik erkinin kurulması zorunludur. Tüm bu dönüşümlerin yapılması, kuşkusuz, kapitalizmin temel çelişkisinin henüz çözülmesi demek olmayacaktır. Ama bu, sosyalizmin maddesel önkoşullarının olgunlaşması demek olacaktır.

Yirminci yüzyılda Türkiye iki devrim yaşadı. Ama bunlar burjuva nitelikliydi ve Partimizin kanısınca sosyalizme geçiş için zorunlu olan ara aşama sorununu gündemden indirmemişlerdir. Kuşkusuz bu aşamada verilecek savaşım sırasında burjuva demokratik devrim çerçevesi aşılabacak, bu süreç tamamlanacaktır.

TKP, burjuva demokratik devriminden ayrılmı olarak ileri demokratik devrim diye adlandırdığımız, devrimin ilk aşamasını gerçekleştirmek için, Türkiye halkının en geniş çoğunluğunu kazanmayı amaçlıyor. V. İ. Lenin'in sözleriyle dersek, biz, «yalnız işçilerin basit çoğunluğunu değil, tüm sömürülenlerin çoğunluğunu» ⁽³⁾ kastediyoruz. Burada % 51'lik bir parlamentaryer çoğunluktan söz etmediğimizi belirtmek gerekir. TKP'nin elde etmek istediği çoğunluk, başta işçi sınıfı olmak üzere, bir avuçluk finans oligarşisi ve toprak ağası dışında kalan tüm halkımızın örgütlü ve eylemli çoğunluğudur.

Sınıf düşmanının her türlü karşıdevrimci direncini her yöntemle bastırmaya yetenekli bir çoğunluk; ancak, Partimize göre, işçi sınıfı ile öteki anti-tekelci, anti-emperyalist güçlerin bağlaşıklık politikası devrimci sürecin her bir evresine yaratıcılıkla uygulanırsa elde edilebilir. Ve biz komünistlerin bu görüşü, ulusal demokratik cephenin, devrim hangi yolu izlerse izlesin, halkın devrimi başarmaya ve kazanımlarını savunmaya yetenekli bir savaşım örgütü olacağı anlamına geliyor.

Ulusal demokratik cephenin strateji ve taktiği ile ilgili sorunları inceleyenlerken doğal olarak şöyle bir soru ortaya çıkabilir: İşçi sınıfı, bağlaşıklarıyla nereye kadar gidecek? Devrimin ileri demokratik aşamasından sonra, onlara yüz çevirecek mi?

Bu soruyu yanıtlarken biz, her şeyden önce, işçi sınıfının bağlaşıklık politikasının gelgeç olmadığını kesinlikle belirtiyoruz. TKP, çağdaş aşamayı değerlendirirken ve ülkemizin sorunlarını çözerken, günümüzde demokrasi savaşımı ile sosyalizm savaşımının birbirine yaklaştığını, örüldüğünü gösteren Marksist-Leninist teoriyi çıkış noktası yapıyor. Kanımızca işçi sınıfı bağlaşıklarının büyük çoğunluğu için sosyalizm gerçek kurtuluş demektir. Ama sorun, onların bu gerçeğin bilincine varmaları sorunudur.

Partimize göre sosyalist devrim için gerekli politik önkoşullar ancak ileri demokratik erk için savaşım sürecinde yaratılabilir. Ancak bu savaşım

(3) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar (Rusça), c. 44, s. 32.

sırasında yığınların bilincinde bu yönde değişimler sağlanabilir. Bu aşamayı sosyalist devrim aşamasıyla karıştırmak doğru olmaz. Ama bu aşamada anti-emperyalist, anti-tekelci demokratik dönüşümler sürecinde atılacak adımların güçler dengesinde yarattığı her değişme, işçi sınıfının o güne kadar kurduğu bağlaşıkların çoğunluğuyla daha sıkı ve dolaysız bağlaşma olanağı sağlayacaktır. Sosyalist devrim, işte bu halk yığınlarının ezici çoğunluğunun işçi sınıfıyla bağlaşması sonucu başarılabilmektedir.

Biz, sonul hedefimizin sosyalizm olduğunu bağlaşıklarımızdan gizlemiyoruz. Açıkça diyoruz ki, Türkiye komünistlerinin ileri demokratik devrim olarak gördükleri aşama, bütünsel devrim sürecinin ilk aşamasıdır ve yolu sosyalizme açacaktır.

Ama deneyiminin de gösterdiği gibi, ulusal demokratik cephenin kurulması elbette bugünden yarına gerçekleşmez. Bunu gözönünde bulundurarak, TKP, ulusal demokratik güçlerin tek cephesini kurmak için, ayrımlı bir eylem birliği politikası izliyor. Bize göre Türkiye'de işçi sınıfının eylem birliği ve en geniş demokratik güçlerin hedef ve istemlerini yansıtan bir politika saplamak için reel olanaklar vardır.

İşçi Sınıfının Eylem Birliği

Devrimin öncü gücü olan işçi sınıfının birliği, ulusal demokratik cephenin bel kemiğini oluşturur. İşçi sınıfının bölünmüşlüğü, onun hegemonyasını sağlamasının önünde engel olarak duruyor. Bu engeli aşmak, Partimizin en temel görevidir.

Türkiye'de, işçi sınıfının sayısı artarken, onun sıralarına köylü yığınlarından, orta katmanlardan yeni öğeler katılıyor. Kapitalist gelişmenin, bunalımların sonucu olarak, hem işsizler ordusu hızla artıyor, hem de işçi sınıfının çevresindeki çok geniş yarı proleter halka hızla büyüyor. İşçi sınıfının durumuna yaklaşan, savaşımına katılan bu katmanlar, aynı zamanda sınıf savaşımına kendi küçükburjuva kökenli kararsızlıklarını taşıyorlar. Egemen çevreler, bundan, işçi sınıfını bölmekte yararlanıyorlar.

Burjuvazinin desteği altındaki sarı sendikacılar, sınıf uzlaşmacıları ve gerici, faşist akımlar sendikal hareketi bölüyor. Sendikalı işçilerin üçte ikisi iki büyük konfederasyonda, DISK ve Türk-İş'de örgütlü, geri kalanı da 600'den fazla sendika arasında dağılmış bulunuyor. Üstelik burjuvazi, bir süreden beri DISK içinde yeni bir bölünme yaratmaya çalışıyor. Burjuva-reformist Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) sağ yönetimi ve kimi reformist sendika yöneticileri bölücü bir rol oynuyorlar. Ama tüm bu bölünmelere karşın çeşitli sendikalarda sınıf sendikacılığı temelinde bir-

lik eğilimi güçleniyor. Bu eğilim, örneğin, metal, cam, petro-kimya işkol-
larında çalışan işçilerin ortak eylemlerinde gözleniyor.

TKP, uzun illegal savaşımına karşın, bugün Türkiye işçi sınıfının en bilinçli, en savaşkan temsilcilerini kendi çatısı altında örgütlüyor. Burjuva partilerinden yüzçeviren emekçiler için TKP yavaş yavaş biricik devrimci alternatif durumuna geliyor. TKP'yi güçlendirmeden ve komünistlerin işçi yığınları arasındaki ardıcıl çalışması olmadan, işçi sınıfının birliği sağlanamaz.

Ülkemiz işçi hareketinde şimdi varolan durumu gerçekçi değerlendirirken, biz herşeyden önce, Türkiye'de işçi sınıfının şu ya da bu kesimini etkileyen birkaç partinin varoluşundan hareket etmeliyiz. Burjuva reformcu düşlerin, işçi sınıfının önemli bir kesiminin üstünde henüz etkinliğini yitirmediğini görmezlikten gelemeyiz. Sosyal reformist politika, işçi sınıfına özellikle CHP aracılığıyla sızdırılmak isteniyor. Burada CHP'nin üye olduğu Sosyalist Enternasyonal'in sağ sosyal demokrat yöneticileri önemli bir rol oynuyor.

İşçi sınıfı üzerindeki burjuva etkilerini kırma ve onun birliğini sağlama savaşımını karmaşıklaştıran, güçleştiren başka etkenler de var: TKP illegal koşullarda eylem gösteriyor. Legal sol güçler ise bölünmüştür. Ülkede Türkiye İşçi Partisi (TİP), Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin (TSİP) yanı sıra, sol belgiler kullanan daha birçok parti ve grup vardır. Biz komünistler, her iki işçi partisiyle de işçi sınıfının çıkarları temelinde eylem birliği politikası izliyoruz. Bu eylem birliğinin gerçekleşmesi, uzak bir geleceğin işi değil, günümüzün işidir.

Üstelik komünistler hiç bir zaman şu ya da bu partiyi yalnız toplumsal tabanına, yahutta sayıların toplamına bakarak değerlendirmezler. Bundan ötürü TİP ve TSİP'ten söz ederken biz son yıllarda bu partilerdeki gelişmeleri dikkate alıyoruz. Bu partiler kurulmalarından sonra çelişkili süreçlerden geçerek, birçok sorunda bilimsel sosyalizmin ilkelerinden esinlenen görüşlere yöneldiler.

Şunu da belirtelim ki, TİP ve TSİP yöneticilerinin kimi zaman TKP'nin önerilerine karşı önyargılarla davranmasına karşın, bu partiler uluslararası emperyalizme ve verli işbirlikçilerine karşı eylem birliği yapılmasının ve savaşım cephesi kurulmasının zorunluğunu kabul ediyorlar. Deneyim gösteriyor ki, böylesi bir doğrultu yaşama geçirildiği zaman, bu, işbirliği yapan tüm güçlerin yararına oluyor.

Bununla birlikte TKP, komünistlerle işçi partileri arasında işbirliğini baltalayan sağ ve «sol» oportünist, sektör tutumlara karşı ilkesel planda ideolojik savaşımı eylem birliği politikasının ayrılmaz bir parçası sayıyor. Biz komünistler, böylesi bir işbirliğinin daha geniş demokratik güçlerin birliği için de bir çekim merkezi oluşturacağı görüşünü savunuyoruz.

En Geniş Demokratik Güçlerin Eylem Birliği

Bugünkü somut politik görevimiz, demokratik konumları gericiliğe karşı savunmak ve bunları daha da genişletmektir. Bu da ancak halkın demokrasi hareketini, yığın savaşımlarını güçlendirerek gerçekleştirilebilir. Bu hareket, emperyalizmin, tekellerin konumlarına karşı güçlü bir atılım çevreni taşıyor ve ileri demokratik devrim için savaşımında çıkış noktasını oluşturuyor. Böylesi bir hareket ancak en geniş demokratik güçlerin eylem birliğiyle gerçekleşebilir. Bu hareket ulusal demokratik cepheyle özdeş değildir, bileşimi bakımından ondan daha geniştir.

Böylesi bir eylem birliği için politik program, daha geniş güçlerin uğrunda savaşılabileceği daha sınırlı, güncel amaçlara yönelmelidir. Günümüzde bu amaçlar şu ağırlık noktalarında toplanabilir:

- Emperyalist baskılara, NATO dayatmalarına, gericiğin demokratik özgürlüklere karşı saldırılarına, artan faşizm tehlikesine karşı savaşım.
- Ekonomik bunalımın yükünün emekçi halkın sırtına yüklenmesine karşı savaşım.
- Kürt halkına karşı uygulanan ulusal baskıya, ulusal ayrıcalığa, Türk şovenizminin körüklenmesine karşı savaşım.
- Barış, askersel yumuşama, silâhsızlanma için, emperyalizmin Türkiye'deki egemen çevreler aracılığıyla Ege denizinde ve Kıbrıs'ta düzenlediği provokasyonlara karşı savaşım.

Ulusal demokratik cephenin dışında kalan hangi politik parti ve güçler yukarıda saydığımız hedeflere ulaşmak için şu ve bu ölçüde eylem birliğine çekilebilir?

Bu sorunun ne kadar karmaşık ve güç olduğu, sağ yönetimi tekellerden yana bir doğrultu izleyen, politikası açıkça burjuva reformist ideolojinin damgasını taşıyan CHP'yi bu eylem birliğine çekme çabalarında görülüyor. Bu partinin yöneticileri ileri demokratik devrim idesine, ulusal demokratik cephe kurma denemelerine karşı çıkıyorlar. 2 yıl kadar hükümette kalan bu partinin çok alacalı bir toplumsal yapısı olduğunu da gözönünde bulundurmalıyız. Bu partide emperyalizm ve tekel yanlısı güçlerden sosyal demokratlara kadar değişik akımlar ve güçler yer alıyor. Ama bu parti bütünsel olarak aşırı gericiliğe karşı çıktığı, parti içindeki sol kanat ise demokratik görüşlere yakınlık gösterdiği için çeşitli somut sorunlarda CHP'yi eylem birliğine çekmenin nesnel olanakları vardır.

Bununla birlikte ülkemizde Kürt ulusal hareketinin çeşitli kollarını Türkiye ölçüsündeki demokrasi savaşımlarıyla bağlamanın nesnel olanakları vardır ve bu zorunludur. TKP ulusal baskı ve ayrıcalıklara karşı savaşımında bu

hedeflere içtenlikle bağlı olan herkesle eylem birliğine hazır olduğunu açıklıyor.

Demokratik güçlerin eylem birliğine, küçükburjuva devrimci grupların tabanı da çekilebilir. Burada sözkonusu edilenler, Maoculuğa karşı çıkan ve gericiğin aracı durumundaki yozlaşmış terörist grupların dışında yer alanlardır.

Bizim deneyimimiz, eylem birliğinde reel adımların herşeyden önce sınıf savaşımaları, yığın eylemleri içinde atılabileceğini gösteriyor. Kadın hareketinde ve barış hareketinde çeşitli akımların temsilcilerinin eylem birliği yapmaları için büyük olanaklar vardır. Gençliğin anti-emperyalist, anti-faşist birliği oldukça çevrenlidir. Bunu komünist, sosyalist, Kürt gençliğinin eylem birliği kanıtıyor.

TKP, her düzeyde eylem birliği yapılmasından yanadır. Faşist terör ve saldırılara karşı komünistler, sosyalistler ve diğer demokratlar arasında birçok yerde eylem birliği yapıldığı biliniyor. Öte yandan TKP, 14 Ekim 1979'da yapılan seçimlerde iki işçi partisine, Kürt demokratlarına, CHP'nin sol kanadına ve tüm demokratik güçlere ortak seçim bloku kurmayı önerdi. Bu gerçekleşmeyince TKP, seçim kampanyasında ortak eylem önerdi. Bu yolda belirli başarı sağlandı. İstanbul'da ve başka seçim bölgelerinde ortak mitingler yapıldı. Bu mitinglerde konuşmacılar seçmenleri gerici, faşist güçlere karşı birleşmeye çağırdılar.

Batı Avrupa'ya yeni atom silâhları yerleştirilmesine, faşist güçlerin desteğine dayanan gerici Demirel hükümetine, baskı ve teröre karşı son zamanlarda yaygınlaşan savaşım yeni bir eylem birliği örneğidir. TKP, bu savaşım sırasında TIP, TSİP ve aynı zamanda CHP içindeki bazı gruplar arasında eylem birliği yapılması yolunda somut adımlar attı.

Bizim deneyimiz, ne zaman eylem birliği önerisi yapıldıysa ve bu öneri ne denli yığınlara malolduysa, en gerici güçlerin saldırılarını o denli artırdığına tanıklık ediyor. Bu, Türkiye'deki egemen çevrelerin eylem birliğinden duyduğu büyük korkuyu yansıtır.

Ara sıra TKP'nin eylem birliğine çağırdığı politik güçler üzerinde kendi egemenliğini dayatmak, «aynıcalıklı yer almak» istediğini söyleyenler oluyor. Biz, böyle bir kaygının yersiz, temelsiz, uydurma olduğunu söylüyoruz. TKP, bütün politik partnörlerin örgütsel bağımsızlığına, eşitliğine saygı gösterir. Kendisinin haklarına da saygı gösterilmesini ister. TKP, hiçbir zaman proletarya hegemonyasını gerçekleştirmek yolundan şaşmayacaktır. O, bunu sağlamak için yığınlar arasında çalışıyor, yığın bağlarını güçlendiriyor, yığınlara birlikte, yığınların önünde yürüyor. O, bunun için eylem birliği politikası uyguluyor.

TKP'nin illegal olması, kuşkusuz, eylem birliğinin gerçekleşmesi yolunda

zorluklar yaratıyor. Ama deneyim bu zorlukların aşılmaz olmadığını gösteriyor. Komünistler illegal savaşımla ustalıkla legal savaşım ile birleştiriyor ve bu zorlukları aşılıyorlar.

Biz, Partimize yöneltilen eleştirileri, eğer bunlar sataşma, saldırı değilse, gerçekten objektif eleştiriler ise, eylem birliğine engel olarak görmüyoruz. TKP, eylem birliği içinde propaganda, ajitasyon ve eylem özgürlüğünü korur. Komünistler ideolojik sorunlarda ödün vermez. Komünistlerle bağlaşıkları arasında ilkesel düzeyde ideolojik savaşım sürecektir. Kuşkusuz onu eylem birliğini engellemeyecek biçimlerde sürdürmek gerekir. Her sorunu dostça bir davranış içinde ele almak, tartışmak eylem birliğine yanaşan herkese karşı komünistlerin değişmez tutumu olmuştur, olacaktır.

Komünistler, eylem birliği yapmaya hazır olan güçler arasında geçmişteki uyumsuzlukların yarattığı tüm olumsuz öznel etkenleri aşmak için üstlerine düşen her şeyi yapıyorlar, yapacaklardır. Gelişmeler geleceğe iyimserlikle bakmamızı haklı çıkarıyor.

TKP, halkımızın ulusal demokratik cephesini oluşturma savaşımında tarihsel görevini yerine getiriyor, getirecektir. Bu görevin ulusal karakteri vardır. Bu, emperyalizmin boyunduruğundan kurtulma, barış ve özgürlük savaşımıdır. Bu, gericiliğe, sömürü düzenine karşı, sosyalizme yolu açacak olan ileri demokrasi için savaşımıdır.

Pentagon ve NATO, Avrupa'yı Neyin İçine Sürüklüyor?

NATO Konseyi, 1979 Aralığının ortalarında Brüksel'de toplanan bir oturumunda, Sovyet topraklarına dört dakika içinde erişebilecek güçte, Eurostratejik denen orta menzilli nükleer füzelerinin (108 Pershing-2 ve 469 Krüz füzeleri) yeni sistemlerini üretme ve kimi Batı Avrupa ülkelerine yerleştirme kararını onayladı.

BSS'nin Barış ve Demokratik Hareketler Sorunları Komisyonu, geliştirilmekte ve uygulanmakta olan Pentagon ve NATO'nun tehlikeli planları çerçevesinde, eski dünyanın egemen çevrelerinin Avrupa'yı neyin içine sürüklediğini incelemek üzere, şu kişilerden oluşan bir araştırma grubu kurdu: *Wiesław Klimczak*, Polonya Birleşik İşçi Partisi MK Aday üyesi ve BSS Yazı Kurulu üyesi; *Röbert Francis*, Belçika Komünist Partisi'nin BSS'deki temsilcisi ve Yazı Konseyi üyesi; *Peter Boyçuk*, Kanada Komünist Partisi Merkez Yürütme Komitesi üyesi ve BSS Yazı Konseyi üyesi; *Vladimir Lober*, BSS kadrosunda görevli.

Aşağıda grubun çalışma ürünlerinin bir özetini bulacaksınız.

BİR KEZ DAHA «SOVYET ASKERSEL TEHDİDİ» ÜZERİNE

Avrupa'da bugün Sovyetler Birliği'nin NATO devletlerine karşı askersel üstünlüğü ele geçirdiği savı, NATO'nun planlarına onay kazanılması amacıyla yürütülen propaganda kampanyasının temel dayanağıydı. ABD ile SSCB arasında belli bir dünyasal stratejik silâh dengesinin varlığını kabul etmekle birlikte, Batılı ülkelerin egemen çevreleri, NATO ile Varşova Antlaşması arasında taktik nükleer ve konvansiyonel silâhlar bakımından, Avrupa anakarası üzerinde, böyle bir dengenin varlığını yadsıyorlar. Kapitalist Batı'da, orta menzilli Sovyet füzelerinin, SS-20 denen yeni füzelerin, Avrupa'nın tümünü menzili içine aldığı, buna karşılık NATO'nun elinde (SALT-2'nin kapsamına giren ABD stratejik silâhlarını hesaba katmayarak) toptan yetersiz nükleer füze gücü bulunduğu, böylelikle de Batı Avrupa'nın «savunmasız» kaldığı ileri sürülüyor.

Araştırma grubu, bu savların dayanaksız olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Bölgesel silâhlanma unsurlarını dünyasal unsurlardan, Avrupa'daki silâhlı güç dengesini dünyasal dengeden ayırmanın kanıtları yoktur. Batı Avrupa'da yoğunlaşmış bulunan askersel potansiyel, yalıtılmışlık şöyle dursun, ABD'nin potansiyeline sıkı sıkıya bağlıdır. Dahası var; NATO

sisteminin aracılığıyla, bu potansiyel, ABD potansiyelinin doğrudan doğruya devamı, pekiştirilmiştir ve ona bağlıdır. (1)

Pentagon planlarına sözcülük yapanların kanıtları, topyekün askersel-stratejik güç dengesi içinde, ABD'nin bölgesel üslenme sisteminin muazzam önemini bile bile gözardı ediyor. Yıllardır ABD ve NATO'lu ortakları, SSCB ve Varşova Antlaşması ülkelerini çepeçevre kuşatan bir üsler sistemi oluşturmakla uğraşıyorlar. Sovyet topraklarına nükleer silah taşıyacak güçte uçaklar bu üslere yerleştirildi. Nükleer silah yüklü uçaklar taşıyan uçakgemileri de içinde olmak üzere, ABD savaşgemisi filoları, sürekli sosyalist topluluğun sınırlarında dolanıyor. Orta Avrupa'daki güçler, Pershing-1 füzeleri de içinde, orta menzilli Amerikan füzelerinden oluşuyor; bunlar 750 kilometre menzillidir. Yalnızca FAC'nde, taşıyıcı araçlarıyla birlikte 7.000'den fazla nükleer ABD silah birimi bulunmaktadır. (2)

NATO propaganda aygıtı, Avrupa'da, sivri ucu Sovyetler Birliği'ne yöneltilmiş İngiliz nükleer güçleri ve ayrıca ilgili çevrelerin itiraf ettiği gibi, aynı şekilde Varşova Antlaşması uluslarını hedef alan Fransız nükleer güçleri bulunduğu gerçeğini, bile bile görmezden geliyor. Amerika'nın bölgesel nükleer silahları ve İngiltere ile Fransa'nın nükleer silahlarının hepsinin toplamı, çeşitli yerlere üslenmiş 1.500 füze ve nükleer uçağa yaklaşıyor.

Batılı ülkeler, Orta Avrupa'da, Varşova Antlaşması'nın NATO devletlerinden 180.000 fazla askeri bulunduğunu söylüyorlar. (3) Bununla birlikte, Orta Avrupa'da silahlı güçlerin ve silahların azaltılması konusunda

(1) Araştırma grubu, Hollanda Parlamentosu Avam Kamarası Savunma Konseyi Başkanı, Sosyal Demokrat Klaas G. de Vries'in *Unsere Zeit* gazetesinde bir görüşmesindeki şu sözlerine dikkat çekti (15 Kasım 1979): «NATO'da, güç dengelerini karşılaştırırken, sorunu bir bütün olarak değil, tek tek bölgeler olarak ele almamız gerektiği biçiminde yanlış bir inanış geçerli. Amerikalılar Sovyet topraklarını vurabilecek stratejik silahlara sahipken, NATO'nun Avrupalı üyelerinin bu silahlardan edinmesi gerekli değildir.»

(2) Araştırma grubu, bölgesel ABD güçleri sorununun SALT-1 ve SALT-2 hazırlıkları sırasında uzun görüşmelere konu olduğunu kaydediyor. Sovyetler Birliği, Sovyet orta menzilli füze sistemi ABD topraklarını vuramazken, bölgesel ABD nükleer güçleri Sovyet topraklarını vurabilme durumunda olduğu için, buna göre, bu ABD nükleer güçlerinin stratejik kategoriye girdiği konusunu tekrar tekrar vurguladı. Ne var ki, Amerikalılar bu sorunu tartışmaya yanaşmıyorlar.

(3) Tartışmaya katılanlar, sayıların taraflı yorumundan; Varşova Antlaşması ülkelerinin, özellikle de SSCB'nin askersel potansiyelinin yanlış tanıtıldığı, çarpıtıldığı ve abartıldığından söz ettiler. Tüm bunlar, NATO'nun saldırı hazırlıklarını gözlerden gizlemek ve «Doğu'dan gelen saldırı» masalını yaymak için gerekliydi. Bundeswehr entelijans kolundan eski kıdemli yüzbaşı Erhard Müller'in 1978 sonlarında DAC'ne iltica ettikten sonra anlattıkları bunu doğruluyor. (Neues Deutschland, 11 Aralık 1979).

söylenen güzel sözlerin ve uzun zamandan beri Viyana görüşmelerinde bir tıkanıklığın nedeni olmuş bulunan kendi gerçek sayısal güçleri üzerindeki tartışmaların duman perdesi ardında, FAC'ndeki ABD silâhlı güçleri geçtiğimiz yıllarda artırıldı. 1977–1978'de, savaşa hazır nitelikteki sayısal güçleri 34.800 dolayında artırıldı.

Burjuva propagandası, Kuzey Atlantik blokunun muazzam bir askersel potansiyele sahip olduğu gerçeğini mutlak saymaktadır. Basında çıkan en son istatistiklere göre, NATO'nun savaşa hazır silâhlı güçleri, şu anda 5.000.000'u buluyor; bunun 3.000.000'u Avrupa'dadır. NATO, 70 tümene, 11.000'den fazla tanka, 3.000'in üzerinde uçağa ve büyük sayılarda başka askersel donatıma sahiptir. Batı Avrupa'da 8.000 ABD nükleer savaşbaşlığı ve 3.000 dolayında taşıyıcı araç vardır.

NATO stratejistlerinin, Sovyetler Birliği'nin askersel gücünü büyüttüğü konusundaki karaünlü efsanesine, Varşova Antlaşması uluslarının askersel üstünlük elde etmeye çabaladıkları konusundaki bayatlamış hikayeye, sosyalist ülkelerin savunma gereksinimlerinden fazla «çabalar» hakkında lafazanlığa özel bir gereksinim duyuyorlar; onlar, askersel yumuşama sürecini durdurmak ve ABD ile SSCB arasında SALT-2'nin imzalanmasıyla açılan silâhsızlanma yolunda gerçek ilerleme olanaklarının her kısıntısını ortadan kaldırmak istiyorlar.

NATO'NUN «MODERNLEŞTİRME» KAVRAMI VE PENTAGON'UN GERÇEK AMAÇLARI

NATO yönetici çevreleri, güç dengesini eski durumuna kavuşturmak için Batı Avrupa'nın «modernleştirilmesi» ve yeni silâhlar verilmesi gerekliliği savıyla, yeni orta menzilli ABD füzeleri üretme ve Batı Avrupa'ya yerleştirme kararını haklı göstermeye çabılıyor.

Araştırma grubu bunu düpedüz saçmalık olarak tanımlıyor.

ABD'nin ve öteki NATO devletlerinin nükleer silâhlar da içinde olmak üzere, silâhlı güçlerini modernleştirmemiş olduğu doğru değildir. Tersine, son 10–12 yılda NATO'nun konvansiyonel ve nükleer güçleri hem sayısal, hem de niteliksel bakımdan gelişmiştir. Batı Avrupa'ya yerleştirilen nükleer silâh ve taşıyıcı araç sayısı hemen hemen iki katına çıkarılmıştır. Taktik uçak, taktik füze sistemleri ve yer nükleer atıcıları baştan başa yenilenmiştir. ⁽⁴⁾

⁽⁴⁾ Avrupa bölgesi denilen bölgedeki durum irdelendiğinde, çok kısa bir süre içinde dört yeni ABD nükleer taburunun boygösterdiği belirlendi. Nükleer silâh taşıyacak biçimde düzenlenen, özünde stratejik bombardıman uçağı, niteliğindeki fantomlar, sürekli modernleştiriliyor. Eski roket kuşaklarının yerine Pershing'ler konuyor (bunlardan 108

NATO'nun bugünkü planlarının özünü yalnızca silâhlı güçlerin modernleştirilmesine indirgemek yanlış olur. Gerçekte onlar, Sovyetler Birliği'ni hedef alacak olan ve savunmayla hiçbir ilgisi olmayan, stratejik görevler için hazırlanmış nitel bakımdan yeni ABD nükleer silâhlarını (kruyz füze-leri ve Pershing-2'ler) yerleştirmeyi tasarlıyorlar. ⁽⁵⁾

Tek bir ulusun ya da ülkeler grubunun silâhlı güçlerini elealan hiçbir irdeleme, silâhlı güçlerin tek tip silâh ya da donatımını incelemekle yetinemez. Savaş eldeki tüm güçlerle, tüm silâhlarla yapılır: motorize piyadeler, tanklar, füzeler, toplar, uçaklar, vb. Kuşkusuz, bu askersel gruplardan herbirinin silâhlı güçlerinin yapısında, kendi özgüllüklerinden, coğrafi yerleşimlerinden, askersel mantık ve öğretilerinden kaynaklanan özellikler ve ayırtedici yanlar vardır. Ne ki, birçok Batılı askersel uzman ve kurum, genelinde NATO ile Varşova Antlaşması güçleri arasında yaklaşıklık bir dengenin varolduğu noktasında anlaşıyor. ⁽⁶⁾

Batı'da, NATO Konseyi'nin Brüksel oturumunda alınan kararların amacının, SSCB ile ABD'nin güvenlik çıkarlarından bağımsız olarak, NATO'nun Batı Avrupa'lı üyelerinin güvenlik çıkarlarını korumak olduğu yolundaki sözler pek yaygın. Eskiden ABD'nin Batı Avrupalı NATO ortakları ABD'nin stratejik füzeleriyle korunurken, şimdi SALT-2'nin imzalanmasıyla, ABD'nin bir stratejik nükleer Sovyet saldırısına karşı Batı Avrupa'yı savunmak için stratejik silâhlarına başvurmadan kaçınacağı bir durumun ortaya çıkabileceği savlanıyor. Bu durumda, Amerikan planlarının sözcüleri, Batı Avrupa'nın orta menzilli Sovyet füzelerine karşı «savunmasız» kalacağı ve bu nedenle de yeni Amerikan füzelerini kabul etmesi gerektiğini ileri sürüyor.

Sorunun bu biçimde formüle edilmesinin temelinde yatan varsayımlar köftür.

Sözde ABD nükleer şemsiyesi ve stratejik güçleri Avrupa'nın güvenliği için bir güvence varsayılsa bile, SALT-2'nin imzalanmasıyla bu güçlerin ortadan kalkması sözkonusu değildir.

tanesi FAC'ndedir). Şimdi de, bunların yerine daha güçlü olan Pershing-2'leri yerleştirmeyi planlıyorlar. Bunun da ötesinde, ABD, Avrupa'da, toplam 600–800 savaş başlıklı Poseidon füzeleriyle donatılmış beş denizaltıyı NATO'nun komutasına vermiştir.

⁽⁵⁾ Araştırma grubu, bugün FAC'nde bulunan Pershing-1 ABD füzelerinin, 1.800 kilometre menzilli Pershing-2'lerle değiştirileceğini hesaba katmak gerektiğini vurguladı. Bu, Pershing-2'lerin, FAC'nden Sovyet topraklarını vurabileceğini gösteriyor.

⁽⁶⁾ Bunu, 1979 Ekiminde Hollanda Avro radyo-televizyon şirketine verdiği demeçte, bizzat NATO Genel Sekreteri Joseph Luns doğruladı. Luns, şunu işaret etti: «Genel olarak bütün silâh tiplerini gözönüne alırsak, NATO ile Varşova Antlaşması arasında yaklaşık bir güç dengesinin varlığını görürüz.» Bu, aynı zamanda, Londra Stratejik Araştırma Enstitüsü'nün yeni bir raporundaki bulgudur.

Batı Avrupa'nın «savunmasız» kalacağı teorisi, ABD'nin güçlü bölgesel nükleer güçleri ve ayrıca İngiliz-Fransız nükleer gücünün kasden önemsenmemesine dayanıyor.

Gösterilmesi gereken bir özel nokta da, sözde yeni ABD nükleer silâhlarının, ABD'nin stratejik nükleer silâhlarının bağımsız bir türdeşi olmadıdır. Bu, ABD'nin anakaralararası füzeler cephaneliğinin en yeni stratejik orta menzilli nükleer füzelerle zenginleştirilmesinden başka birşey değildir.

NATO nükleer potansiyelini «modernleştirme» ve «zenginleştirme» çağrıları, ABD'nin niyetinin «dengeyi yeniden sağlamak» değil, Sovyetler Birliği'ne karşı askersel üstünlük elde etmek olduğunu açıkça ortaya seriyor. Anakaralararası stratejik füzeler bakımından SSCB ile ABD arasında belli bir denge varolduğuna göre, – ki bu gerçek Viyana'da imzalanan SALT-2'de de belirtilmiştir – demek ki, ABD, bölgesel düzeyde SSCB'ne karşı üstünlük kazanmak hevesindedir. Viyana'daki Brejnev-Carter buluşmasında askersel üstünlük sağlama çabasından uzak durma konusunda anlaşmaya varılan yükümlülüklerle karşın, ABD, Asya, Avrupa ve başka bölgelerde bulunan 22.000 nükleer silâh birimini, bu savaşbaşlıklarını Sovyetler Birliği'nin içlerine ulaştırabilecek bir ek potansiyelle birlikte, çoğaltmaya çalışıyor.

Batı Avrupa'ya yeni ABD silâh sistemleri yerleştirme kararı, SSCB ve öteki Varşova Antlaşması uluslarının toprakları yakınına yerleştirilmiş ilk vuruş füzelerinden bir cephanelik (?) yaratma niyetlerini; ve nükleer silâhları, Batı Avrupa'daki üslerden, anakaralararası füzelerin uçuş hızına oranla daha hızlı iletme avantajlarından (8) yararlanma niyetlerini, gözlerden gizleyemez.

ABD stratejistleri, Batı Avrupa topraklarında Sovyetler Birliği'ndeki stratejik hedefleri vuracak kruyz ve Pershing-2 füzeleri bulundurmakla, Batı

(7) Araştırma grubu, bu noktayı aydınlatmak için, «Washington Post»ta çıkan bir yazıyı kaynak gösteriyor. Yazıda, askersel çevrelerin, bir savaş halinde Sovyet birliklerine karşı yalnızca savunma amacıyla taktik nükleer silâhlar kullanılacağı ve Senato'nun Silâhlı Güçler Komitesi tarafından geliştirilmesi için fon ayrılan orta menzilli nükleer füzelerin (Avrupa için) Varşova antlaşması ülkelerindeki tesislere ilk vuruş hareketinde kullanılacağına açıklanması konusunda daha fazla konuşmaya gerek olmadığına inandıkları bildiriliyor. Gazete, ilk vuruşun Sovyetler'in Doğu Avrupa'daki asker ve silâhlarına yönelik olacağını belirtiyor.

(8) Araştırma grubunun vurguladığına göre, yeni ABD füzeleri Batı Avrupa'dan Sovyet topraklarına bir-iki dakika içinde ulaşabilir. Bu, raslansal bir nükleer çatışma riskini büyük ölçüde artırıyor. Birkaç ay önce ABD füze merkezinde verilen bir savaş alarmının yanlış olduğunun ancak altı dakika sonra anlaşıldığını anımsatmak yeterli olmaktadır.

Avrupa uluslarını bir misilleme vuruşun ilk hedefi durumuna düşürüyorlar. Pentagon, SALT-2'nin baltalanmasından avantaj sağlama çabalarıyla, aslında NATO'lu bağlaşıklarını Amerika'nın nükleer rehinerleri haline getiriyor; çünkü Batı Avrupa ülkelerinden sosyalist topluluğa karşı bir nükleer saldırı olayının gerçekleşmesi durumunda, ABD'ne karşı misilleme tehlikesini azaltma hesabıyla, Batı Avrupa'yı tehdit altına sokuyor. Pentagon stratejistlerinin gözüyle «Avrupa'da» çıkacak bir «stratejik nükleer savaş», ABD'nin yıkım tehlikesine girmeden evrensel amaçlar edinmesini sağlayacaktır. Araştırma grubu bunu tehlikeli bir düş olarak tanımlıyor. ⁽⁹⁾

BARIŞ KORUNMALIDIR

Kapitalist Batı, sokaktaki adamı varolmayan bir «Sovyet tehlikesi»yle korkuturken; askersel cepheleşme düzeyini düşürmeye çalışan, askersel yumuşama yolunda başka tüm uluslardan daha aktif biçimde gayret gösteren devletin Sovyetler Birliği olduğu gerçeğini, bile bile gözardı ediyor. Kapitalist ülkeler insanına, Viyana görüşmeleri döneminde, katılan ülkelerin silâhlı güç düzeylerini dondurma, yığınsal yoketme silâhlarının yeni tip ve sistemlerinin geliştirilmesi ve yapımını yasaklama, nükleer ve konvansiyonel silâhlara ilk başvuran taraf olmama gibi önerileri içeren, yüzden fazla silâhsızlanma önerisini ileri süren devletin Sovyetler Birliği'nden başkası olmadığı söylenmiyor. ⁽¹⁰⁾

Son aylarda Avrupalılar ve tüm insanlık SSCB'nin barış girişimlerinde çarpıcı gelişmelere tanık oldu. Sovyetler Birliği, askersel yumuşamayı gerçekleştirmek için Batılı taraflarla anlaşma sağlamak isteğiyle, öteki

⁽⁹⁾ Araştırma grubu bu sorunu irdelerken, Gus Hall'ın 8 Kasım 1979 tarihli «Daily World»de yayımlanan makalesine işaret etti. Yazının bir bölümünde şöyle deniyor: «Günümüz dünyasında, hiçbir bölgesel savaş olmayacaktır. ABD füzeleri Avrupa'dan fırlatılırken, SSCB'nin, misillemesini Avrupa alanıyla sınırlayacağını beklemek kendini aldatmak olur. 600 yeni füze ABD halkını kurtarmaya yetmez; ve bunlar, Avrupa'nın savunmasına da birşey katmaz. Nükleer savaşla ilgili her düş, tüm düşlerin en tehlikelisi. Böyle bir düşün bedeli, insan soyunun kökünün kazınması, yakılıp kül edilmesi demek olabilir.»

⁽¹⁰⁾ Grup üyeleri, bununla ilişkili olarak, «Morning Star»da çıkan bir başyazıdan şu alıntıyı yaptılar (21 Şubat 1978): «Ölüm tüccarlarının kasalarına milyarlarca para akıtılmasını haklı göstermek için, güvenliğimize yönelik Sovyet tehdidi efsanesi bir kez daha önümüze dikiliyor. Kuşkusuz, Sovyetler Birliği, güçlü askersel güçlere sahiptir. Bu bir sır değildir. Ama hükümetin ve iletişim araçları sahiplerinin titizlikle korunan bir sır biçiminde halktan gizlemeye çalıştıkları nokta, evrensel silâhsızlanmayı sağlamak için bu denli ardıcıl biçimde çalışan başka hiçbir ülkenin bulunmadığı gerçeğidir. Sovyetler Birliği'nde askersel harcamadan kâr sağlayacak bir kapitalist silâh kralları sınıfı yoktur.»

Varşova Antlaşması ülkelerine danıştıktan sonra, Ekim başında, DAC'nden 20.000 Sovyet askerini, 1.000 tankı ve başka askersel malzemeyi tek yanlı olarak çekme kararını bildirdi ⁽¹¹⁾; ve Batı Avrupa'ya bu tür silâhların bundan böyle yerleştirilmemesi koşuluyla, SSCB'nin batı kesiminden bulunan orta menzilli nükleer füzelerin sayısını azaltmaya hazır olduğunu belirtti. Leonid Brejnev, geçtiğimiz Kasım ayında, bu silâhlar sorununun pratik çözümü için görüşmelere biran önce başlanmasını önerdi. Aralık başlarında, NATO'nun Brüksel oturumundan kısa bir süre önce, Varşova Antlaşması Dışişleri Bakanları Komitesi, Berlin'deki toplantısında, NATO ülkeleri bakanlarını Avrupa'da süregiden durumu yeniden gözden geçirmeye ve bu durumu daha da çetrefilleştirebilecek bir girişimde bulunmamaya çağırırdı.

Çağrı yanıtsız kaldı. Batı Avrupa'nın kimi aklıbaşında politikacıları, Sovyetler Birliği'yle görüşmelere başlayıp kimi sonuçlar almadan önce füzelerin yerleştirilmesini karara bağlamanın akılsızlık olacağını belirttikleri halde, NATO'da başka bir görüşaçısı ağır bastı: Ancak NATO'nun yeni ABD füze sistemlerinin yapımı ve yerleştirilmesi planlarını onaylamasından sonra, görüşmelere başlamak.

Bu, «görüşmeden önce silâhlanma» formülü, Pentagon yandaşları tarafından, askersel yumuşamaya giden tek gerçekçi yol olarak sunuluyor; çünkü, onların savına göre, NATO'nun kararı, yalnızca, gerçekleştirilmesi görüşmelerin sonucuna bağlı olacak «bir niyet ifadesi»dir. Nükleer füze planlarını aklamak amacıyla, başka «kanıtlar» da kullanılıyor. Bu kararın alınmasıyla füzelerin imal edilmesi ve yerleştirilmeleri arasında üç-dört yıllık bir zaman geçeceği için, kaygılanacak bir durum bulunmadığı savı önesürülüyor. Bu zaman sürecince silâh indirimi konusunda Sovyetler Birliği'yle anlaşmak olanaklı olursa, o zaman yeni füzelerin yerleştirilmesine gerek kalmaz, diyorlar.

Grubun görüşlerine göre, bu mantık geçersizdir.

Avrupa anakarasında güç dengesi, silâhlı güçleri geliştirmek ve silâhlanma yarışını tırmandırmak yoluyla değil, bu yarışa son vererek korunabilir ve korunmalıdır. Barışı korumak için gereken şey, «silâhsızlanma amacıyla silâhlanmayı artırmak» değil; karşılıklı olarak ve eşit güvenlik temelinde nükleer ve konvansiyonel silâhlar düzeyini sürekli alçaltmaktır.

Kruyz füzelerinin yığinsal ölçülerde üretimi, silâhlanma yarışında yeni bir döngüye yol açacaktır. Bu silâhların sınırlandırılması konusunda daha

(11) Bir TASS haberinde, öteki Varşova Antlaşması üyeleriyle yapılan görüşmeler ve anlaşmadan sonra, bir Sovyet hükümeti kararı uyarınca, ilk Sovyet birliklerinin (silâhları ve savaş donatılarıyla birlikte 1.500 asker) DAC'nden ayrılarak SSCB'ye nakline 5 Aralık 1979'da başlandığı bildiriliyor. («Pravda», 7 Aralık 1979.)

sonra yapılacak görüşmelere gelince, deneyler, yeni silâh tipleri yapmak ve geliştirmekte çıkarı olan emperyalist çevrelerin, politikacılara baskı yapmaları için yeterli olanağa sahip bulunduklarını; bunun, görüşmeleri uzatacağını ve uzun erimde yeni silâh sistemlerinin de cephaneliğe ekleneceğini gösteriyor. ⁽¹²⁾

Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkelerin Avrupa'da varolan dengeye dayalı, tarafların eşit güvenliği koşuluyla askersel yumuşamayı savunmalarına karşılık, bu dengeyi SSCB ile bağlaşıklarının aleyhine değiştiren NATO Brüksel oturumunun kararları, her türlü görüşme zeminini ortadan kaldırıyor. NATO Konseyi, oturum bildirgesinde Sovyetler Birliği'yle görüşmeler önerisinde bulunmasına karşın, bu görüşmeler sosyalist ülkelere önerilen görüşmelerden tümüyle farklı bir niteliğe sahiptir. Aradaki başlıca fark, Sovyetler Birliği'nin bu gibi görüşmelerin ancak varolan durum korunduğu ve ABD füzeleri Batı Avrupa'ya yerleştirilmediği takdirde yapılabileceğini ileri sürmesine karşılık; NATO'nun, Brüksel'de onaylanan füze yerleştirme planlarına dayanarak görüşmeye gitmek, yani güç konumlarından hareket etmek istemesidir. Ancak, Sovyetler Birliği tarafından birçok kez belirtildiği gibi, güç konumlarından hareket ederek görüşmelere oturmayı ummak hamhayaldir. SSCB, kimsenin kendisiyle böyle bir anlayışla konuşmasına izin vermez.

Batı propagandası, NATO planlarının uygulanmasının hiçbir köklü politik değişiklik getirmeyeceği, «iki dayanak» formülüne, yani bir yandan yumuşamayı sürdürürken, öte yandan NATO'nun askersel girişimlerini yoğunlaştırma formülüne göre yaşamının son derece olanaklı olduğu izlenimini yaratmaya çalışıyor. ⁽¹³⁾

Barış, güvenlik ve silâhlanma giderleri yükünden kurtulmak için çabala-
yan halklara bir meydanokuma demek olan ve başta NATO ülkeleri
olmak üzere, Avrupalıların dirimsel çıkarlarını kulak arkasına atan NATO
Brüksel oturumu kararlarının, silâhsızlanma görüşmelerinin ilerlemesini ve
NATO ile Varşova Antlaşması arasındaki ilişkileri mutlaka etkileyeceği
açıktır. Avrupa'da nitel bakımdan yeni bir askersel-stratejik dengenin,

⁽¹²⁾ Grup üyeleri, Avrupa'ya yeni Amerikan füzelerinin yerleştirilmesi için bir ticari savaşın başlatıldığını belirtiyorlar. Yaklaşık 600 yeni ABD füzelerinin yapımı askersel-sanayi kompleksi için muazzam bir iştir. Projenin başlangıç döneminde, bunun ABD vergi yükümlülerine getireceği masraf 4 milyar dolar olacaktır.

⁽¹³⁾ NATO'nun 30. yıldönümü nedeniyle yapılan bir Konsey oturumunda Genel Sekreter Joseph Luns, bir yandan yumuşama doğrultusunu izlerken, öte yandan askersel harcamalarda sürekli bir artış getirecek olan NATO «savunma» politikasını sürdürmenin zorunlu olduğunu söyledi. Bu düşünce, NATO Konseyi'nin Brüksel oturumundaki bildirgesinde de yansıyor. Bildirgede, NATO'nun «askersel çabaları» ile silâhların denetlenmesi alanında anlaşma yolları aranması arasında bir «paralellik»ten söz ediliyor.

Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist topluluk ülkelerini kendi savunma potansiyellerini güçlendirecek yeni önlemler almaya iteceği anlaşılıyor.

SBKP Merkez Komitesi'nin Vladimir İlyiç Lenin'in 100. doğum yıldönümüne ilişkin kararında, NATO'nun nükleer silâhlanmasını yenilemesine şiddetle karşı çıkan «SSCB, tüm sosyalist ülkeler ve dünya barış güçleri»nin, «yumuşamayı uluslararası ilişkilerin başıçeken eğilimi olarak sürdürmek ve politik yumuşamayı askersel yumuşamayla tamamlamak için ellelerinden gelen her çabayı gösterdikleri» belirtiliyor. ⁽¹⁴⁾

İnsanlık, şimdi bir yolayrımındadır. Gündemdeki sorun, insanoğlunun halklar arasında karşılıklı güven ve işbirliği yolundan mı, yoksa karşılıklı güvensizlik ve korku yolundan, silâhlanma yarışı yolu ve savaşın kıyısından mı yürüyeceğidir.

Grup üyeleri, daha zorlu yeni koşullarda, sosyalist topluluk ülkelerinin, barış, yumuşama ve askersel cepheleşmenin hafifletilmesi çabalarını azaltmayacağını vurguladı. Bunlar, önceden olduğu gibi, militarist ve gerici güçlerin güç dengesini kendileri lehine çevirme, silâhlanma yarışını tırmandırma ve başka ülkelerin içişlerine karışma yönündeki tüm yeltenişlerine karşıduracaklar. Sosyalist ülkeler, uluslar arasında güveni geliştirmeye ve Avrupa'da silâhlı güç ve silâh indirimine yönelik her girişimi tümüyle desteklemeyi sürdürecekler.

Sosyalist ülkelerle birlikte, Komünist ve İşçi Partileri de Avrupa'ya nükleer silâh yığılmasına karşı verilen savaşıma büyük katkıda bulunmuşlardır. Bu partiler, ya doğrudan doğruya ya da bir dizi ülkenin parlamentosundaki temsilcileri aracılığıyla, yeni Amerikan füzeleri yerleştirilmesinin yalnızca Batı Avrupa ülkelerinin ulusal bağımsızlığını tehlikeye düşürmekle kalmayıp, aynı zamanda emekçileri ezen maddesel yükü de artıracığını savunarak ⁽¹⁵⁾, emekçileri bu girişime karşı enerjik eylemlere yöneltmişlerdir.

NATO ülkelerindeki kimi Sosyal Demokrat partiler – Hollanda İşçi Partisi, Belçika Sosyalist Partisi, Panhellenik Sosyalist Hareket ve Türkiye Cumhuriyet Halk Partisi – NATO'nun Sovyetler'le görüşmeden herhangi bir karar almasına karşı çıkıyorlar. Danimarka ve Norveç Sosyal Demokrat Partileri'nin parlamento grupları, taktik nükleer güçleri «modernleştirme» planını eleştirdiler. ⁽¹⁶⁾

⁽¹⁴⁾ «Pravda», 16 Aralık 1979.

⁽¹⁵⁾ NATO'nun planlarına göre, FAC'nin askersel ödeneklerinin yakın gelecekte 60 milyar DM'a ulaşması bekleniyor. İngiltere silâhlanmaya yaklaşık 10 milyar sterlin harcıyor. İtalya'nın askersel harcamaları ise dört trilyon lireti aşıyor.

⁽¹⁶⁾ Geniş toplumsal hareketle birlikte, bu, sözkonusu ülkeler hükümetlerinin NATO'nun Brüksel oturumundaki konumlarını bir ölçüde etkiledi. Örneğin, Hollanda bu füzelerin kendi topraklarına yerleştiril-

İlerici kamuoyunun geniş boyutlu hareketi, silâhlanma yarışına karşı, barış ve gerçek güvenlik savaşımında giderek daha büyük bir rol oynuyor. NATO Konseyi'nin Brüksel oturumundan sonra çeşitli toplumsal, politik ve dinsel güçlerin Pentagon ve NATO'nun tehlikeli planlarına karşı seferberliği, her zamankinden daha geniş boyutlara ulaşmıştır. NATO ülkeleri de içinde, tüm Avrupa'da anti-emperyalist gösteriler, toplantılar, miting ve yürüyüşler düzenlenmiştir. İlerigelen politikacılar parlamento üyeleri, din ve sendika liderleri, kamu örgütleri, ulusal barış hareketleri ve ilerici partiler Avrupa'ya yeni yığinsal yoketme silâhlarının yerleştirilmesiyle körüklenecek olan yeni bir silâhlanma döngüsünü protesto etmek için seslerini yükseltmişler ve Leonid Brejnev'in açıkladığı Sovyet barış girişimlerini desteklemişlerdir. (17) Sosyalist topluluk ülkeleri ve kapitalist ülkelerin Komünist ve İşçi Partileriyle birlikte, bu güçler, savaş kışkırtıcılarının ulusları temel hakları olan barış içinde yaşama hakkından yoksun bırakmalarını önlemeye kesinlikle kararlıdılar.

mesisi konusunda bir karara varmayı iki yıl sonraya, Belçika ise altı ay sonraya erteledi. Ayrıca, Norveç ve Danimarka, NATO oturumunda Pentagon'un planlarına karşı çıktı; Türkiye ise çekimserliğini bildirdi.

Aynı zamanda, Almanya Sosyal Demokrat Partisi ile İtalya Sosyalist Partisi yöneticileri, görüşme yapılmadan yeni tip füzeler kararının onaylanmasını savundular. Tüm olarak Sosyal Demokratlar'ın Pentagon ve NATO planları karşısındaki tavırları ikili bir nitelik taşıyor. Araştırma grubunun üyeleri, aynı zamanda hem politik yumuşamaya arka çıkmanın, hem de askersel cepheleşme düzeyini yükseltecek kararlara imza atmanın olanaksız olduğunu belirttiler.

- (17) Dünya Barış Konseyi, 20 Aralık 1979'da sona eren Prezidyum bürosunun Helsinki'deki olağanüstü oturumunda, NATO'nun Brüksel kararlarını barış, yumuşama ve insanlığın geleceği için en ağır tehlike olarak niteliyerek, şiddetle kınadı. Konsey, tüm barış güçlerini, Avrupa'ya yeni ABD füzelerinin yerleştirilmesine karşı kampanyayı yoğunlaştırmaya ve 1980 yılını askersel yumuşama için yığinsal eylem yılı yapmaya çağırırdı.

Bir Anakaranın Antiempyrist Potansiyeli

Enriko Rodriges

*Uruguay Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri,
Yürütme Komitesi üyesi*

«Latin Amerika'da yeni birşeyler oluyor.» Geçtiğimiz bir süre için gerek anakaramızda, gerekse uluslararası çevrelerde bu düşünce yaygındı. Latin Amerika'nın politik ve stratejik sorunlarının niteliği hakkındaki dünya kamuoyunun görüşünü önce Küba, sonra da azçok değişik bir anlamda, Halk Birliği döneminin Şili'si tersine çevirdi.

Afrika'da geçtiğimiz onyılda meydana gelen dalgalanmalar, büyük sorunlar ve devrimci süreçler tüm dünyanın ilgisini çekmiştir ve çekmeye devam etmesi kaçınılmazdır.

Avrupa da hareketsiz değildir. Batı Avrupa ülkelerindeki politik zig-zaglar, merkez sağın, seçim utkularıyla birçok ülkede konumlarını güçlendirilmesiyle sonuçlandı. Bu tüm devrimciler için bir kaygı nedeni olmaktadır. Bölgede meydana gelen derin toplumsal değişikliklerin dikkatle çözülmesi, proletarya partilerinin strateji ve taktiklerini hızla yeni baştan düzenlemelerine yardımcı oluyor.

Lenin'in hiçbir devrimci savaşımın dümdüz bir rota izleyemeyeceği yolundaki sözlerini hepimiz anımsamalıyız. Bunu, gerçekte hiç de damdan düşer gibi ortaya çıkmış olmayan Amerika'daki gelişmeler de doğruluyor. Acımasız diktatör Somoza'yı ezici bir bozguna uğratan ve Ulusal Yeneden Kuruluş Hükümeti'nin kurulmasıyla sonuçlanan Nikaragua'daki halk ayaklanmasının uyandırdığı hayranlığa değer biçilebilir. Ama henüz, Nikaragua olgusunun bütün çıkarsamalarını ve anakara üzerindeki etkisini tam anlamıyla görebilecek bir durumda değiliz. Kesin olan birşey var ki, Nikaragua olayları Latin Amerika'nın gerçekliklerinden ya da daha önceki politik süreçlerin eğiliminden yalıtılarak değerlendirilemez. Ters durumda, olgulara tek yanlı bir bakışla yaklaşmaktan ve halkın utkusuna etki eden etkenleri, onun özgüllük ve perspektiflerini küçümsemekten sakınılamaz. Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi yönetimi, utkunun ilk günlerinde, Nikaragua devrimci sürecinin, başka gerçeklikler için asla bir olmadığını belirtmişti. Deneyimi ve bilgisinin görüşlerine özel bir ağırlık kazandırdığı Fidel Kastro, 26 Temmuz 1979 günlü heyecan verici söylevinde bunu vurguladı.

Latin Amerika ve Karayip ülkeleri, durum ve süreçlerinin onca farklılığına karşın, ortak bir özelliğe sahiptirler. Bunların hepsi de, halkı ezen

ana güçler olan ABD emperyalizmi ile uluslarüstü şirketlere karşı ve onların işbirlikçisi ve suç ortağı yerli finans oligarşisi ile büyük toprak sahiplerine karşı savaşıyorlar. Bu savaş, zaman zaman en beklenmedik biçimler alarak genişliyor ve genişlemeye devam edecektir.

Gerek Latin Amerika'nın Nikaragua devrimi öncesindeki deneyimini, gerekse bu devrime eşlik eden olayları incelemek gerektiğini söylüyoruz; çünkü emperyalizme karşı yeni utku yollarının bulunabilmesi için, bu olayların derslerinin öğrenilmesini ve ortak davaya şimdiye değin yapılmış bulunan katkının gereğince değerlendirilmesini istiyoruz.

Latin Amerika ve Karayip ülkeleri Komünist Partileri'nin Havana Konferansı, daha 1975'de şöyle demişti: «Latin Amerika ülkelerinde toplumsal ve politik gelişme biçimleri, çeşitli halk kesimlerinin politik ve toplumsal değişimlerin doğrudan uygulanmasına katılımları ölçüsünde çeşitlidir. Bu gelişmenin sınıfsal içeriği de her yerde aynı değildir. *Bununla birlikte, bu gelişme, emperyalizme karşı çıkan ve ilerici bir toplumsal politika yürüten demokratik hükümetlerin kurulması olanaklarının artmakta olduğu anakaramızda yeni bir gerçekliğin şaşmaz bir delilidir.*» (Siyahlar yazarın – E. R.) Bundan kısa bir süre sonra Partimiz'in Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Rodney Arismendi, Havana Deklarasyonu'nun ruhunu yansıtan ve düşüncelerini somutlaştıran bir yazı kaleme aldı. Arismendi, şunları belirtti: «Halkların ve hükümetlerin bu büyük hareketi için nesnel önkoşullar vardır.» Kapitalizmin «maddesel tabanının bütün çelişki ve antagonizmalarının kızışması yönünde bir eğilim öngörebiliriz.» Rodney Arismendi, sürdürerek, Latin Amerika'daki devrimci hareketin birbiriyle sıkıca bağlı iki yönü bulunduğunu belirtti: Bunlardan birisi devrimin potansiyel bakımdan ileri niteliği, öbürü ise yaklaşımların giderek çoğalan çeşitliliğidir. Yığınları gerek sosyalist devrime, gerekse ulusal kurtuluş hareketinin demokratik aşamasına ulaştırma yollarının gitgide daha çok çeşitleneceği güvenilirlikle varsayılabilir.

O tarihten bu yana beş yıl geçti. Anakaramızda varolan şimdiki durumun ışığında, «yeni gerçeklik» ve «yaklaşımların çeşitliliği» sözlerinin doğru çıktığı söylenebilir mi? Olgulara dönelim.

Faşist rejimin dayatıldığı ilk Güney Amerika ülkesi, Joao Goulart demokratik hükümetinin 1964'de alaşağı edildiği Brezilya oldu. Yine de, 1979 yılında Brezilya'da eşigörülmedik bir politik patlama meydana geldi. Bunun öncesinde (1978 Mayıs) ulusu temellerine dek sarsan dev sanayi grevleri yer aldı. Öğrenciler, aydınlar ve kilisenin bir politik af, özgür basın ve konuşma özgürlüğü için, faşist yasaların ve «anayasa kararları» denen kararnamelerin kaldırılması için açtıkları yığinsal kampanyaları ve benzeri eylemleri, bu grevlere eşlik etti. Yığınların, yapılan ilk seçimde «izinli» muhalefete oy verdiğini de unutmamalıyız. Bu da bir savaşım biçimiydi. Şimdiye değin bir af yasası çıkartılmıştır; kahraman Komünist

Partisi'ni yasallaştırma konusunun çevresinde yaygın bir açık tartışma sürüyor ve Luis Carlos Prestes ülkesine dönmüş bulunuyor.

Bir başka örnek de, gericiğin, 1971'de bir kanbanyosuyla General Torres'in demokratik hükümetini devirerek, bir faşist rejim kurduğu Bolivya'dır. 1979'da bu ülkede serbest seçimler yapıldı ve bugün legal olan Komünist Partisi'nin de içinde yer aldığı Demokratik Halk Birliği Cephesi en fazla oyu elde etti. Kasım 1979 askersel darbesi ve sonraki olaylar, gericiğin geniş bir toplumsal ve politik tabandan yoksun olduğunu, gerek ülke içinde, gerekse anakara ölçüsünde yalıtılmış halde bulunduğunu ve ikinci olarak, işçi, öğrenci ve öbür ilerici toplum kesimlerinin faşizme geri dönüşü önlemeye kararlı olduğunu gösterdi.

Anakaranın güney ucunun geri kalan bölümü de kaynıyor. Faşist karşı-saldırı\denen girişim, bölgeyi uluslarüstü şirketler için bir cennet, Pentagon içinse bir stratejik rezerv haline dönüştürecek etkili bir devletler bloku kurmayı hedefleyen tipik bir karşıdevrimci operasyondur. Ne ki, bu plan, Uruguay, Arjantin, Şili ve Paraguay'da, öncelikle bu ülkelerde sürekli bir etken olan iç direniş yüzünden sökmüyor.

Şili ve Uruguay'da devrimci ve ilerici güçler, baskı, işkence ve herçeşit zulmün sürmesine karşı aktifliği elden bırakmıyorlar. Gericiliğin birçok kez savladığının tersine, bu güçler yokedilememiştir. Yalnızca bu olgu bile, faşizmin savaşı kazanamadığını, hiçbir zaman da kazanamayacağını gösteriyor; yapabileceği tek şey, daha çok zulme başvurmaktır. Faşist diktatörlüklerin Şili ve Uruguay'ı içine yuvarladıkları büyüyen ekonomik ve toplumsal bunalım, bu rejimlerin işbirlikçileri ve en yakın patronlarının gericilemeleri, geniş toplum kesimlerini ve geleneksel demokratik partileri içeren diktatörlük karşıtı koalisyonların yavaş ama güvenli ilerleyişi, her iki ülkenin yöneticilerini durumdan politik bir çıkış yolu gereğinden söz etmek zorunda bırakıyor. Tüm bunlar, birleşme yollarını arayan ve bulacakları kesin olan anti-faşist güçlere yarıyor.

Arjantin'deki durum da, emperyalizmin bu ülkeyi güçlkle karşılaşmadan faşist bir bloka sokmasına ve Şili ve Uruguay'da yaptığı gibi tüm politik ya da sendikal faaliyetleri boğmasına olanak vermiyor. İşçiler ve demokratik partiler, «Şikago oğlanları»nın ⁽¹⁾ ekonomik planına ve aynı zamanda özgürlüklerin kısıtlanmasına karşı grevler düzenliyor.

Paraguay'a gelince, dünya kamuoyu yalnızca Stroessner rejiminin geleneksel gaddarlığını değil, aynı zamanda burada enerjik ve esnek bir politik muhalefetin onyıllardır etkin bir biçimde sürdüğünü de biliyor. Biz, Komünist önderler Antonio Maidana, Julio Rojas ve Alfredo Alcorta'nın saliverilmesini muazzam derecede önemli buluyoruz.

(1) Chicago Ekonomi Okulu'nun yetiştirdiği Şili, Arjantin, Brezilya ve Uruguay ekonomi ve maliye bakanlıklarının yüksek dereceli memurları.

Ne var ki, anakaranın güneyinde faşizm tehlikesiyle yüklü olan ve bu tehlikenin hâlâ sürdüğü durumun bu tanımlanması, Latin Amerika'da yolalan süreçlerin tam bir değerlendirmesi olmaktan uzaktır.

Peru'ya bir gözatalım. Kimileri buradaki olayları, demokratik güçlerin gerilemesinin tipik bir örneği olarak görebilir. Ne ki, ben, Peru'da herşeyin 1979'da geriye döndüğünü ya da hiçbirşey olmadığını ileri sürmenin yanlış olacağı kanısındayım. Proletaryanın nesnel bağlaştığı durumdaki sınıflar ve katmanlar sosyal-politik faaliyetlerin içinde savaşma olanağına sahiptiler. Bunun bir sonucu olarak, Kurucu Meclis seçimlerinde, Sol, oyların % 33'ünü elde etti; ve kardeş Komünist Partisi, konumlarını güçlendirdi. Perulular 1968 öncesinden daha devrimcidir. ⁽²⁾

Ve kuşkusuz, kurdukları yeni hükümetin ilk dış politika kararı sosyalist Küba ve Nikaragua Yeniden Kuruluş Hükümeti'ni tanımak olan Ekvator-daki halkçı utku da, olumlu yönde bir değişimdir.

Hatta bundan daha önce, Dominik rejimi, Komünist Partisi'nin kongresini açıkça toplamasına izin veren burjuva demokrasisini iyileştirmiştir.

Meksika bir «politik reform» uygulamaktadır. ⁽³⁾ Komünist Partisi savaşarak legaliteye kavuştu; Komünistler, öbür sol örgütlerin üyeleri ilk kez parlamentoya seçildi. Cumhurbaşkanı Jose Lopez Portilla, Fidel Kastro'yu, iki ulus arasında bir dostluk simgesi olarak kucakladı. Başkan Carter'in Meksika'da soğuk bir şekilde karşılandığı düşünülürse, bu, anlamlı bir politik davranıştır.

Somoza zorbasının daha ABD'nin imdadına yetişeceğini umduğu sırada baş vurduğu iğrenç provokasyonlara karşı tavır alan Panama, Venezuela, Kosta Rika ve öbür ülkelerin hükümetlerinin dayanışması, Nikaragua halkının utkusunun son derece önemli bir etkeniydi.

Kolombiya'da gericilik faşizmin örtülü bir biçimini dayatmak amacıyla tehlikeli girişimlerde bulunuyor. Ne var ki, Komünistlerin cesaretli savaşımı ve esnek bir geniş bağlaşıklık politikası ve ayrıca iç politik atmosfer faşist tecavüze geçit vermiyor.

Jamayka, Grenada ve öbür Karayip ülkelerindeki anti-emperyalist gelişmeler ve Porto Riko'luların bağımsızlık savaşı, tüm anakara üzerinde özgürlük özlemenin varlığını gösteriyor.

Nicaragua'daki halk devriminin seyri, kuşkusuz tüm anakarayı etkilemiştir. Komşu El Salvador'da meydana gelen Ekim olayları bunun göstergesidir. Bu ülkede çeşitli biçimlere bürünen ve Romero diktatörlüğünü

⁽²⁾ Bu tarihte Velasco Alvarado yönetiminde ilerici bir askersel hükümet işbaşına geçmişti. — *Editör*.

⁽³⁾ Bu reform, Komünist Partisi de içinde olmak üzere, politik partilere faaliyetlerini yoğunlaştırma olanağı sağlıyor.

alaşığı etmek üzere olan halk hareketinin atılımı, önleyici bir askersel darbeye yolaçtı. Bununla birlikte, önemli olan, bir acımasız diktatörlüğün daha düşmesi, güçlü halk eylemlerinin bir demokrasi istemine dönüşmesi ve şimdi orada demokratik ulusal kurtuluş devrimi için daha büyük olanakların varolmasıdır.

Geçmişte Guatemala, Küba ve Dominik Cumhuriyeti'nin olduğu gibi, bugün de Nikaragua, emperyalizmle halklar arasındaki uzlaşmaz çelişkileri yansıtan çeşitli savaşım biçimlerinin etkililiğinin bir denektaşındır (elbette, politik boyutları farklı olmak koşuluyla).

Halkı özgürlüğe kavuşturan Nikaragua ayaklanması, Amerika Devletleri Örgütü'nün koruyuculuğu altında müdahale tehdidi ya da ilerleme için Bağlaşıklık'ın bolkeseden attığı vaatlerin ve baskının yarattığı, görünüşte sakin bir ortamda, uzun bir süredir olgunlaşmakta olan birçok ciddi çelişkiyi ortaya çıkardı.

Fidel Kastro, 26 Temmuz 1979 günlü konuşmasında bu apaçık gerçeği belirtti: «Latin Amerika'da, Sandinistalar'ın savaşımı çevresinde, büyük bir demokratik, anti-emperyalist kurtuluş cephesi diye adlandırabileceğimiz bir cephe sessizce oluşmuştur.» ⁽⁴⁾

Tarihin kendi cilveleri ve incelikleri vardır. 1954 yılında ABD, aşırı gerici John Foster Dalles'in girişimiyle, Binbaşı Jacobo Arbenz'in demokratik hükümetini devirerek, Guatemala'ya karşı suç işledi. Domuzlar Körfezi saldırısı ve 1962 Ekim bunalımı sırasında Başkan Kennedy, Küba devrimini kanla boğmaya yeltendi. Daha sonra 1965'de, ABD, Başkan Johnson'un emriyle, Dominik Cumhuriyeti'ni istila etti. ABD emperyalizmi, bu olayların üçünde de, Amerika Devletleri Örgütü'nü canice uygulamaları için bir örtü olarak kullandı.

Yine de, Nikaragua halk devrimi, aynı ADO'nü, sıraladığım müdahalelerin ve Monroe Doktrini'yle ⁽⁵⁾ aklanan aynı mayadan en son eylemlerin ışığında aklıalmaz gibi görünen, bir karar çıkarmaya yöneltti.

Hiç kimse, ABD'nin 1954, 1962 ve 1965'de yaptığını bu kez de yapmak isteyeceğinden kuşku duymuyor. Tüm dünya, «Nikaragua'daki Amerikan vatandaşlarının yaşamlarını korumak» amacıyla istila güçlerinin hazır tutulduğunu biliyor (bu bahane, önceden hazırlanmıştır).

ABD'nin Somoza'yı elindeki bütün araçlarla desteklemeye niyetli olduğu biliniyor; ama ADO, ABD'nin «büyük manevraları»nın sonucunda toplandığı zaman, Paraguay'dan başka hiçbir ülke, Somoza rejiminin

⁽⁴⁾ «Gramma», 28 Temmuz 1979.

⁽⁵⁾ 1823'de Kutsal Bağlaşıklığın saldırganca emellerine tepki olarak ilân edilen Monroe Doktrini, emperyalist dönemde ABD tarafından bir politik ve ekonomik yayılma aracı ve Latin Amerika'da ulusal kurtuluş hareketine karşıkoyma aracı olarak kullanıldı.

kınanmasına karşıoy vermedi. Uruguay faşistleri çekimser kaldılar. Bu koşullarda ABD kendini çoğunluğa katılma zorunluğu içinde buldu; böylelikle de Sandinistalar'ın silâhlı savaşıyla kurulan hükümeti tanımış oldu. Bu olay, Beyaz Saray için çökertici bir bozgun oldu; ABD için yeni bir Vietnam, bir İran ya da bir Watergate oldu.

Latin Amerika'daki olayların kronolojisi böyle. İnşileri, çıkışları var; ama tüm olarak cesaret verici. Ancak, bu ümit vaadeden değişikliklerden haklı bir hoşnutluk duymakla birlikte, Latin Amerika'da özgürlük savaşımını ya da en azından yakın erek olan faşizmin yıkılması savaşını kazanılmış saymak, miyopluk olur. Utkumuzun geri çevrilemez olduğunu düşlememiz için nedenlerimiz henüz azdır. Bu tür sonuçlar çıkarmak tehlikeli olmaktan da ötedir. Savaşmakta olanların hepsi bunun bilincindedir. Ne Sandinistalar, ne de Brezilya, Bolivya, Peru, El Salvador ve öteki ülkelerin demokratları ve anti-faşistleri, uyanıklığı elden bırakmamışlardır. Gerçekten de, emperyalizm ve gericilik, geriletilmiş olduğu halde, hâlâ muazzam ekonomik, politik ve askersel güce sahiptir. Ve emperyalizmin, tarihsel insiyatifi yitirmişken, geçmişte derlenmeyi ve bir faşist karşıdevrimci saldırı tırmandırmayı başarmış olduğunu, kardeş ulusları sömürmeyi sürdürdüğünü ve demokratik güçlerin kazanımlarını suydüşürecek yeni savaş oyunlarına kalkışabileceğini unutmamalıyız.

Bence, herhangi bir ülkede uusal devrimci sürece özgü biricik özellikler ve incelikler taşıyan bu yoğun savaşım aşamasından öğrenilebilecek birçok yararlı ders vardır. Bunun yanı sıra, deneyimler, yığınları devrime ulaştırma Leninci kavramına katkı yapıyor. Bu, muazzam bir teorik öneme sahip bir taktik sorunudur. Sörettiğim çeşitli süreçlerin seyri ve bunların önündeki engeller, çözümleyicilere somut ve şaşırtıcı kanıtlar sunmaktadır.

Yazının boyutlarının sınırlılığı, konuyu ayrıntılı bir biçimde ele almamı önlüyor. Ayrıca, taktiklerini anlatmanın, devrimci savaşlarda başarıya ulaşanların kendisine düştüğü inancındayım. Bu yazıda söylenenler, ancak Latin Amerika'daki yeni durumun çözümlemesine bir ek olabilir.

Anakara üzerinde en olağandışı bir politik ortam için sürekli ana etkenler vardır. Kastettiğim şey, az ya da çok reformcu ya da uzlaşıcı burjuva kesimleri, ılımlı, hatta tutucu politik liderler de içinde olmak üzere, proletarya dışındaki toplumsal güçler ve hükümetlerin belli bir konjonktürde kendilerini halk hareketinin yanında bulabileceği, böylelikle de bir zamanlar herşeye kaadir olan «bölgenin efendisi»ni yalıtılmaya ve ona karşı etkili bir savaş yürütmeye yardımcı olabileceğidir.

Bir burjuva kesiminin ya da onun kontrolündeki herhangi bir hükümetin, sosyalizm yanlısı olmasını ya da bir gecede tutarlı anti-emperyalistler haline gelmesini; ya da bu hükümetleri emperyalizme bağlayan ekono-

mik ve sınıfsal bağların gevşemesini kimsenin beklemediğini söylemeye gerek yok. Kendimizi kandırmamalıyız. Geniş bağlaşıklıklar kurmak, faşizmin kökünün kazınması, emperyalist planların boşa çıkarılması ve ulusal kalıtın korunmasında bir araç olarak önemlidir. Ama işçi sınıfın ile burjuvazinin sınıfsal çıkarları her zaman çatışmıştır ve aşmak zorunda olduğumuz uzun yol boyunca çatışmaya devam edecektir.

Beş yıl önce, güç dengesi bizim için daha az elverişliydi. Faşist darbelerin Şili, Uruguay ve Bolivya'da açtığı yaralar henüz sağalmamıştır. O günlerden bu yana kimi ülkelerde ortaya çıkan durum, en başta Nikaragua'da (en çarpıcı örneği alacak olursak), Somoza tiranlığına ABD'nin bölgedeki egemenliğinin temel direği gözüyle bakıldığı için, o zamanlar akıllalmaz gibi görünüyordu.

Latin Amerika ülkelerinin toplumsal ve ekonomik yapılarının, çelişkilerinin embriyonunu içermesi, bu ülkelerin, tarihinden gelen bir özelliğidir. Ve bu yapılar ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, ki bu pek doğaldır, hepsi de ABD emperyalizmine bağımlılıkla ve özellikle tarımda kapitalizm öncesi dönem kalıntılarıyla karakterize olunur. Bu çelişkinin derinleşmesi yapısal bunalım denen oluşumla sonuçlanmıştır.

Komünist Partileri'nin Havana Deklarasyonun'da şöyle deniyor: «Kapitalizm – şu ya da bu ölçüde – egemen ekonomik sistem haline geldiği, bir dizi Latin Amerika ülkesi orta düzeyde bir kapitalist gelişime ulaştığı ve kimisinde tekelci kapitalizm özellikleri belirlemekte olduğu halde; ekonomik bağımlılık bir yandan eski yapıların korunmasını belirliyor, öte yandan kapitalist süreç üzerinde ağırlığını duyuruyor.»

Orta düzeye erişmiş bulunan bir kapitalist üretim tarzının oluşması, yüksek bir örgütlülük, dayanıklılık ve politik bilinç gösteren sayısız sanayi ve tarım proletaryasının ardıcıl sınıf savaşlarıyla birlikte yol aldı. Köylüler, öğrenciler, orta katmanlar ve aydınlar, tümüyle örgütlü bir biçimde olmasa da, proletaryayla dava birliği yaptılar. Bunlar birçok kez savaşlara katıldılar ve özellikle son dönemde kilise ile silâhlı güçlerin ⁽⁶⁾ kimi

(6) Latin Amerika, yüzyılın başından beri oynak bir anakara olagelmisti. Meksika devrimi (1910–1917), Nikaragua'da Sandino'nun savaşı, El Salvador ve Şili'de grev ve ayaklanmalar, «Prestes Colum»un yürüyüşü, Brezilya'da Ulusal Kurtuluş Bağlaşıklığı ve Şili'de Halk Cephesi (1930'lar), Bolivya'da halk devrimi (1952), Küba devriminin kazandığı utkusu ve Domuzlar Körfezi, Şili'de Halk Birliği ve Sandinistalar'ın son kahramanca eylemleri anakaranın destansı tarihindeki kilometre taşlarıdır. Halkçı eğilimli hareket ve hükümetlerin kurulduğu ülkelerde (Arjantin'de Peronizm ve Brezilya'da Varguizm) yığınların kazandığı geniş kapsamlı deneyim, Peru'da (1968) ve Bolivya'da (1970) son derece olağandışı aşkarsel darbeler, Şili, Brezilya, Paraguay, Guatemala, El Salvador ve Haiti'de faşist rejimlere karşı kahramanca direniş ve Uruguay'da 15 gün süren genel grev deneyimleri de (1973) önemlidir.

bölümleriyle birlikte önemli bir rol oynadılar. Böylesine farklı tüm bu olaylar halkın katılımının izlerini taşır. Bunlar, zaman zaman anti-kapitalist bir eğilim gösteren anti-emperyalist savaşım şevkinin göstergeleriydi. Halkın devrimci deneyim kazanmasını sağlayan şey, savaşımdır.

Anakaranın hemen her ülkesinde gericiğin vahşice yöntemlerle bile yoketmeyi başaramadığı Komünist ve İşçi partilerinin 50 yılı aşan varlıkları, tüm olarak Latin Amerika toplumunun görece yüksek toplumsal ve politik düzeylerinin başlı başına bir göstergesidir. Tüm bunlar anakaranın gerçek anti-emperyalist potansiyelini oluşturur.

Rodney Arismendi, Latin Amerika toplumunun bunalımının evrensel niteliğini şöyle tanımlıyor: «Bu yalnızca sosyal-ekonomik bir bunalım değil, aynı zamanda politik, hukuksal, ideolojik ve ahlaksal üstyapıyı gidecek daha büyük ölçüde etkileyen bir tarihsel bunalımdır.» (7)

Çağımız, kapitalizmden sosyalizme geçiş ve Marksizm-Leninizm'in dünya çapında tarihsel etkisi çağıdır. Sosyalizm Latin Amerika komünistlerinin ereğidir; ama bu erek uğrunda savaşımlar, emperyalizme karşı savaşımdan, öncelikle de faşist diktatörlükleri alaşağı etme savaşımından ayrılmaz.

Politik ve toplumsal güç dengesinin bizden yana meyletmekte olduğu ve devrimci sürecin görece yüksek bir düzeye eriştiği bir sırada, «küçük» ülkelerden ya da partilerden söz etmek düpedüz hata olur. Yığinsal bir tabandan yoksun «küçük» ülkeler, partiler ve hareketler tarihsel arenada boy gösterebilir ve anakarayı sarsacak olaylara önyak olabilirler. Tüm belirtiler, bunun duyarlı, zeki ve tümüyle adanmış bir devrimci öncü müfrezinin varlığını gerektirdiğini gösteriyor. Durum gerektirdiği zaman, bu öncü müfreme düşmanı yalıtlayıp yenmek ve Nikaragua'da olduğu gibi, tümüyle ezmek için, birleşik halkın desteğiyle, silâhlı ya da barışçıl politik eyleme hızla girişebilmelidir.

Satılmış oligarşi de içinde olmak üzere, gericiler, daha önceleri birçok kez yaptıkları gibi, en kötüsüne dönüşten korktukları için ödünler verirken, reformcuların ve liberallerin sınıf korkusunu, anti-komünizmini sömürerek, tehlikeye düşen egemenliklerini yeniden oturtmak gayretiyle güçlerini toparlamaya çalışacaklardır. Sınıf savaşımının, gevsemekten çok, yoğunlaştığı her yerde devrimci sürecin sessizce yol almayacağı rahatlıkla önceden söylenebilir. Örneğin Nikaragua, Somoza rejiminden kalıt alınan ekonomik sıkıntıları ve açlığı istismar etmeyi amaçlayan politik şantajın hedefidir.

Nikaragua'daki gelişmeleri etkilemiş olan ve etkilemeyi sürdüren başlıca etken ve güçler de vardır. Gerek Sosyalist Enternasyonal'in, gerekse

(7) «Boletín del Partido Comunista de Uruguay», Sayı 4, 1977.

Uluslararası Hristiyan Demokratlar Birliği'nin bu ülkedeki olaylar konusunda belli bir tavır aldığı anımsanacaktır. Bunlar, Somoza rejiminin yalıtılmasına yardımcı oldukları ve anti-faşistlerle özdeşleştikleri ölçüde, tavırları hoşnutlukla karşılanabilir. Gerek SE gerekse UHDB, Nikaragua'nın politik arenasında kalacaklar ve ilerici, devrimci güçlerden farklı görüşler savunacaklar. Olayların yeni akışının hazırlıksız yakaladığı kimi siyaset bilimcileri, işlerin «çok ileri» gidebileceğinden korktukları Portekiz devriminin başlangıç dönemindeki gibi korkuyorlar; öbürleri ise, burjuva demokratik partilerin rolünü abartıyorlar. Aslında hepsi, Sandinistaların ve silâhlı Nikaragua halkının, Komünistler'in, öbür sol güçlerin, işçi ve öğrencilerin ve faşist diktatörlüklere karşı savaşan öteki ülkelerdeki demokratik kamuoyunun kahramanlığını ve adanmışlığını küçültmek istiyorlar.

Nikaragua halk devrimi ve öteki Latin Amerika ülkelerindeki kurtuluş süreçleri, bir yığın çeşitli konular üzerinde sayısız teorik ve politik tartışmalara neden olmuştur. Gerçekten devrimci olaylar anakara üzerinde yol alıyor. Gelecek bunun yeni kanıtlarını verecektir.

Vladimir İliç Lenin'in 110. Doğum Yıldönümü

*Lenin ve Öğretisi Üzerine Komünistlerin
Yazdıkları ve Söyledikleri*

Aşağıdaki Lenin ve Leninizm üzerine yazıların yazarları, ülkelerinde, Marksist-Leninist partilerin doğuşuna öncülük eden ve özverili çalışmalarıyla uluslararası komünist hareketin modern çağımızın en etkili gücü haline gelmesini sağlayan Komünistler kuşağına mensup önde gelen Marksistler'dir. Bu yazılar, komünistlerin gücünün ana kaynaklarını ve işçi sınıfının demokratik ve sosyalist amaçlar uğrunda savaşımda devrimci teorinin, Lenin'in öğretisinin büyük rolünü daha iyi kavramaya yardımcı olacaktır.

Bu seçmeyi BSS'nin Genel Teori Sorunları Komitesi hazırlamıştır.

Bu sayımızda, BSS, Leninist çalışma tarzı konusunda yazılar yayımlıyor.

Mart sayımızda Lenin'in kalıtının günümüzdeki değeri konulu bir BSS Yuvarlakmasa toplantısının sonuçları yayımlanacaktır.

■ JOHANN KOPLNIG (Avusturya)

Marks ve Lenin'in öğretisi bugün dünya üzerinde harekete geçirici güçtür. Bu, emperyalizm ve gericiliğin proleteryanın utkan dünya görüşüne karşı birleşmesinin nedenini açıklar. Bu güçler, Marksizm'in aşınmış ve zamanını doldurmuş olduğunu söyleyen Avusturya Sosyalist Partisi sağ kanat yöneticilerinden yardım görüyorlar.

Bu durumda, ödevimiz, Marksizm'i yadsımanın sosyalizmi yadsımak demek olduğunu, çünkü tarihin sınavından başarıyla geçmiş olan Marksizm öğretisi dışında sosyalizme bir gidiş yolu bulunmadığını ve dolayısıyla utkunun olanaksız olduğunu Avusturya işçi sınıfına anlaşılır, açık seçik terimlerle anlatmaktır.

(Avusturya Komünist Partisi'nin «Avusturya'nın Sosyalizm Yolu» konulu konferansındaki kapanış konuşmasından, 1958.)

■ VİCTORIO CODOVİLLA (Arjantin)

Lenin ve Bolşevikler'in Oktobr Devrimi hazırlıkları sırasında geliştirdikleri doğru strateji ve taktikler, dünya devrimci hareketi için, Partimiz de içinde, dünyanın tüm Komünist ve işçi partileri için bir model hizmeti görmeye devam ediyor. Biz, Lenin'in, Oktobr Devrimi'nin derslerini, me-

kanik biçimde değil, her ülkenin özgül koşullarını ve belli bir zaman kesitinde dünyadaki durumunu dikkate alarak yaratıcılıkla uygulama öğüdünü her zaman aklımızda tutuyoruz.

Lenin'in, emekçilerin devrimci savaşının etkisi için, Partinin proletaryanın ve tüm halkın öncüsü rolünü sürekli artırmasının ve ölümsüz Marksist-Leninist öğretiyi, proletarya enternasyonalizmi ilkelerini yol gösterici almasının zorunlu olduğu yolundaki buyruğunu hiçbir zaman unutmamamız gerekir.

(Arjantin Komünist Partisi'nin 7. Ulusal Konferansı'na Rapor'dan 1967.)

■ GEORGI DİMITROV (Bulgaristan)

Biz komünistler eylem adamıyız. Önümüzdeki pratik görev, sermayenin saldırısına karşı, faşizme ve emperyalist savaş tehdidine karşı, kapitalizmi alaşağı etmek için savaşımdır. Bu pratik görev komünist kadroların devrimci teoriyle donatılmasını kesinlikle zorunlu kılıyor; çünkü teori, kadroların doğrultularına sağlamlık, perspektiflerine berraklık, çalışmalarına güven ve devamının etkisine inanç verir.

Ama gerçek devrimci teori herhangi bir iğdiş edilmiş teori yapımına, soyut tanımlamalar gibi sonuçsuz bir kumara amansızca düşmandır. Lenin birçok vesileyle, teorimiz bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur demişti. Kadrolarımızın kesinlikle böyle bir teoriye gereksinimi var; bu, günlük ekmek, hava ve su gibi gereklidir.

Çalışmalarımızdaki cansız şematizm ve yıkıcı skolastisizmi gerçekten dağıtmak isteyenler, yığınlarla birlikte ve yığınların önünde pratik etkili savaşımla olduğu kadar, Marks, Engels ve Lenin'in yüce, üretken ve güçlü öğretisini özümsemek için yorulmak bilmez bir çabayla da, kızgın demirle bunları dağılamadılar.

(Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi'ne Sunulan Raporun kapanış konuşmasından, 1935.)

■ HARRY POLLIT (Büyük Britanya)

Lenin'in yeni koşullarda, emperyalizm koşullarında geliştirdiği Marksizm, işçi sınıfının deneyimi üzerinde gelişen bir bilimsel teoridir. Bu bilimsel teoriden yararlanmak ve onu her ülkede süren koşullara uygulamak işçi sınıfını yeni bir toplum uğrunda uzun savaşımında etkuya ulaştıracaktır.

(«İngiltere'de Marksizm ve İşçi Hareketi» adlı yazıdan, 1958.)

■ BELA KUN (Macaristan)

Proletarya devrimi, kökleri geçmişte olmakla birlikte, görevini geleceğe yönelik buluyor. Lenin, temellerini bugün proletaryanın atmakta olduğu bu geleceğin kahramanıdır. Proletarya şimdiye değin zincirlerini aşındırma alışkanlığından kurtulamamış olan, kimi zaman kararsızca ama yine de özgürce hareket eden elleriyle geleceği kuruyor. Gerçekten de şimdi insanlık, Engels'in öngördüğü, «zorunluk konağından özgürlük konağına»na sıçramayı gerçekleştiriyor.

Lenin, şimdi, «tarihi kendisi yapma»ya başlayan insanların ilk, en birinci önderidir.

(Lenin'in «Savaşımın Yolu» kitabına Önsöz'den, 1918.)

■ HO Şİ MINH (Vietnam)

Lenin, sömürgelerde yeni, gerçekten devrimci bir çağ açtı.

O, birçok Avrupalı ve Amerikalı işçinin etine kemiğine işlemiş bulunan sömürge halklarına ilişkin tüm önyargıları ısrarla kınayan ilk insandı. Komintern'de kabul edilen Lenin'in sömürge sorunu üzerine tezleri, tüm ezilen ülkelerde sözcüğün gerçek anlamında bir devrim kıvılcığı yaktı ...

Köleleştirilmiş ülkelerdeki en geri yığınları harekete geçiren, yalnızca Lenin'in sömürge sorunlarına ustaca yaklaşımı oldu. Onun tüm dünyada Komünist partilerce uygulanan bu sorunlara ilişkin taktikleri sömürgelerdeki en iyi, en aktif unsurları komünist harekete çekmeye devam ediyor.

Sovyet Rusya'da son derece karmaşık milliyetler sorununa Lenin'in getirdiği çözüm ve bu çözümün Komünist Partisi tarafından pratikte uygulanması sömürgelerde en güçlü esinlendirme aracıdır.

Bütün ezilen ve köleleştirilmiş halklar için Lenin, ezgi altındaki varlıklarının acı dolu tarihinde dönüm noktası, parlak bir geleceğin simgesidir.

(«Lenin ve Doğu» adlı yazıdan, 1926.)

■ HUBERTO ALVARADO (Guatemala)

Marksizm-Leninizm'e yaratıcı değil, skolastik bir biçimde yaklaşıldı mı, gerçek bir bilgilendirme olanaksızdır. Lenin'in, Marksist teoriyi sözkonusu ülkenin gerçekliğini gereğince hesaba katarak uygulama isteminin altından kalkmak, basit bir görev değildir. Bu yol sayısız tuzaklarla doludur. Ne ki, sosyalist sistemin ve dünya komünist hareketinin deneyimi tek doğru yolun Marks ve Engels'in tuttuğu ve Lenin'in sürdürdüğü yol olduğunu gösteriyor.

(«Guatemala Devrimi ve Lenin'in Fikirleri» adlı yazıdan, 1970.)

■ ERNST THAELMANN (Almanya)

Bütün ülkelerde uluslararası proletarya muazzam deneyim biriktirmiş ve değerli dersler çıkarmıştır. Bu deneyiminin tümü, Lenin ile Bolşevikler'e yol gösteren şu Marksist öğretiyi doğruluyor: İşçi sınıfını kurtuluşa ve sosyalizmin kuruluşuna ulaştıracak, Komünist Partisi'nin önderliği altında proletarya devriminden başka, 7 Kasım'da işçi sınıfını dünya çapında ilk tarihsel utkusuna ulaştıran yoldan başka bir yol yoktur.

(«Sovyet Erkinin Onyılı ve Uluslararası İşçi Sınıfı» adlı yazıdan, 1927.)

■ WILHELM PIECK (Demokratik Alman Cumhuriyeti)

Lenin, bilimsel sosyalizmin bütün alanlarında, proletaryanın politik ve ekonomik savaşımı ve örgütlenmesi alanlarında Marks'ın başladığı çalışmayı sürdürdü. Lenin, Marks ve Engels'in kurduğu bilimi, birbiri ardına gelen oportünist çarpıtmalara karşı koyarak, uluslararası işçi sınıfının savaş deneyiminden yararlanarak ve kapitalizmin yeni aşaması uyarınca geliştirerek, yüksekte tuttu. O, Rusya proletaryasını bu bilimle silâhlendirdi ve sosyalist devrimin utkusuna ulaştırdı. Böylece, proletaryanın ve tüm sömürülenlerin kurtuluşu bilimi dünyayı değiştiren büyük bir maddesel güç haline geldi.

(«Leninizm: Sosyalizm Savaşımında Halkların Utkan Bayrağı» yazısından, 1956.)

■ AJOY GHOSH (Hindistan)

Zaman geçtikçe, Lenin'in, O'nun yapıtları ve öğretisinin değeri daha da artıyor. Tarihin hızlı ilerleyişi yalnızca onu tarihsel bir kişilik yapmakla kalmamıştır; Lenin, dünyanın tüm ülkelerinde muazzam ve giderek artan sayıda insan için daha bir canlılık kazanmıştır. Leninizm, doğruluğunu hergün kanıtlıyor; zenginliğini ve değeri ölçülemeyecek eylem kılavuzu rolünü daha belirgin bir biçimde gösteriyor.

Lenin'in dehasına hakettiği değeri vererek, onun dev yapıtı ve ölümsüz öğretisinin şu ya da bu yanının evrenin değişik bölgelerinde, farklı zamanlarda yansıdığını kaydediyoruz. Hindistan halkı ve eskiden ezilen Asya ve Afrika anakaralarının öbür yeni bağımsız uluslarının halkları, Lenin'in öğretilerini, kendi kurtuluşları için yaptıklarını tekrar tekrar anımsıyorlar. Dünyanın bir zamanlar «tarih dışında kalan» bu bölgelerinde Lenin kadar haşmetle yükselen başka bir kişinin ve bu bölge halklarının yolunu Leninizm kadar parlak biçimde aydınlatan başka bir öğretinin bulunmadığını söylemek abartma olmaz.

(«İnsanoğlunun Tarihinde Büyük Bir Gün» adlı yazıdan, 1960.)

■ ANTONIA GRAMSCI (İtalya)

Kendisiyle karşılaşan herkesin tanıklık edebileceği gibi, Lenin çağımızın en büyük devletadamı, halk aarsında sınırsız etkiye sahip olan, halkta coşku ve bilinçli disiplin duygusu uyandıran bir adam olduğunu; güçlü zekasının, devrimin yararına kullanılabilecek dünyanın tüm toplumsal güçlerini yönlendirme olanağı verdiği bir adam olduğunu; burjuva devlet adamlarının en ince entrikalarını kolayca sezip boşa çıkarabilen bir adam olduğunu göstermiştir.

(«Hapishane Notları»nda yeralan «Çağımızın Egemeni» adlı yazıdan, 1929–1935.)

Lenin, derinliğine ulusaldı ve onun Avrupailiği de aynı ölçüde derindi.

(«Hapishane Notları»ndan, 1929–1935.)

■ PALMIRO TOGLIATTI (İtalya)

Lenin'in yapmış olduğu herşey, az ya da çok gelişmiş kapitalist uluslardan sömürge ve yansömürge ülkelere, eski Batı Avrupa'dan Asya, Afrika ve iki Amerika'ya dek ... işçi sınıfını ve tüm dünyayı hem teorik hem de pratik bakımdan ilgilendirir ve doğrudan doğruya etkiler ...

Lenin'in dev boyutlu faaliyetleri, felsefi ve politik düşüncenin klasik yapıtlarına dönüşen temel yazılarında yansıyor. Son elli yılda ve şimdi olanları anlamak isteyen kişi bu yapıtları incelemelik edemez. Bu yapıtlarda devrimci aktivist her yeni durumu yalnızca kavramak değil, ama aynı zamanda bu duruma göre hareket etmek ve ilerlemek için zorunlu yolgöstericiyi bulacaktır. Ama en önemli şey, Lenin'in faaliyetlerinin, her zaman zor, kimi zaman çetin olan ve tarihsel öneme sahip sorunları çözmeyi amaçlayan sayısız pratik kararlara yansmasıdır. Lenin'in kendi açıklamalarından görebildiğimiz gibi, her karar, her zaman konunun özüne indiği için, her türlü dogmatizm ve şematiklikten uzak, hesaplı yargılamalarla ve bu yargıların genişletilmesiyle desteklenmiştir; böylece kararlar, yerine getirilecek görevin çekirdeğini ve özünü göstermektedir. Bu nedenle, her duruma uygun formüller sunduğu için değil, ama kesin olarak önceden hazırlanmış formüllerden nefret ettiği ve gerektiği zaman esas noktayı – sosyalizm uğruna devrimci savaşım ilkelerine bağlılık – gözönünde tutarken, gerçek Marksist yaratıcı araştırmayı her olayda yerli yerine oturtmak amacıyla bunları reddettiği için, Lenin'in yapıtlarının her zaman öğretici olacağı belirtilmelidir.

(«Lenin ve Partimiz» yazısından, 1960.)

■ TIM BUCK (Kanada)

Kanada Komünist Partisi, bizim ve işçi sınıfının ileri kesimlerinin, «yirmi yılın somutlaştığı günlere» işçi sınıfının damgasını vurmaya hazır olma-

sını sağlamak için, Lenin'in öğretilerindeki tükenmez devrimci esin ve sınanmış bilimsel yolgöstericilik hazinesinden ardıcıl olarak yararlanmaya güvenle belbağlıyor.

(«Lenin ve Kanada. Lenin'in Kanada Politik Yaşamına Etkisi» adlı kitaptan, 1970.)

■ JULIO ANTONIO MELLA, (Küba)

Devrimcinin belirleyici temel özelliği, uğrunda döğüştüğü davayı açıkça anlaması ve onunla tümüyle kaynaşmasıdır. Devrimciyi esinlendiren fikirler, toplumsal enerjinin dinamik bir jeneratörü olur. Mankafalı çok-bilmişler, fikirlere adanmışçasına bağılılıklarından ötürü, devrimcilere genellikle «fanatik» derler. Gericiler, kendi paylarına, nefret ve korku duygusuyla, DEVRİMCI adına leke sürerler. Çağımızda gericilerin Lenin'den daha çok karaçaldıkları başka bir insan yoktur. Ama, Üçüncü Enternasyonal'in büyük önderinden başka, parlak, yüce ve kahraman ideale ahlaksal bakımdan daha erişkin birisi yoktur.

(«Profesyonel Devrimciler Yetiştirin» adlı yazıdan, 1926.)

■ JOSE CARLOS MARIATEGUI (Peru)

Bugün Marksist sosyalizmin pratiği, Marksizm-Leninizm'in pratiğidir. Marksizm-Leninizm, emperyalizm ve tekeller çağının devrimci yöntemidir. Peru Sosyalist Partisi onu kendi savaşım yöntemi olarak benimsiyor.

(«Sosyalist Parti Program İlkeleri»nden, 1928.)

■ WILLIAM FOSTER (ABD)

Kapitalizmde işçilerin çıkarlarının korunmasını, kapitalist sistemin ortadan kaldırılmasını ve sosyalizmin kurulmasını içeren işçi sınıfının savaşımı son derece çetrefilli bir konudur. Bu savaşımın bilimi, Marksizm; ya da günümüzde, proletarya ve bağlaşıklarının dünya çapında sömürücü sınıflara karşı yüzyıllık savaşlarında edinilen derslerin toplam özetini temsil eden Marksizm-Leninizm'dir. Bir işçi hareketinin tarihsel ilerlemesi doğrudan doğruya, onun Marksizm ilkelerine ne ölçüde vakıf olduğu ve özümseğine bakılarak ölçülebilir.

(«Üç Enternasyonal Tarihi» kitabından, 1955.)

■ ABD EL-HALİK MAHJUB (Sudan)

İşçi sınıfını ve tüm dünya halklarını emperyalizme karşı savaşlarında silâhlandıran Lenin'in büyük öğretisi, bugün sosyalist devrimin güçlü bir yedeğini – ulusal kurtuluş hareketi – ayağa kaldırıyor ve utkuya yönel-

tiyor. Lenin'in öğretisinin Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkelerde tutkusu ve Asya-Afrika ülkelerinde bağımsızlık savaşının hızla gelişmesi, emperyalizmi, demokrasi ve sosyalizm güçlerinin baskısı altında adım adım gerileme durumuna sokmuştur.

(«Onun Gibi Olun» adlı yazıdan, 1965.)

■ MAURICE THOREZ (Fransa)

Lenin'in yapıtları politik sorunları yansıtmak ve yeni yönlerini görmek için sürekli yeni materyal bulacağınız bir hazinedir.

Lenin'i incelemesek, sosyalizm yolumuzda karşılaştığımız onca güçlük ve engeli nasıl aşarız?

(«Halkın Oğlu» kitabından, 1950.)

Lenin, tüm dünya emekçilerinin olduğu gibi, Fransız işçilerinin de kafası ve yüreğinde yaşıyor.

Lenin Paris'te birkaç yıl kaldı. Fransa'yı iyi bilirdi. Fransız emekçileri O'nun işçi sınıfı hareketine ilişkin somut değerlendirmelerini, bu hareketin önderlerine verdiği öğütleri ve ülkemizin yaşantısı hakkındaki görüşlerini sürekli inceliyorlar. Lenin'in bütün ülkelerde kapitalizme karşı işçi sınıfının savaşına ilişkin parlak fikirleri, uluslararası değer taşıyan öğretisi Fransız proletaryasının savaşım doğrultusunu ve Fransa'da komünizmin yazgısını güçlü bir şekilde etkiledi ...

Güçler dengesini uluslararası ölçüde değiştiren demokrasinin dünya çapındaki eşsiz başarıları, bugün Fransa'da işçi sınıfının kurtuluş savaşını kolaylaştırıyor. Bu başarılar Fransız işçi sınıfının sosyalizme giden kendi yolunu — Lenin'in her ülkede farklı olabileceğini belirttiği yolu — daha büyük bir güvenle çizmesine olanak sağlıyor.

(«Ölümsüz Lenin'in Bayrağı Altında» adlı yazıdan, 1956.)

■ KLEMENT GOTTWALD (Çekoslovakya)

Leninizm'in, geniş politika arenasında genel olarak ortaya çıkması, uluslararası sahneye çıkmasıyla aynı zamana rastlar: yüzyılımızın başlangıcı ... Yüzbinlerce Sosyal Demokrat işçinin gözünü alan yalnız Leninizm'di. Lenin'den ilk kitabı okuduğum zaman nasıl heyecanlandığımı hâlâ anımsarım. Bu kitap «Devlet ve Devrim»di. Benim için bu kitap, sözcüğün gerçek anlamında bir keşifti: Sanki önümde yepyeni bir dünya açılmıştı.

(«Sosyal Demokrat İşçilere, Lenin'in Teorisi üzerine» yazısından, 1935.)

Lenin'in öğretisi önümüze çıkan en önemli konulara yanıt bulmamıza yardımcı oluyor ve bu yanıt her durumda emekçilerin çıkarları, sosyalizmin çıkarları için hareket etmemize olanak sağlayan bir yanittir.

(«Lenin'in Yolunda Sosyalizme Doğru») yazısından, 1949.)

■ JOHN MARKS (Güney Afrika Cumhuriyeti)

Marksist-Leninistler'in teorik eğitimi kurtuluş savaşının strateji ve taktiklerini sağlamlaştırarak, bakış açısını milliyetçiliğin sınırlarından şanlı sosyalizm perspektiflerine ve tüm dünyada işçilerle ezilen halkların savaşkan birliği perspektiflerine genişleterek, savaşa yeni algılamaya boyutları ekliyor.

Lenin, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketi ile yüz milyonlarca ezilen sömürge halkının ulusal kurtuluş hareketinin kaçınılmaz olarak tek bir güçlü dünya devrimci akım içinde birleşeceğini önceden görmüştü.

Oktobr Devrimi'nin etkisi ve tüm erişilmesi zor sonuçları bu dahice öngörüyle tümüyle doğruladı. Bu, emperyalizmin sonul yenilgisinin ve tüm insanlığın daha iyi bir geleceğe doğru ilerlemesinin güvencesidir.

(«Oktobr Devrimi ve Ulusal Kurtuluş Hareketi» yazısından, 1967.)

■ SEN KATAYAMA (Japonya)

Komünizm hayaleti Japonya'nın rahatını kaçırıyor ve egemen sınıflar öfkeden kuduruyor, komünist hareketi ve Komünistler yeryüzünden süpürüp atmak için her türlü araca başvuruyorlar; ama hepsi boşuna. Japonya'nın egemen çevreleri artık komünizmin etkili bir güç olduğunu itiraf ediyorlar. Marksizm ve Leninizm, yığınlar arasında güçlü kökler salmıştır. Nasıl bir güç gelirse gelsin, artık Japonya Komünist Partisi'nin kırmızı bayrağını yırtamaz ... Japon işçileri bu bayrağı canları pahasına koruyacaktır.

(«Japonya'da Marksizmin Doğuşu ve Gelişmesi» yazısından, 1933.)

Lenin'in Çalışma Tarzı

Lenin'in özgeçmişine ilişkin olgular

Lenin'in teori ve pratik alandaki dev çalışmalarının tarihsel önem kazanması, yalnızca bunlarla bağlı olayların tarihin seyrini kökünden değiştirmiş olmasından dolayı değildir. O'nun çalışma tarzı da, aynı biçimde ölçüsüz bir değere sahiptir. Bu anlaşılmazsa, Leninizm ne değerlendirilebilir, ne de anlaşılabilir. Lenin'in karısı Nadejda Krupskaya şöyle yazıyor: «Lenin'in çalışma tarzını inceleyince, Lenin'in kendisini ve yapıtlarının değerini daha iyi anlıyoruz ...»

Sönmez Enerji

Lenin muazzam bir kalıt bıraktı. SBKP Merkez Komitesi Marksizm-Leninizm Enstitüsü'nün Merkez Parti Arşivi'nde Lenin'in kitap, broşür, mektup ve belgelerinden oluşan 30.000'in üzerinde elyazması vardır. Bunların 9.000'den fazlası, 1958–1965 arasında Rus dilinde, daha sonra da çeşitli dillerde 55 ciltlik *Toplu Yapıtlar* halinde yayımlandı.

Politik çalışmanın yoğunluğu muazzamken bile, Lenin yazmayı boşlamadı. 1905'de, ilk Rus devriminin gelişmelerine doğrudan doğruya gömülmüşken, «Vperyod» gazetesine 60 makale yazdı. Yine 1905'de yayımlanan «Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği»nde, devrimin ilk derslerini özetledi ve ortaya çıkan durumu değerlendirdi. Temmuz 1917 olaylarından hemen sonra, gizlenirken, politik durumdaki değişimleri yazarak ve bununla bağlı yeni görevleri saptayarak, bir günde beş makale hazırlayıp bitirdi. Bu makaleler 6 Temmuz 1917'de «Listok Pravdy»de basıldı. 1917 Şubatından Ekimine dek geçen süre içinde, bugün «Toplu Yapıtlar»ın dört cildini oluşturan 1.700 sayfalık büyük miktarda yapıt kaleme aldı.

Sovyet erkinin kurulmasından sonraki ilk yılda, Lenin, dünyanın ilk sosyalist devletini kurma ve savunma sorunlarına ilişkin politik konularla (Halk Komiserliği Konseyi, Parti Merkez Komitesi, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Sovyet Kongreleri ve Yedinci Parti Kongresi çalışmaları) tümüyle dolu olduğu halde, verimli bir yazı çalışmasıyla, şimdiki «Toplu Yapıtlar»ın üç cildini oluşturan yaklaşık 1.400 sayfa üretti.

Lenin, Halk Komiserleri Konseyi Başkanı'yken, beş yıllık bir süre içinde, o da eldeki eksik verilere göre, 5.400'ün üzerinde belge kaleme aldı ve 500'e yakını yayımladı. Yitip giden belgeleri de sayarsak, şahsen kendisi 6.300'den fazla belge düzenledi. Aynı dönemde Halk Komiserleri

Konseyi, Savunma Konseyi ve Çalışma ve Savunma Konseyi'nin 624 toplantısına başkanlık yaptı.

Lenin'in işgünü tıkabasa doluydu. 50. doğum günü olan 22 Nisan 1920'yi alın. O gün Çalışma ve Savunma Konseyi ile Halk Komiserleri Küçük Konseyi'nin 21 Nisan tutanakları üzerinde çalıştı ve bu organların, ayrıca Halk Komiserleri Konseyi'nin 21 Nisan 1920 tarihli kararlarını imzaladı; Kızıl Ordu İrtibat Dairesi, Türkistan Cephesi Devrimci Savaş Konseyi'ne ve daha birkaç yere telgraf çekti. Merkez Yakıt Dairesi'ne telefon etti; Dışişleri Halk Komiseri G. V. Çiçerin'in Polonya'daki duruma ilişkin ve bu ülkeye karşı barış politikası öneren mektubunu okudu (mektubun üzerine bu öneriyi onaylayan bir not düştü); Polonya Sosyalist Partisi Merkez Yürütme Komitesi'nin Sovyet Rusya ile Polonya arasında bir barış anlaşması imzalanması yolundaki bir çağrısının çevirisini, Rusya Federasyonu'nun Estonya ticari temsilcisi I..N. Gukovski'nin petrol alım-satım görüşmelerinin gidişine ilişkin bir raporunu ve Halk Komiserleri Konseyi Sekreteri L. A. Fotiyeva'nın bir notunu okudu; Maksim Gorki'yi kabul ederek ülkenin gelişimini ve bu çalışmada aydınların rolünü tartıştı; Beşinci Ordu Politika Bölümü'nün başkan yardımcısı Kayurov'la ve yiyecek durumu hakkında işçi Serebrov'la konuştu. Lenin'e doğum gününü anımsatan tek şey, Rusya Telgraf (Haber) Ajansı Stockholm bürosunun bu vesileyle yayımladığı bir bülten oldu. Bültenin kıyasına bir not düştü: «Dosyalanacak».

1922'de Lenin'e sağlık danışmanı olarak çağrılan Profesör Foerster'e Lenin'in Ekim 1922'de Halk Komiserleri Konseyi Başkanı olarak görevlerini yeniden üstlenmesinin sağlığını kötüleştirip kötüleştirmedığı sorulunca, verdiği yanıt şöyle oldu: «Bütün çalışmalarını tümüyle bırakmak bile, hastalığının seyrini iyiye götürmezdi. İş Lenin için yaşam demekti, boş durmaksa ölümdü O'nun için.»

Yığınlara Güven

Lenin, yalnızca «üst sınıflar»ın politik savaşımlı yönlendirebileceği ve devleti yönetebileceği inancını her zaman saçma ve tiksindirici bulurdu. Lenin şöyle yazıyor: «Düşünceler halkı etkilediği zaman bir güç haline gelirler.» ⁽¹⁾ Ve bu arada yığınların tükenmez devrimci potansiyelini vurguluyordu.

Lenin, sosyalizm ve sosyalist kuruculuk savaşımında yeni biçimlerin geliştirilmesinde yığınların rolüne her zaman yüksek değer vermiştir. 1905'-de yığınların devrimci girişkenliğiyle ortaya çıkan gerçek halk hükümeti organları olarak Sovyetler'in tarihsel değerini ilk gören O'dur. Sovyetler,

(1) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 26, s. 130.

Rusya'nın sosyalizme geçişindeki özgüllükleri belirler. Yığınların girişkenliğinde, ilk «Komünist Subotnikler»de (Lenin'in bir «büyük başlangıç» diye adlandırdığı Cumartesi günleri gönüllü çalışma) Lenin, geleceğin filizlerini, çalışmaya karşı komünist tutumun ilk köklerini saptadı.

Lenin, yaşamı tanıyan ve pratik deneyim sahibi her okuyazar işçi ya da köylünün, devrimci faaliyete ya da örgütsel ve yönetsel çalışmaya katılabileceğine inanıyordu. Üçüncü Parti Kongresin'de, Petersburg Komitesi'nde yalnızca bir işçinin bulunduğunu öğrenince çılgına döndü. Kongre'ye seslenirken şunları söyledi: «Komite üyesi olarak çalışmaya uygun işçi olmadığını söyledikleri zaman, yerimde sessizce oturamadım.»

Bir keresinde, kendilerine halk komiserliklerinden birinde görev verilen bir grup işçi, yönetim görevlerinin etkili bir biçimde üstesinden gelemeyecekleri gerekçesiyle Lenin'den fabrikalarındaki işlerine dönmek için izin isteyince, Lenin'in yanıtı şöyle oldu: «Benim de devlet yönetiminde daha önce hiç deneyimim yoktu. Ama Parti ve halk bu görevi bana emanet etti, benim de onların güvenine layık olmaya çalışmam gerek. Sizin de aynı şeyi yapmanızı öneririm.»

Lenin şu noktaya işaret etti: «Başlangıçta, yetersiz eğitilden dolayı zorluklar çıkabilir. Ama burjuvazinin tekeline almış olduğu pratik yönetme sanatını öğrenmek gereklidir.» (2)

Lenin, Parti'nin yığınlarla bağlarının, güçlülük ve yenilmezliğinin koşulu olduğunu önesürdü. Bu bağları korumak şu anlama geliyordu:

«Arasında yaşamak.»

«Ruh hallerini bilmek.»

«Herşeyi bilmek.»

«Yığını anlamak.»

«Yaklaşımı bulmak.»

«Mutlak güvenini kazanmak.»

«Önderler yönettikleri yığınlardan kopmamalıdır; yani öncü, emek ordusunun bütününden kopmamalıdır.»

Halk Komiserleri Konseyi Başkanı sıfatıyla konukları kabul etmek, Lenin'in zamanının çoğunu alıyordu. Lenin'in ağırladığı konukların titiz bir kaydının tutulmamış olması hayıflanmaya değer. Ama eksik veriler bile haftada ortalama 17–20 konuk kabul ettiğini gösteriyor. Amerikalı ilerici gazeteci Albert Rhys Williams, Lenin'in kabul odasının, «dünyadaki benzerlerinin en büyüğü» olduğunu söylemişti.

Lenin emekçilerden gelen mektupları dikkatle okuyordu. Yakınmaları hakkında derhal, etkili girişimlerde bulunulmasını isterdi. Lenin'in kendi-

(2) V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 26, s. 342.

sine gönderilen dilekçe, başvuru ve yakınmalara ilişkin yazılmış pekçok mektup, not ve yönergesi vardır. Yapılanlar hakkında bilgi almak isterdi.

Yığınları derinliğine tanınması, çıkar ve özlemlerini anlaması, Lenin'in yığınların şaşmaz desteğini gören bir politika çizmesine olanak veriyordu.

Lenin'in Brest Barışı konusundaki tavrının her yönden haklı çıktığını belirten ilerici İngiliz gazetecisi M. Philipps Price, O'nun gücünün o sıralar olsun, daha sonraları olsun, Rus işçi ve köylü yığınlarının ne düşündüğünü kesinkes değerlendirebilme yeteneğinden kaynaklandığını yazıyordu. Yeni bir Tüm Rusya Sovyetler Kongresi'nin toplanmasından önce bile, binlerce bölge ve ilçe Sovyeti'ni temsil eden vekillerin görüşünü biliyordu sanki.

İlkelere Sarsılmaz Bağlılık

Lenin'in herşeye ilkeli yaklaşımı, devrim davasına tam bağlılığının ürünüydü. Karşıtları ve düşmanlarının bile itiraf etmek zorunda kaldığı gücü burdan gelir. Örneğin menşevik Dan hayıflanıyor: «... Devrim için günde 24 saat çalışan, devrimden başka hiçbirşey düşünmeyen ve düşlerinde bile devrimi gören başka bir kişi yoktur. Onun gibi bir adamın hakkindan gelemezsiniz.»

Tarih, Dan'ın yorumunun zeminsiz olmadığını göstermiştir. Lenin tüm Parti'yi, devrime inancı ve ilkelere bağlılığıyla esinledi. Parti, uzun erimde uzlaşmacı liderleri silkip attı.

Lenin ilkeli tavrını, içten gelen bir sempati ve şefkatle birleştirdi. Amerikalı gazeteci Louise Bryant, bir tartışmada Lenin'in, hasmını acımasızca eleştirdiğini, ama aynı zamanda ender rastlanır derecede insancıl ve yüreği sevgi dolu olduğunu yazıyordu. Lenin, çevresindeki herkesin mutlu olmasını isterdi.

Kişisel sempatisi nedeniyle sınıfsal konumundan asla sapmaz ya da ilkelerini feda etmezdi. 1917 Aralığında, Lenin'in Paris'teki sürgün yıllarından tanıdığı, gelgelelim Birinci Dünya Savaşı'nda sosyal şovenist bir tutum benimseyen Fransız sosyalist Charles Dumas, Lenin'den kendisini kabul etmesini istedi. Lenin, Charles Dumas'a mektubunda şöyle yazıyordu: «Böylesine derin politik ayrılıkların bizleri ayırmasından dolayı, aramızda herhangi bir kişisel ilişki olamayacağından son derece üzgünüm.»

Anatoly Lunaçarski, Lenin hakkında şunu yazıyor: «O, politik düşmanlarından nefret ederdi. Hiç kişisel düşmanı yoktu. Kişilerden değil, sınıflardan nefret ederdi.»

Lenin, sosyal reformcuların Parti'ye dayatmak istediği «birlik olsun diye

birlik» anlayışını reddettiği halde, öbür partilerle anlaşma ve bağlaşmayı da içeren uzlaşma olasılığını, ancak ilkelerin zarar görmemesi koşuluyla, kabul ediyordu. Parti üyeliği normları, Parti programının öngörülerinin, Parti'nin amaç ve görevlerinin benimsenmesi ve fraksiyonculuğun yasaklanması konularında ödün vermezdi. 1917 Aralığında kaleme aldığı «Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi'nin S. A. Lozovski'nin Parti'den Çıkarılmasına İlişkin Karar Taslağı»nda şöyle diyordu: «Proletarya politik erki ele geçirdikten sonra proletaryanın sosyalist görevlerini yoksayan bir adamla aynı Parti'nin saflarında birlikte çalışmak olanaksızdır.»

Lenin bunun tersine, toplumun sosyalist dönüşümü ve sosyalizm kuruluşuna katılabilecek herkesle bağlaşmayı hoşnutlukla karşılıyordu. Parti'nin 4. (Birlik) Kongresi ve 1917–1918'de Sol Sosyalist Devrimciler'le blok kurma yönündeki Bolşevik platformun köşetaşını bu ilke oluştuyordu.

Lenin'in ilkeli tavırları günlük hükümet çalışmalarında da görülüyordu. Halk Sağlığı Halk Komiseri N. A. Semaşko, Lenin'in Halk Komiserleri Konseyi'nin çalışmalarına yaptığı katkıya ışık tutarken şöyle yazıyordu: «Genellikle başkanların çoğu, ortaya olabildiğince fazla tarafı birleştirecek bir öneri çıkarmak için birisinin görüşlerinden biraz, bir başkasından yine biraz alarak, konuşmacıları kendi fikirlerinden yoksun bırakırlar. Lenin daha farklı bir doğrultuda çalışırdı. O bir uzlaşmacı değil, kılı kılına tanımlanmış bir görev belirlemek isterdi. Konuşmacılar, O'na yalnızca, kendi önerisine dayanak olacak olgular sağlardı.»

Lenin benimsenen kararlara uyulup uyulmadığını araştırmaya özel bir özen gösterdi. Bu, O'nun çalışma tarzının ayırtedici bir özelliğiydi. Şöyle yazıyordu: «*İnsanları sınamak ve gerçekten ne yapıldığını araştırmak*; bu ve yalnızca bu, bugün tüm faaliyetlerimizin, tüm politikamızın başta gelen özelliğidir.»⁽³⁾

Lenin, kararlara uyulup uyulmadığını kontrol etmek için her zaman kişisel çaba göstermiş, kararların kağıt üzerinde kalmaması için vargü-cüyle çalışmıştır. Örneğin, O'nun girişimiyle Çalışma ve Savunma Konseyi Ağustos 1920'de, Kursk Manyetik Anomalisi'nde araştırma ve kazı yapma kararı aldı. Bugün bu kuruluş SSCB'nin Avrupa Bölgesinde en büyük demir cevheri kaynaklarından biridir. Lenin'in çağdaşlarının hep söyledikleri gibi «elini Kursk Manyetik Anomalisi'nin üzerinden hiç çekmemiş»tir. Onun girişime gösterdiği ilgi gerekli fon ve donatımın sağlanmasına yardımcı oldu. 1923 baharında demir cevherinin ilk örnekleri üretildi. Ekonomik sıkıntıların ve daha sonraki yıllarda savaşın bu demir cevheri kaynaklarının büyük ölçüde geliştirilmesini engellemesine karşın,

(3) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 33, s. 226.

Kursk Manyetik Anomalisi bugün ulusun demir çelik sanayii için başta gelen cevher üreticileri arasındadır.

Etkinlik ve Kollektif Yönetim

Lenin, Parti'nin politik ortamdaki değişmelere hızla karşılık vermesine büyük önem veriyordu. Yeni koşullara çabucak uymayı ve yeni olanaklardan yararlanma yeteneğini, başarının önkoşulları arasında sayıyordu. Burjuvazi üzerinde utkunun kazanılmasından hemen sonra çıkartılan Toprak Kararnamesi'nin rolü konusunda şunları yazıyordu: «... Rus proletaryası, köylülüğü, Sosyalist Devrimciler'in elinden kazanıp almıştır; ve onları devlet erkini ele geçirdikten hemen birkaç saat sonra kazanmıştır.»⁽⁴⁾

Lenin, Parti'nin taktiksel çizgisinin kaynağını oluşturan politik durumu çabucak çözümlemekte ustaydı. Örneğin, Rus devrimci hareketindeki yeni bir yükselişi ilk görenler arasında olurdu. Lenin, yeni koşullardan hareket ederek, yeni örgütsel taktikler önerirdi. Parti çalışmasının tabanını genişletmek için, «heryerde illegal hücrelerin bir legal hücreler ağıyla kuşatılması» düşüncesini ileri sürmüştü. Köylülerle düzenlediği sayısız toplantının ve onlardan aldığı mektupların sonucunda, I. Savaş biter bitmez, onların, «savaş komünizmi»nin yürürlüğe koyduğu geçici ilişkileri kabullenmeye razı olmayacaklarını farkettiler. Bu nedenle, 1920'lerin sonu ile 1921'lerin başında, çokyapılı bir ekonomiye sahip olan bir ülkede sosyalizmi kurma stratejisini belirleyen yeni bir ekonomik politikanın temel ilkelerini işledi.

Yetkinlik, Lenin'in devletadamlığının ayırtedici bir özelliğiydi. Günün başta gelen görevlerini belirlemek, küçük noktaları hiç unutmadan, büyük sorunları yakalamak O'nun çok az bir zamanını alıyordu. Yavaş ve uyşuk çalışmayı, biçimlenme halindeki devlet aygıtının zayıflığı olarak görüyordu. Yetersizlikle savaşta sarsılmazdı. Birçok resmi belgede bürokratik uygulamaların sözkonusu olduğu organları paylardı. Lenin, sık sık kendisi hızlı ve etkili çözümler önerirdi. Örneğin, O'nun kişisel yol göstericiliğiyle, o zaman ekonominin allak bullak bir halde bulunmasına karşın, rekor süre içinde, turba çıkarımında emme taramaları yardımıyla ileri bir yöntem uygulamaya kondu.

Önemli konuların, özellikle yasama alanında aşırı bir acelecilikle ele alınmasına karşı her zaman uyarılarda bulunurdu. Şöyle yazıyordu: «Yasamada en yüksek dikkati göstermelisiniz. Sıçramadan önce bir bakın!»

Kollektiflik ilkesi, Lenin'in çalışma tarzının her zaman özünde varolmuştur. Yalnızca O'nun karşıtları buyruk verme, entrika ve fraksiyonculuk

⁽⁴⁾ V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 30, s. 265.

gibi yöntemlere başvurmuşlardır. Menşevikler, İkinci Kongre'de temel sorunlarda bozguna uğrayınca, merkez organları ele geçirmek için anti-demokratik uygulamalara başvurdular. Erke geçince de Parti'nin iradesine kulak asmaz oldular ve Parti demokrasisini ayaklar altında çiğnediler. Lenin, menşeviklerle savaşta biricik doğru çizgiyi benimsedi. Yozlaşan merkez organlarının karşısına Parti'nin en yüksek kolektif organı olan kongreyi çıkardı. Menşevizmle savaş, bir Parti Kongresi toplama savaşı halini aldı. Parti Lenin'i destekledi. Böylelikle, Parti ilkesi tekkeliliğe üstün geldi.

Lenin, Parti'nin kolektif yönetim organı olarak Merkez Komitesi'nin oynadığı role, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi'nin rolüne sürekli olarak atıfta bulunmuştur. Lenin, Parti'de ve devlet aygıtında geniş yetkilerle donatılmış olduğu halde, kolektif bir karar gerektiği zaman, asla kendi başına karara varmamıştır. 1921 sonbaharında kendisine imzalasın diye bazı kağıtlar verilmişti. Bu konuyla ilgili olarak Halk Komiserleri Konseyi Sekreterliği ile Çalışma ve Savunma Konseyi elemanlarından şu noktayı açıklığa kavuşturmalarını istedi: «1. Vladimir İliç, (bu kağıtları – çn.) Halk Komiserleri Konseyi ve Çalışma ve Savunma Konseyi olmadan, tek başına imzalama yasal hakkına sahip midir?» Böylece, kararlama hakkı bir yana, imza atma hakkı konusunda bile kolektiflik ilkesini çiğnemek istemedi.

Azınlıkta kalırsa, kararlara uyardı, Ama, L. A. Fotiyeva'nın anımsattığı gibi, «konu belirleyici bir öneme sahip oldu mu, Lenin, Parti ve hükümet normlarının çerçevesi içinde hareket ederek, görüşünü savunmayı sürdürdü. Sorunu bir üst organa, Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne, Politbüro'ya, Merkez Komitesi Tamüyeli Toplantısı'na ve hatta kimi zaman Parti kongresine götürdü.»

Lenin «kollektiflik oyunu oynanması»na, komisyon, vb. gibi danışma organlarının ortalığı doldurmasına karşıydı; çünkü bunlar sorumsuzluk ürettiyordu. Ağustos 1918'de, A. P. Smirnov'a gönderdiği bir telgrafta şunlar yazılıydı: «Korkarım ki, işler yürütücülerden enerji ve erişkinlik beklerken, siz Saratov'da kurul toplantıları oyunu oynuyorsunuz.»

Lenin'in önerisi üzerine, Rus Komünist Partisi'nin (Bolşevik) 11. Kongresi öncesinde birçok yönetim komisyonu dağıtıldı. Merkez Komitesi'nin Politik Raporu'nda, Lenin şöyle söyledi: «Birkaç gün önce komisyonlar denetimden geçirildi. Bunların yüziyirmi tane olduğu ortaya çıktı. Kaç tanesi gerekliydi? Onaltı. Kendi çalışmalarının sorumluluğunu üstlenmek, Halk Komiserleri Konseyi için bir karar hazırlamak ve bu kararın sorumluluğunu taşıdıklarını bilmek yerine, komisyonların ardına gizlenmek gibi bir eğilim var.» ⁽⁵⁾

(5) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 33, s. 308.

Lenin'in düşüncesine göre, yönetim aygıtındaki fazlalıkların atılması, «Rus Komünist Partisi ve Sovyet hükümeti merkez organlarının, bütün kararların ruhuna uygun olarak, belli bir çalışma alanında belli bir kişinin gözetimden tümüyle sorumlu olduğu başlıca yönetim ilkesi»nin konulmasını ifade ediyordu.

Politik Gerçekçilik

Politik gerçekçilik Lenin'in özünde vardı. O bir durumu serinkanlılıkla değerlendirmeye, belirli bir koşullar dizisinden çıkagelen tüm seçenekleri görebilmeye yetenekliydi. O'nun politik gerçekçiliği, keskin tarihsel dönemler karşısında karamsarlığa ya da yersiz iyimserliğe kapılmaktan sakınılmasını sağlıyordu.

Yenilgiler Lenin'i karamsarlığa düşürmüyordu. Başkalarına güven aşıliyordu. Yitirilen savaşlardan bile olumlu dersler çıkarmasını biliyordu. Birinci Rus devriminin bozgununa ilişkin olarak şöyle yazmıştı: «1905 Aralığındaki silâhlı ayaklanmadan önce Rusya halkı, kendisini sömünlere karşı yığinsal silâhlı savaşım verecek güçte değildi. Aralık'tan sonra o halk artık aynı halk değildi. Yeniden doğmuştu. Ateşle takdis edilmişti. Ayaklanmada çelikleşmişti. 1917'de utkuya ulaşan savaşçıları böyle yetiştirdi.»⁽⁶⁾

Lenin, gerçek durumun bilimsel bir çözümlemesinden hareket ederek, yeni bir toplumun kuruluşu için cesur planlar geliştirdi. Bu planlar burjuva politikacılarını ve ilerigelen kişileri hayrete düşürdü. Lenin, Rusya'nın elektrikleştirilmesi planının yerine getirilmesi için 10–15 yıllık, kooperatif planının uygulanması içinse 10–20 yıllık bir süre öngörmüştü.

İngiliz kurgu-bilim yazarı H. G. Wells, Lenin'in planlarını öğrenince, şunları yazdı: «Rusya'da böylesi tasarımların yerine getirilebileceğini hayal etmek, ancak süper imgeleme ile olanaklı olabilir. Baktığım sihirli aynalardan hiçbirisi, gelecekteki bu Rusya'yı göstermedi bana; ama Kremlin'deki kısa boylu adama böyle bir görüş gücü bahşedilmiş.»

Ve Lenin'in planları öngörülen sınırlar içinde uygulandı.

Lenin'in politik gerçekçiliği, somut durumlara getirdiği somut çözümlerle de görülebilir. Albert Rhys Williams, bir grup işçinin Lenin'e gelerek, fabrikaların ulusallaştırılmasını istediklerini anımsatıyor. Buna karşılık Lenin, işçilere hammaddeyi nereden alacaklarını bilip bilmediklerini, defter tutmayı bilip bilmediklerini, üretimi genişletme yöntemleri üzerinde çalışma yapıp yapmadıklarını ve son olarak ürünleri için pazar olup olmadığını sordu. İşçiler olumsuz yanıt verince, üretimi kendi baş-

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 28, s. 373.

larına düzenlemeyi öğrenmeden, gerekli deneyimi edinmeden fabrikalarını ulusallaştırmanın, ulusallaştırma ilkesel açıdan temel olduğu halde, erken olacağını açıkladı.

«Gerçeğin Kendisi Kadar Güçlü»

Lenin'i yakından tanıyan herkes, kişisel dürüstlüğüünü tartışmasız belirtir. Lenin, kişiliğinin önemini fazlaca vurgulama ya da O'nu apayrı bir konuma yerleştirme gayretlerine her zaman şiddetle karşı koymuştur. Lenin'in 1918'de aldığı yaralar hakkındaki basın haberlerine gösterdiği tepkiyi anlatan Vladimir D. Bonç-Bruyeviç, şöyle dediğini yazıyor: «Ben de herkes gibiyim. Tüm yaşamımız boyunca tek bir adamın kahramanlaştırılmasıyla savaştık. Kahramanlar sorununu çoktan halletmiştik, oysa şimdi yine yeni bir kahramanlaştırma olayıyla karşılaşıyoruz!»

Lenin'in yaşama biçimi çağdaşlarının sıkıntı dolu yaşama biçiminden hiç de farklı değildi. Sovyet Rusya'yı ziyaret eden Britanya İşçi Partisi yöneticilerinden G. Lansbury, Lenin'in yakıt, konut ve hatta yiyecek sıkıntısı çekilen o günlerin tüm yoksulluklarını paylaştığını söyledi. O sıralar, devrimci bir önder olmak demek, ağır bir çalışma ve rahatsızlık yükünü omuzlamak demektir.

Lenin, kendisine başkalarından daha iyi yaşam koşulları sağlama girişimlerini kesinlikle reddetti. Armağan olarak yiyecek paketleri geldi mi, bunları çocuk yuvalarına (öksüzler yurdu) gönderirdi.

Aynı zamanda, başkalarına sürekli kaygı gösterirdi. Halka karşı özenli davranmak, O'nun içinden gelirdi. Bir devletadamı sıfatıyla çalışmanın aşırı baskısı altında olmasına karşın, herhangi bir yoldaşına yardımda bulunmak, onları tatile, ya da tedavi görmesi için doktora göndermek, ya da konut durumlarını iyileştirmek amacıyla notlar yazmaya (birkaç yüz adet yazmıştı) ve sözlü buyruklar vermeye ayıracak zaman bulurdu.

Arkadaşlarının sağlığıyla da özel olarak ilgilenirdi. Onların fiziksel durumları kaygı uyandıracak düzeye geldi mi tedavi görmeleri için ısrar eder, gerekirse zorunlu tutardı. Örneğin, Merkez Komitesi'nin, «yoldaş Menjinski»yi görevinden ayrılacak, doktorlar kendisine yazılı bir sağlık belgesi verinceye dek dinlenmek»le yükümlü tutan bağlayıcı bir özel karar almasını önerdi.

Lenin'in çalışma tarzı ve kişiliği, halkların zihninde, tarihte ve kültürde derin bir iz bırakmıştır. Çağdaşlarının Lenin hakkındaki görüşlerinden yalnızca birkaçını şöyle sıralayabiliriz: «Dosdoğru, gerçek kadar güçlü», «yorulmak bilmez mantık adamı», «korkusuz bir kafa ve keskin algılama», «sürekli eylemin tam cisimlenmesi», «sınırsız enerji ve irade gücüne sahip

bir adam», «insanüstü bir çalışma kapasitesi», «ilkelere kendini adanmış, düşmanlarla savaşta amantanılmaz ve öne çıkan bir yüreklilik», «düşüncelilik, anlayış inceliği, cesaret ve açık görüşlülük». Fransız Komünist Partisi'nin kurucularından P. Vaillant-Courtourier şöyle yazıyor: «Lenin, yeni insanın ideal timsalidir. O, bizler için geleceğin insanının bir öncüsüdür.»

BSS Genel Teori Sorunları Dairesi tarafından hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR:

V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar; Vladimir İliç Lenin. Özgeçmiş, C. 1–9, Moskova, 1970–1978; Lenin. Bir Özgeçmiş, Moskova, 1978; V. İ. Lenin'in Anıları, Ciltler 1–5, Moskova, 1968–1969; Lenin Yapıtlarını Nasıl Hazırladı, Moskova, 1969; Leninizmin Yüce Fikirler Hazinesi, Moskova, 1968; Sonsuza dek Yaşıyor. Çağdaşlarından Vladimir İliç Lenin Hakkında Derlemeler, Moskova, 1965; Dünyanın Kaptanı, Dünya Yazarlarının V. İ. Lenin hakkında Yazdıkları, Moskova, 1976; E. B. Genkina, V. İ. Lenin. Devletadamı. 1921–1923, Moskova, 1969; M. P. İroşkinof, V. İ. Ulyanov (Lenin). Halk Komiserleri Konseyi Başkanı, Leningrad, 1974.

Lenin'in Doğumunun 110. Yılı Üzerine

SBKP Merkez Komitesi, «Vladimir İliç Lenin'in Doğumunun 110. Yılı Üzerine» bir karar aldı. Belgede, üstün bir düşünür ve bilgin, gerçek bir halk önderi, ateşli bir devrimci ve Komünist Partisi ile dünyanın ilk sosyalist devletin kurucusu Lenin'in enerji ve kahramanlık dolu yaşamının tümünü büyük ve yüce bir davaya – proletaryanın ve tüm ezilenlerin toplumsal kurtuluşu ve her yerde emekçilerin mutluluğu için savaşıma – adanmış olduğu belirtiliyor.

Dünya çapında sınıf savaşımında Marks ve Engels'in adanmış ve kararlı bir izleyicisi olarak öne çıkan Lenin, onların devrimci öğretisini kapsamlı bir biçimde geliştirdi. Kendisine zamanının olay ve oluşumlarının özünü yakalama ve diyalektik materyalist yöntemi yeni tarihsel koşul çözümlmelerine yaratıcılıkla uygulama olanağı veren eşsiz bir bilimsel öngörü yeteneğine sahip olan Lenin, temel önem taşıyan önermelerle Marksizm'in tüm bileşen parçalarını zenginleştirdi ve onu yeni bir gelişim aşamasına yükseltti.

Lenin'in emperyalizm, sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğü, parti, proletaryanın demokrasi ve sosyalizm savaşında sınıf bağlaşıkları, toplumsal kurtuluş ile ulusal kurtuluş arasında kopmaz bağların varlığı ve ayrı toplumsal sistemlere sahip devletler arasında barış içinde yanyana yaşama ilkeleri hakkındaki öğretileri, bütün ülkelerdeki devrimcilerin cephaneliğinde değeri ölçülemeyecek bir ideolojik-teorik ve yöntemsel silâh olmuştur. O'nun sosyalist anayurdun savunulmasına ilişkin fikirleri büyük bir değer taşır. Sosyalizm ve komünizmi kurma yollarının bilimi, teorik yapısını taçlandıran bir kazanımdır.

Dahi bir teorisyen, dünya proletaryasının en büyük strateji ve taktik uzmanı olan Lenin, devrimci savaşım ve komünist kuruluşu yönlendirme sanatının yetkinleştirilmesine ustalık etti.

Belge, tarihin ilk utkan sosyalist devrimini hazırlamak ve yönetmek, bilimsel sosyalizm teorisini halk yığınlarının en geniş pratiğiyle birleştirmek gibi büyük bir misyonu yerine getirmenin Lenin ile Bolşevik Partisi'ne nasip olduğunu söylüyor.

Ezilen ve sömürülen milyonlar için, tüm emekçiler için Leninizm, dünyanın toplumsal yenilenmesinin simgesi ve çağımızın devrim sancağı halini almıştır. 20. yüzyılın öndegelen bütün devrimci olayları, Lenin'in adı ve öğretileriyle bağlıdır. Lenin'in getirdiği açıklama dışında Marksizm ne vardır ne de olabilir. Leninizm, çağımızın Marksizmi'dir; uluslararası işçi sınıfının bütünlüklü, uyumlu ve sürekli gelişen öğretisidir.

Kararda, Leninizm'in tükenmez değerinin kaynağı şöyle tanımlanıyor:

İşçi sınıfı ve tüm emekçilerin çıkarlarını, dünya çapında toplumsal ilerlemenin gereksinimlerini derin ve kesin bir şekilde belirlemesinin, çağımızın yakıtı, dirimsel önemdeki sorunlarına doğru yanıtlar bulmaya, güncel sorunlara cesaret ve yaratıcılıkla yaklaşmaya ve toplumsal gelişme perspektiflerine bilimsel bir kavrayış getirmeye olanak sağlaması. Lenin'in bıraktığı dev ideolojik kalıt, öğretisindeki devrimci eleştiricilik ruhu, tüm oportünist çarpıtmalara karşı Marksizm'in temel ilkelerini korumaktaki ardıcılık ve şaşmazlığı ve tüm yaşamı günümüzün uluslararası Komünist, işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketleri için tükenmez bir devrimci düşüncü ve devrimci eylem pınarıdır.

Lenin'in tarihe en büyük hizmeti, bilimsel teori ile devrimci pratiğin ayrılmaz birliğinin canlı bir cisimleşmesi, sosyalist devrim ve yeni bir toplum kuruculuğunun yöneticisi ve esin kaynağı olan yeni tip bir proletarya partisi kurmasıydı. Lenin'in gösterdiği yolda, Komünist Partisi'nin önderliği altında ilerleyen Sovyet halkı, ülkenin sosyalist sanayileşmesini, tarımın kollektifleştirilmesini başarıyla gerçekleştirdi; bir kültür devrimi yaptı ve tüm dünyaya milliyetler sorununun hakça çözümünün bir örneğini sundu. SSCB, son derece kısa bir süre içinde güçlü bir sosyalist devlete dönüştü. Sovyet halkı iç karşıdevrime ve yabancı istilasına karşı Ekim Devrimi'nin kazanımlarını korudu. Sovyet halkının Büyük Anayurt Savaşı'nda faşizme karşı utkusu, tüm insanlığın yazgısı üzerinde güçlü bir devrimcileştirici etki yapmıştır. Yeni sistemin yaratıcı potansiyeli ve boyu boyunca insancıl özünün tümüyle ortaya serildiği gelişmiş sosyalist toplumun kurulması, SBKP ve Sovyet halkının Lenin'in fikirlerini yaşama geçirme çabalarının çağ açıcı ürünüdür.

Karar, dünya devrimci süreci ve halkların toplumsal ilerlemesinde Leninizm'in rolünü uzun uzadıya irdeliyor. Tarihin gidişi ve çağımız dünyasının görünümünü kökünden değiştiren büyük dönüşümler, Lenin'in fikirlerinin doğruluğu ve altilmez gücünün yeni yeni kanıtlarını veriyor. Leninizm bayrağı altında bir dizi Avrupa, Asya ve Latin Amerika ülkesinde sosyalist devrimler utkuya ulaştı. Marksizm-Leninizm ve sosyalist enternasyonalizm temelinde birleşen sosyalist dünya topluluğu, toplumsal ilerlemenin öncü koludur. Bu topluluk dünyanın en dinamik ekonomik ve politik gücü, barış ve uluslararası güvenliğin kalesidir.

Yaşam, Lenin'in, sosyalist kuruluşun, – sosyalizmin kuruluşu ve gelişmesini yönetmenin genel yasalarına dayandırılmasının gerekliliği değişmediği halde – çeşitli ülkelerde yolalırken, bir biçim ve yöntem çeşitliliği göstereceği yolundaki öngörüsünü doğrulamıştır.

Kaynağında Lenin'in yer aldığı uluslararası Komünist hareket, çağımızın en etkili politik gücü haline gelmiştir. Belge, Lenin'in geliştirdiği ideolojik-teorik, politik ve örgütsel ilkelerin bugün de devrimci işçi sınıfı parti-

lerinin faaliyetlerinin temelini oluşturduğunu, onların savaşma ve kazanmalarına yardımcı olduğunu belirtiyor. SBKP, Leninist proletarya enternasyonalizmi bayrağını yüksekte tutuyor ve uluslararası Komünist ve işçi sınıfı hareketinin birliğini, bütün anti-emperyalist barışsever güçlerin ey-lem birliğini savunuyor.

Ulusal kurtuluş hareketi, Lenin'in fikirleri ve Büyük Oktobr Devrimi ülkülerinin dolaysız etkisi altında, dünya sosyalizminin gelişmesinin esinleyici örneğinin etkisi altında çarpıcı utkular kazanmıştır. Birçok yeni bağımsız devlet gerikalmışlıktan kurtulma, ekonomik bağımsızlığa kavuşma ve hakka bir toplum kurma uğraşlarında yüzlerini Marksizm-Leninizm'e ve varolan sosyalizmin deneyimine çeviriyorlar.

Belge, SBKP ve öbür kardeş partilerin toplumsal yaşam süreçlerini ayrıntılı biçimde çözümleyerek, Marksizm-Leninizm'i yaratıcılıkla geliştirdiklerini belirtiyor. Son birkaç yılda Marksizm-Leninizm hazinesine, yeni sosyal-ekonomik sistemin kuruluşuna yönveren yasalar ve komünizm kuruculuğu yolları hakkındaki düşüncelerimizi özlüce zenginleştiren ve berraklaştıran gelişmiş sosyalizm öğretisi eklenmiştir. Gelişmiş bir sosyalist toplum kurma sürecinde, işçi sınıfı partisinin, aynı zamanda tüm halkın öncüsü ve partisi haline gelmesi ve proletarya diktatörlüğü devletinin tüm halkın devletine dönüşmesi, aynı zamanda Sovyet halkının yeni bir tarihsel varlık olduğu önermesi, muazzam bir teorik ve politik öneme sahip bir vargıdır. SBKP'nin 23, 24, ve 25. Kongre kararları, Parti'nin program belgeleri ve Leonid Brejnev'le öbür Parti önderlerinin yapıtları devrimci teoriye önde gelen bir katkıdır.

Karar, Sovyetler Birliği'nde sosyalist demokrasiyi daha da geliştirme ve derinleştirme, Sovyet devlet yönetimini ve gelişmiş sosyalizmin tüm politik sistemini yetkinleştirme programının başarıyla uygulanmakta olduğunu belirtiyor. Yeni Sovyet Anayasası – dünyadaki ilk tüm halkın devletin Temel Yasası – kayda-değer bir yaratıcı Marksizm-Leninizm belgesi, Lenin'in halk erki öğretisinin genişletilmesi ve somut cisimleşmesidir. En geniş halk kesimlerinin politik ve emek faaliyetlerinin sürekli yaygınlaşması, bunların tüm kamu ve devlet işlerinin tartışılması ve kararlaştırılmasına katılması, Lenin'in, «canlı, yaratıcı sosyalizm, yığınlarının kendi eseridir» yolundaki vargısını doğruluyor.

Lenin'in buyruklarını izleyen SBKP, elde edilmiş şeyleri eleştirel bir değerlendirmeden geçiriyor, çabalarını ivedi sorunların çözümüne yöneliyor, gerilemeleri açık sözlülükle ortaya seriyor, Komünistleri ve tüm emekçileri gelişmiş sosyalizmin sunduğu tüm olanaklardan en etkin biçimde yararlanmaya seferber ediyor ve insan emeğinin yarattığı herşeye karşı bağlılık ve kaygılı bir tutum açılıyor. Parti, tüm yurttaşları Marksizm-Leninizm, Sovyet yurtseverliği ve proletarya enternasyonalizmi ruhuyla

eğitıyor, çalışmaya ve kamu malına karşı komünist bir tutum, politik uyanıklık ve burjuva ideolojisiyle uzlaşmazlık aşıyor.

Parti yaşamının Leninci normları ve Parti yönetimi ilkeleri titizlikle gözetiliyor; Parti içi demokrasi, eleştiri ve özeleştirilirdil olarak yürütölülüyor ve her SBKP üyesinden gittikçe daha ileri istemlerde bulunuluyor. Yaratıcı faaliyetin boyutları genişleyip, görevleri daha karmaşık bir niteliğe büründükçe ve giderek artan sayıda kişil bilinçli olarak tarih yapmaya çekildikçe, toplumun yönetici ve yolgösterici gücü olan Komünist Partisi'nin rolü sürekli büyüyor.

Kararda, proleter sosyalist enternasyonalizm ve barış içinde yanyana yaşama gibi Lenin'in ortaya sürdüğü ve bilimsel temele oturttuğı ve bugün Sovyet dış politikasının yaşama geçirmekte olduğı ilkeler enine boyuna ele alınıyor. Eskiden olduğı gibi, bugün de SBKP ve Sovyet hükümeti sosyalist ölkelerin birlik ve beraberliğini pekiştirmek, emperyalizm, yenisömürgecilik ve ırkçılığa karşı savaşan halklara yardım ve destek vermek, barış ve uluslararası güveni sağlamlaştırmak, silâhlanma yarışına son vererek silâhsızlanmayı gerçekleştirmek için her türlü çabayı gösteriyor. SBKP bir Barış Programı önderdi ve uygulanması için yılmaksızın çalışıyor. Sosyalist ve kapitalist ölkeler arasında bir dizi anlaşma bağlanması, karşılıklı yarara dayanan işbirliğinin gelişmesi ve Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın başarısı yumuşamanın derinleşmesine yolaçmıştır.

Belgede, aynı zamanda, dünyada yeralan olumlu değişikliklerin emperyalist gericiğin şiddetli bir direnciyle karşılaştığı kaydediliyor. Militarist ve gerici çevreler yumuşamaya saldırılarını yoğunlaştırıyor, güç dengesini kendilerinden yana değiştirmeye uğraşıyor, silâhlanma yarışını hızlandırıyor ve başka ölkelerin içişlerine karışmaya, halk kurtuluş hareketlerini ezmeye çalışıyorlar. Barış ve sosyalizm davasına düşman bir hegemonyacı büyük güç politikası izleyen Çin yönetimi, emperyalizmin dolaysız suç ortağıdır. SBKP, bu politikanın gerici yüzünü açığa vurur ve Mao-cu ideoloji ve pratiğin bilimsel sosyalizmle bağdaşmazlığını gösterirken, öte yandan SSCB ile ÇHC arasında hükümetlerarası bağların normalleştirilmesini, iyi komşuluk ilişkileri ve karşılıklı yarara dayanan işbirliği kurulmasını kararlılıkla savunuyor.

Marksist-Leninist fikirlerin çekim gücü ve varolan sosyalizmin saygınlık ve etkisinin büyümesi sınıf düşmanının vahşil direnişiliyle karşılaşmıştır. Burjuvazi ve sözcüleri, ayrıca her boydan oportünist ve revizyonistler komünizme karşı savaşımalarını yoğunlaştırıyor ve Marksizm-Leninizm'i devrimci özünden soyutlamak ve bilimsel sosyalist teori ile onun sosyalist ölkelerde uygulama pratiğı arasında «çelişkiler» bulmak amacıyla, çarpıyorlar. Bunlar, Marksist-Leninist teorinin ve sosyalizmin kaydettiğı iler-

lemelerin tarihsel değerini küçültmeye, sosyalist yaşam tarzına karaçal-maya uğraşıyorlar. Komünistler, emperyalizmin ve suç ortaklarının entri-kalarına, uluslararası arenada saflarını sıklaştırarak, burjuva ideolojisi, revizyonizm, dogmatizm ve milliyetçilikle yorulmaksızın savaşıarak ve Mark-sizm-Leninizm'in arılığını ve yaratıcılıkla geliştirilmesini savunarak karşı-koyuyorlar.

Karar, Lenin'in 110. doğum yıldönümüne adanmış geniş bir önlemler programını özetliyor.

Bunalıma Karşı Politika ve Sınıf Savaşı

Vladimir Vinogradov

SSCB Bilimler Akademisi Muhabir Üyesi

Oleg Salkovski

Ekonomi Bilimler Doktoru

1970'lerin ortasında patlak veren dünya ekonomik bunalımı, devlet-tekelci kapitalizminin tarihsel sınırlılığını ve toplumsal yapısının ekonomik, toplumsal ve politik dayanaklarının çağdışı niteliğini gözler önüne apaçık sermiştir. Bu, yalnızca ekonomik sarsıntıların boyutlarından kaynaklanmıyor; 1929–1933 bunalımının trajik toplumsal felaketleri ve ekonomik fiyasko, kapitalizmin bir «kazanımı» olarak henüz altedilememiştir. Ama, burjuva devletin bunalımdan kurtulma önlemlerinin etkili olacağı yanıltıcı umuduyla, bir toplum kesiminin ortaya çıktığı 1930 başlarındaki Büyük Çöküntü'nün tersine, son bunalım bu gibi umutlara yer bırakmıyor.

Üretimin toplumsal niteliği ile onun ürünleri üzerindeki özel kapitalist iyelik arasındaki temel antagonist çelişkinin belirleyici etkisi, (teknik düzen ve donatım bakımından) en modern öngörü ve programlama biçim ve yöntemleriyle, devletin şimdi bile çok yaygın olan mali, kredi ve parasal düzenlemelerle ya da devlet işletmeciliğinin elindeki güçlü maddesel ve üretim aygıtının aracılığıyla ekonomik yaşama müdahalesini artırmasıyla ortadan kaldırılamaz. Bunalımdan kurtulma politikası yetersiz kalıyor; hem yalnızca yeniden üretim sürecinin geleneksel devresel kesintilerinin üstesinden gelmek konusunda da değil. Enerji ve hammadde gereksinimlerini başa alarak üretimin yapısını yeniden düzene sokma çabalarından doğan sorunlar, giderek keskin bir durum alıyor. Ekonomik gelişmede, çarpıcılığı gittikçe artan sektörel ve bölgesel dengesizlikler gözleniyor. Ekoloji alanında feci bir durum meydana geliyor. Tüm bunlar, parasal ve mali ilişkilerin içinde bulunduğu kaos haliyle birlikte, uluslararası kapitalist para pazarının asli hareketleri karşısında devlet-tekelci düzenlemenin boşuna olduğuna tanıklık ediyor.

Serbest girişim savunucularının 1960'larda büyük umut bağladıkları pazarın fiyat oluşumunu kendi kendine düzenleme mekanizması paramparça olmuştur. Fiyatlar, pratikte amaçlananlara karşın, ekonomik devir

Elinizdeki yazı, kapitalizmin bunalımı hakkındaki dizi yazılarımızın bir devamı niteliğindedir. (BSS Ocak, Mart, Mayıs, Haziran, Temmuz ve Kasım 1978; Şubat, Ağustos, Eylül ve Aralık 1979).

hareketine geleneksel karşılığını vermez olmuştur. Otomobil yapımcıları, istemdeki apaçık azalma eğilimine karşı, fiyatlarını yükseltiyorlar. Tekeller, çelik, kimya ve elektrikli makine sanayiindeki fazla üretime aynı şekilde tepki göstererek, üretimi kısmayı ve yığınsal işten çıkarmalara başvurmaya yeğlediler. Yetkin bir ABD iktisatçısı Robert Lekachman şöyle diyor: «Büyük korporasyonlar yüksek fiyatla daha az satış yapmayı seçebilirken, parasal ve mali politikalar işe yarasa bile, bu çok yavaş oluyor ve de muazzam bir israf ve ürün kaybına yolaçıyor.»⁽¹⁾ Tekeller, nesnel koşulların zorladığını söyleyerek, fiyat politikalarının «yıkıcı» olduğu yolundaki yakınlıkları reddediyorlar. Bilimsel ve teknik ilerlemelerin ve kızışan rekabetin onları önceden yatırım artışları (araştırma ve geliştirmeye, donatımın yenilenmesine) planlamak ve «yarıncı» masrafları bugünkü fiyatlara katmak zorunda bıraktığını ileri sürüyorlar. Tekel içinde dengeyi korumayı amaçlayan bu çabalar, kapitalist pazarın kendiliğinden hareketiyle çatışıyor. Sonuçta, kapitalist devletin ulusal ölçüde ekonomik gelişmeyi düzene sokma gayretleri suya düşüyor.

1970'lerde kapitalizm, toplumsal gelişmenin yıkıcı sosyal-ekonomik sorunlarını çözümlmeye tümüyle yetersiz olduğunu göstermiştir. Yapısal ve teknolojik işsizlik denilen olgu, ücretli emek pazarında giderek kalıcılaşıyor ve boyutları üretimdeki devresel düşüşlerin derinliğiyle belirlenen güncel işsizliğin geleneksel biçimlerini biraraya getiriyor. Bunun nedeni, toplam işsizlik düzeyinin önemsiz mevsimlik dalgalanmalar dışında, olduğu gibi durmasıdır. ABD ve FAC'ndeki resmi istatistikler, 1970'lerin sonunda, 1974-1975 bunalımının doruğuna vardığı zamanki sayıda işsiz kaydediyor. İngiltere, Fransa, Japonya, İtalya ve öbür ülkelerde resmi kayıtlarda yer alan işsiz sayısı, 1978'de, 1975'deki sayıdan belirgin ölçüde yüksekti. Bu, kapitalist emek pazarının, devresel esnekliğini sürekli yitirmekte olduğunu gösteriyor.

Devlet-tekelci kapitalizminin çelişkilerini, işgücünün yeniden üretimi süreçlerinin şiddetli karmaşılaşması da derinleştiriyor. Bilimsel-teknolojik devrim, sosyal-ekonomik yaşam ve çalışma koşullarına nitel bakımdan yeni ölçütler üretir. Kapitalist işletmelerde bilimsel, teknik ve teknolojik yeniliklerin uygulanması, ücretli işçilerden hatırısayılır ölçüde daha yüksek genel eğitim ve vasıf düzeyi ister. Şimdi uygulama halinde olan kapitalist rasyonalizasyon biçim ve yöntemleri, sömürünün yoğunlaşmasıyla ve işçilerin daha fazla fiziksel, sinirsel ve zihinsel enerji harcamasıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Aynı zamanda, başta kentleşmeye bağlı olarak günlük yaşamın hızlanması, sanayileşmiş ülkelerde çevre sağlığının kötüleşmesi, insan varlığının ekolojik standartlarının bozulması, duygusal ve psikolojik baskı etkenlerini çoğaltıyor. Emekçilerin daha iyi eğitim, daha iyi konut ve ulaşım olanakları, dinlenme ve güç toplama, etkili sağlık

(1) News Week, 17 Mayıs 1976, s. 50.

hizmetlerinden yararlanabilme gereksinimleri hızla büyüyor. Emek gücü değerinin birçok bileşken ögesi, ancak toplumsal bir taban üzerinde sağlanabilir, çünkü eğitim, sağlık bakımı, çevrenin iyileştirilmesi, kültür ve gündelik hizmetlerin yetkinleştirilmesi istemlerinin, işçi gelirleri (ücretler ve patronun babaca sadakaları) çerçevesinde rasyonel bir şekilde karşılanamayacağı açıktır.

Bu nedenlerle, emekçi halkın yeni toplu gereksinimlerini karşılamak için planlanan üretici olmayan alanın bir kesimi olan toplumsal altyapının önemi son derece büyümüştür. Bu arada burjuva toplumsal politikası, toplumsal altyapıya üvey evlat gibi davranmıştır; buna kapitalist sistemin en azılı savunucuları bile itiraz edemiyorlar. Tekeller, toplumsal altyapıyla devletin ilgilenmesini istiyor. Ama bir «toplu kapitalist» olan devlet, tekellere dolaylı-dolaysız tahsisat sağlamak, devlet aygıtının yürütülmesi için yapılan harcamaları çoğaltmak ve emperyalist dış politikanın saldırı-ganlık gereksinimlerini finanse etmek gibi öncelikler lehine, işçilerin toplumsal gereksinimlerinin önceliklerini gözardına atan bir toplumsal politika izliyor. Enflasyonun artışı ve enerji, para ve finansman sorunlarının büyümesi karşısında, gelişmiş kapitalist ülkelerin hükümetleri, toplumsal gereksinim harcamalarını düşük bir düzeyde dondurarak, hatta azaltarak, bir «toplumsal yıkım» politikası yürütüyorlar. Bu, kapitalist sistemin şu temel çelişkinsini dile getiren yeni bir biçim üretiyor: Emek gücünü yenisinden üretmenin yeni gereksinimlerinin toplumsal karakteri ile emek ürünlerine sahiplenmenin özel kapitalist biçimi arasındaki zıtlışmanın büyümesi.

Bu, çeşitli ülkelerden BSS'ye yazan Marksistler tarafından aynı şekilde değerlendirilen bir durum yaratmıştır: Yalnızca devresel değil, ama aynı zamanda, giderek artan ölçüde sürekli etmenler tarafından belirlenen genişletilmiş kapitalist yeniden-üretim maddesel koşullarının bunalımı, temelde o da kronik olan keskinleşen sosyal-ekonomik bunalımlarla içiçe geçiyor.

Ekonomik ve sosyal-ekonomik gelişme alanındaki bunalımın, sonderece keskin bir sosyal-politik bunalıma dönüşmesi kaçınılmazdır. İşçi sınıfının işsizliğe, yükselen yaşam pahalılığına karşı ücret artışı ve toplumsal gereksinimlere bütçede daha fazla ödenek ayrılması için verdiği savaşım, yalnızca kapitalist işletmeciler ve onların birliklerine karşı değil, giderek daha büyük ölçülerde hükümetlere karşı da yöneliyor (devletin ekonomik ve toplumsal yaşama daha geniş ölçülerde müdahale etmesinden dolayı). Bu yeni birşey değil, ama daha önce, örgütlü işçi sınıfı hareketi, hükümetin ekonomik ve toplumsal politikasında emekçiler yararına ivedi değişiklikler yapılmasını, hiç bu denli kararlı bir biçimde talep etmemiştir.

1970'lerin bunalımı, beyazyakalı işçi, aydın ve küçük üreticilerin büyük bir kesiminin toplumsal koşullarını her zamankinden daha sallantılı bir

duruma soktu; bu da, sözkonusu kesimin işçi sınıfıyla toplumsal yakınlaşmasının nesnel tabanını yaratan, sınıfsal kutuplaşmayı ilerleten ve proleterleşen orta katman bireylerinin devlet-tekelci kapitalist sistemine karşı olumsuz tavırlarını artırdı. Enerji, hammadde ve ekoloji sıkıntıları'nın büyümesi, bunalımın yansımasıdır ve antagonist ilişkiler alanını köklüce genişletmektedir. Kapitalizmin bu sorunlara akılcı çözümler getirmekten yoksun kalışı, geniş halk kesimleri arasında protestolar doğurmuştur, çünkü bu sorunlar, tüm insanlığı ilgilendirmekte ve uygarlığın yazgısını etkilemektedir.

Bu süreçler, kapitalist toplumun egemen çevrelerince beslenen «toplumsal barış» umutlarının kofluğunu en açık bir biçimde ortaya seriyor. Ne karaünlü «gelirlerde devrim», ne de 1960'larla 1970'lerin başında «halk payları», yatırım sertifikaları vb. satın alarak «proletaryanın zenginleşeceği» türünden demagojik yaygaralar, beklenen sonucu vermemiştir. Sonuç olarak, emek ile sermaye arasında «toplumsal ortaklık» yerine sınıf çatışması derinleşiyor ve şiddetleniyor: «Halk kapitalizmi» ve «proleterleşmekten kurtulmak» yerine, orta katmanların ve küçükburjuvazinin toplumsal koşullarında gelişen bir istikrarsızlık var, bu da anti-tekelci savaşım cephesini genişletiyor; «refah devleti» yerine, varolan sisteme karşı yığın hareketleri var. Devlet-tekelci toplum politikasının amaçlarına ulaşamadığını söylememiz için her nedene sahibiz. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana kapitalizm, ilk kez toplumsal gelişmede böylesi bir çelişkiler labirentiyle karşılaşmış; devlet-tekelci düzenleme sistemi, yetmezliğini ilk kez bu denli açıkça ortaya sermiştir.

Kapitalizmin dünya çapındaki bunalımı, toplumsal anlamda, tüm alanları kapsıyor. Bunalım, burjuva toplumunun bütün sınıf ve katmanlarının çıkarlarını etkilemiştir. Bunalım, emekçiler için müzmin varolma güvensizliğinin keskin şiddetliliğini ifade ediyor; küçükburjuvazi ve orta katmanların maddesel koşullarına artan istikrarsızlık ve gerçek proleterleşme perspektifi getiriyor; tekelci burjuvazi ve onun toplu çıkarlarının sözcülüğünü yapan hükümet ve partiler içinse, bunalım, sistemin ekonomik ve sosyal-politik dayanaklarının aşınması anlamına geliyor.

Bununla birlikte, dünya bunalımının bu her yönlü olumsuz etkisi, geçerli olan duruma ortak bir tepki doğurmamıştır. Bunun nedeni, yalnızca çeşitli sınıf ve katmanların farklı çıkarlarında değil, aynı zamanda ve en önemlisi iki temel antagonist toplumsal gücün – emek ile sermaye – taban tabana zıt çıkarlarında yatar. Dünyasal bunalım bu çıkarların uyuşmazlığını kutuplaştırıyor ve şiddetlendiriyor; bunalımdan çıkış yolu için savaşımı, şiddetli sınıf çarpışmalarına dönüştürüyor.

Bunalım, sınıai ve mali oligarşiyi, geniş toplum kesimlerinin varolan toplumsal sistemin saygınlığına olan inancını hepten yitirmesi gibi yakın bir perspektifle karşı karşıya getirmiştir.

Bu durumda, devlet-tekelci politikanın kuramcı ve uygulayıcıları, halkı tasalandıran şu yakıcı soruya bir yanıt bulmak için düşünüyorlar: «Ne yapmalı?» Bu, bunalımdan çıkış yolu arayışı, iki yanlı bir amaç taşıyor. Sorunu gereğinden fazla basitleştirmek ve kamuoyunu «Danimarka devletinde neyin çürümüş olduğu»nu bulmaya çalışmaktan sapırmak; yani kapitalizmin özünden gelen bunalımın temel nedenlerini gözlerden gizleme isteği açıkça görülüyor. Bu amaç için, bunalımı bağımsız parçalara ayırma ve nedensellikleri kısa erimli, rastlansal, ikincil, konu dışı, ya da hatta öznel fenomenlere indirgeme girişimlerinde bulunuluyor. Nitekim, neoliberal ABD iktisatçısı Sumner M. Rosen ve İngiliz Profesör Richard Kahn, daha başkalarıyla birlikte, enerji bunalımının, OPEC'in entrikaları sonucunda tutuşturulduğuna inanıyorlar. ⁽²⁾ İngiliz burjuva iktisatçıları Henry Phelps Brown ve Alec Cairncross, enerji ve hammaddelerin dünya fiyatlarındaki yükselmenin ve sendikaların aşırı ücret artışları isteklerinin, enflasyonu doğuran başlıca nedenler olduğunu ileri sürüyorlar. ⁽³⁾ Parasal ve mali bunalıma çoğu kez, Bretton Woods sisteminin ömrünü doldurmuş olmasından kaynaklanan bir teknik örgütlenme sorunu olarak bakılıyor (Bu görüşü, Uluslararası Yeniden Kuruluş ve Kalkınma Bankası'nın Avrupa Kolu'nun eski direktörlerinden A. Karasz savunuyor). ⁽⁴⁾ Devlet-tekelci ekonomisi politikasının başarısızlığının temel nedenlerinden birinin, Keynes teorisinin yanlış yorumlanması ve uygulanması olduğu önesürülürken; kronik yığınsal işsizliğin büyümesinin, 1950'lerle 1960'ların «doğum patlaması»ndan kaynaklandığı sık sık söyleniyor (General Motors Başkanı Thomas Murphy.) ⁽⁵⁾

Bunalımın bu gereğinden fazla basitleştirilmiş görünümüne, sık sık, bunalımı sona erdirmeye umutları hakkında gereğinden fazla basitleştirilmiş tasarımlar eşlik ediyor. Bunlar, «hasta adam kendiliğinden sağlığına kavuşacak» yollu güvenceler biçiminde özetleniyor. Ekonominin kendi kendine canlanacağı savını önesürenler, varolan sosyal-ekonomik sistemin, yeniden canlanmak için, kendi kendine düzenleyici gizli bir pazar mekanizmasına sahip olduğunu, bu yüzden devletin rolünün toplam istemi dolaylı yoldan teşvik etmekle sınırlanması gerektiğini ileri sürüyorlar; bunun, kapitalist ekonominin normal işleyişi için yeterli bir koşul olduğunu söylüyorlar.

⁽²⁾ R. Kahn, «Oil and the Crisis», Crisis 75 ... ?, Londra, 1975, s. 34–38; S. M. Rosen, «Introduction», «Economic Power Failure: The Current American Crisis», New York, 1975, s. 1–44.

⁽³⁾ H. Ph. Brown, «The Dispersive Revolution», «Crisis 75» ... ?; A. Cairncross, «Britons Must Consume Less», Agy., s. 44–50.

⁽⁴⁾ A. Karasz, «Crisis and Reform in the World Economy», «The Review of Politics», Nisan 1977, s. 131–156.

⁽⁵⁾ Th. Murphy, «Unemployment. A. Strong Economy Without Inflation», «Vital Speeches of the Day», 15 Mart 1977, s. 329–333; «Problemes economiques», 29 Ekim 1975, s. 4–7.

Ancak, 1970'lerin ikinci yarısında ortaya çıkan durum bu görüşleri anlamsızlaştırıyor. Burjuva-reformcu, burjuva-liberal, hatta tutucu bilim adamlarının etkili grupları ve sermaye, parti ve hükümet çevrelerinin sözcüleri, tehlike çanları çalıyorlar. Durumun karmaşıklığını gereğinden fazla basitleştirmekten sakınıyorlar ve bunalımdan çıkmak için kolay yollar önermeye kalkışmıyorlar. Değerler ve yolgösterici çizgiler hızla yeniden değerlendiriliyor. 1960'lar ve 1970'lerin başında pek yaygın olan ve etkin ekonomik düzenleme için vergi, bütçe, kredi ve para yöntemlerinin etkililiği konusundaki yeni Keynesçi görüşlere dayanan «plansızlık ideolojisi», etkisini hızla yitirmektedir.

«Newsweek» şöyle yazıyor: «Ama 70'lerin enflasyon tırmanışı, klasik teorinin gözle görülür zayıflığını açığa çıkarmıştır ... Yalın bir dille, gerçek dünya, artık eski teorik çerçevenin içine sıkıştırılamaz.» ⁽⁶⁾

Gittikçe artarak, kesin terimlerle, devlet-tekelci düzenlemesinin *karmaşık* önlemleri ve ekonomik gelişmenin *kapsamlı* programları (ulusal ve hatta uluslararası düzeyde) isteniyor. Ekonomik ve sosyal-ekonomik devlet düzenleme mekanizmasını baştan yapılandırmak için teorik ve pratik hazırlıklar hızlandırılıyor.

Bu eğilimleri, özellikle karakterize eden şey nedir? En uzak görüşlü (kendi sınıfsal çıkarları açısından) ve varolan sistemin yarını konusunda giderek artan bir telaşa kapılan burjuva ekonomi politikasının kuramcı ve uygulayıcıları neler öneriyor?

Burjuva topluluğunun daha birkaç yıl önce sosyalizmin bir benzeri saydıkları «ekonomik planlama», şimdi, «özgür girişim»in klasik ülkesi ABD'nde bile itibar görüyor. Nüfuzlu ABD iktisatçıları (başkalarıyla birlikte, John K. Galbraith, Robert Lekachman ve Robert L. Heilbroner), devlet düzenlemesinin daha büyük bir rol oynadığı «planlı ekonomik büyüme» düşüncesinde ısrar ediyorlar. Bu önerilerin en temel öğelerini Galbraith formüle etmiştir; ve şöylece özetlenebilir: Ekonominin planlama ile pazar etkenlerinin eşitsiz statüsünde birincisi lehinde bir değişiklik; pazar sisteminin en zayıf öğelerinin ulusallaştırılması; askersel-sınai kompleksin toplumsallaştırılması; ve merkezsel bir gelir ve ücret politikası. ⁽⁷⁾ 1974–1975 bunalımı doruğundayken, bu düşünceler, Hubert Humphrey ve Jacob Javits adlı senatörler tarafından ABD Senatosu'na sunulan bir dengeli gelişme ve ekonomik planlama önerisinde, kısmen yer aldı.

Dünyasal ekonomik ilişkilerin genişlemesi, kapitalist pazarın ulusal bileşenlerinin büyüyen karşılıklı dayanışması ve ekonomik gelişmenin eşitsizliği ile emperyalistlerarası rekabetin durmadan büyümesi sonucunu veren karşıt merkezkaç süreç, bunalımın ekonomik gelişmenin planlı reor-

⁽⁶⁾ «Newsweek», 17 Mayıs 1978, s. 49.

⁽⁷⁾ J. K. Galbraith, «Economics and the Public Purpose», Boston, 1973.

ganizasyonu aşılmaması gerektiğini önesüren birçok kişiyi, uluslararası düzeyde kararlar önermeye yöneltti. Böyle bir «uluslararası» yaklaşımın gerekliliğini, başkalarının yanı sıra, kredi ve mali araçları enflasyon ve durgunlukla savaşta etkisiz kılan şeyin ulusal sınırlamalar olduğuna inanarak Massachusetts Teknoloji Enstitüsü Profesörü Charles P. Kindleberger savunuyordu. ⁽⁸⁾

Bu tür değerlendirmeler, devlet-tekelci kapitalizminin kökü derinlerde yatan iç çelişkilerinin daha da büyüdüğünü yansıtır (ve bu en önemli noktadır; çünkü her toplumsal sürecin diyalektiği bu gibi çelişkilerin varlığını ifade eder). Burjuva kuramcı ve uygulayıcılarının devlet düzenlemesi sistemini baştan yapılandırırken üzerine dayanacakları taban olan varolan üretim ilişkilerinin dar çerçevesi, üretici güçlerin nesnel gelişme gereksinimlerini açıkça daha da sınırlıyor. Bu, içinde, kapitalizmin kimi temel karakteristiklerinin, «kapitalizmden daha üst bir toplumsal ve ekonomik sisteme geçiş çağının özelliklerinin biçimlendiği ve bütün alanlarda kendini gösterdiği sırada, kendi zıtlarına dönüşmeye» ⁽⁹⁾ başladığı sosyal-tarihsel durumu, aşırı derecede kötüleştirir. Planlama araçlarının bunalıma karşı devlet düzenleme mekanizmasında biran önce kullanılması savunuların ana stratejik görevi, tarihsel bakımdan kaçınılmaz olan bu sosyalizme geçiş sürecine engel olmaktır.

Kuşku yok ki, iyelik ilişkilerinde köklü bir değişiklik sağlanmadan, bir ulusal hatta devletlerarası ölçüde ekonomik planlamayı savunmak, gerçekçilikten son derece uzaktır. Ama bu, hiç de kapitalist devletin ulus çapında planlamaya ekonomik müdahalesini ileriye götürmesini beklemenin, tümüyle gerçekçilikten uzak olduğu anlamına gelmez. Kapitalist devlet, tekelci burjuvazinin toplu çıkarlarını dile getirir; bu nedenledir ki, bu çıkarların ışığında, çoğunlukla salt konjonktürel hesaplarla hareket eden tek tek işverenler ve işveren kuruluşlarından daha uzakgörüşlü bir ekonomik ve sosyal-ekonomik politika izler. Engels'in belirttiği gibi, tek hedefi «kesesini ağzına kadar doldurmak» olan bu işadamları kesimi ile burjuva stratejistleri arasında, bu yüzden büyüyen bir öfke vardır. ⁽¹⁰⁾

Kronik bunalım batağından kurtulma çabasında, kapitalist devletin, yol gösterici programlamadan buyurucu programlamaya geçmeyi başarması, belirli koşullarda (teknik malzeme ve hammaddeyle enerji teminindeki güçlüklerin artması, sosyal-politik durumun şiddetlenmesi, vb.) daha olasıdır. Devlet-tekelci kapitalizminin ikili yapısı içinde, bu yapıyı oluşturan parçalardan herbirinin (tekeller ve devlet) görece bağımsız gelişme kapasitesini koruyacağı, tümüyle apaçıktır. Devletin bunalıma karşı

⁽⁸⁾ Ch. Kindleberger, «The World in Depression 1929–1939», London, 1973.

⁽⁹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 22, s. 265 (İngilizce).

⁽¹⁰⁾ Karl Marks ve Friedrich Engels, Toplu Yapıtlar, c. 4, s. 457 (İngilizce).

politikası, çeşitli tekелci sermaye gruplarının çıkarlarını tümüyle karşılayamaz. Dahası, sık sık, ayrı tekелci burjuva gruplarının yakın maddesel çıkarlarıyla çatışır (Washington yönetimi ile ABD petrol tekelleri arasındaki çıkar çatışmasında olduğu gibi). Bu nedenle, bunalımdan kurtulma politikasındaki bu gelişme eğilimleri, tek tek tekellerin ve bunların yasama organındaki lobilerinin hizipçi faaliyetleri gibi belirli bir direnişle; ulus çapında buyurucu planlama ve başka yönetsel devlet düzenleme yöntemleri getirme girişimlerine karşı direnişle karşılaşır.

Kuşkusuz, bu girişimleri «anti-tekелciliğin» ögeleri saymak saçma olurdu. Tersine, bunalıma karşı devlet düzenlemelerinin kesinlikle tekел yanlısı niteliğinin vurgulanması gerekir; çünkü bu politika, tekелci burjuvazinin toplu sınıf çıkarlarını, her zaman, her şekilde bireysel, grupsal çıkarlarla özdeş olmayan bu çıkarları korur.

Devlet-tekелci kapitalizminin gelişmesindeki şimdiki eğilimin sınıfsal içeriği, yalnızca tek bir anlam taşır: «Kollektif tekелci» olan kapitalist devletin yasama ve yürütme sisteminin araçlığıyla, egemen sınıf, herşeyden çok, «kapitalist ilişkinin durmadan genişleme ölçeğinde sürekli yenidenüretimi ciddi olarak tehlikeye atabilen, emeğin sömürülmesi düzeyindeki her düşmeyi ve emeğin ücretindeki her artışı» ⁽¹¹⁾ dıştalan kapitalist birikimin gereksinimlerini karşılamaya çabalar.

Gerçekten de, bunalıma karşı devlet düzenlemelerinin yolgösterici yöntemlerini savunanların çağrıları, kesin olarak, kapitalist birikimin bu ana koşulunun sağlanmasını amaçlamaktadır. Galbraith ve Lekachman, sendikal istemleri hükümetin planlama yönergeleriyle «uygun» düşürmeyi amaçlayan, ücretler üzerinde bir sürekli, sıkı devlet kontrolü sistemini istiyor. ⁽¹²⁾ ABD iktisatçısı Arthur Okun, tekellere (sosyal sigortadan vergi indirimi) ve ücretlere ilişkin planlama ilkelerine boyuneğen sendikalara tanınacak teşviklerle «gerçek ücret güvencesi» sağlayacak bir plan önerdi. ⁽¹³⁾ Yale Üniversitesi'nden Profesör William Nordhaus, ister işçi sınıfının baskısıyla, isterse rekabet koşullarının zorlamasıyla olsun, ücretleri saptanan tavanın üzerine çıkarmaya razı olan tekellere karşı vergi yaptırımlarını bile salık verdi. ⁽¹⁴⁾

Egemen sınıfın pratik faaliyetlerinin temeli haline gelebilecek ya da gelmiş olan bu gibi ölçütler, işçi sınıfı ve demokratik hareketler tarafından en sıkı dikkate değerlik kazanmıştır; çünkü bu, yığınların, yalnızca devlet-tekелci kapitalizminin gelişmesindeki eğilimleri ortaya çıkarmalarına ve burjuva ekonomi politikasının planlı bir reform için reçeteleri-

⁽¹¹⁾ Karl Marks, «Kapital», c. 1, s. 621 (İngilizce).

⁽¹²⁾ «Monthly Review», Sayı 10, 1976, s. 25-35.

⁽¹³⁾ «Newsweek», 17 Mayıs 1976, s. 51.

⁽¹⁴⁾ Agy.

nin toplum düşmanı niteliğini ortaya sermelerine yardımcı olan, toplumsal algılamının önemli bir durumundan ibaret değildir. Proletarya ve savaştan öncüsü – Komünist ve İşçi Partileri – böylesi bulanık eleştiriden kaçınırlar. Kapitalizmin bunalımının çeşitli yönleri hakkındaki görüş değiş tokuşu, BSS’de, Kanada Komünist Partisi Genel Sekreteri William Kashtan’ın bir yazısıyla başlamıştı. Kashtan, şunları yazmıştı: «Komünistler, yalnızca atmosferdeki oluşumları kayda geçen ya da hava durumundaki değişiklikleri önceden saptamaya çalışan meteoroloji uzmanları değildirler ... Biz, sosyal-ekonomik sürece aktif olarak katılırız ve gelişimine güçlüce etki etmeye çalışırız. Bizim görevimiz, yalnızca yeni koşulların boyverişini kaydetmek değil, sonul ereğimize – kapitalizmin yerine sosyalizmi geçirmek – doğru bir adım daha atmak için bunalım koşullarında nasıl hareket edeceğimizi belirlemektir.» ⁽¹⁵⁾

Bu aktif toplumsal tavır, Komünist ve İşçi partilerinin, ekonomik ve toplumsal dönüşümler için bunalıma karşı programlar formüle etmek ve ileri sürmek gibi faaliyetlerini karakterize eder. Görüş değiş tokuşunda yansıyan bu programlar, Marksistler’in, bunalıma karşı politikanın ilkelerini formüle etmeye bilimsel ve bu yüzden gerçekçi olan yaklaşımlarına kanıttır. Komünist ve İşçi partileri, bunalım sorunlarını varolan sistemin çerçevesi içinde çözme girişimlerinin hiçbirinin, bunalımı geçici olarak yatıştırmaktan ve eninde sonunda yararsız olmaktan öte olmadığını; çünkü bunalımların kaynaklandığı ana koşulları – kapitalist üretim ilişkileri sistemi – elsrülmemiş olarak bıraktığını açıkça belirtiyorlar. Bu nedenle, egemen sınıfın önerdiği önlemleri ve bunalım karşıtı programların temelini oluşturan ilkeleri kesinlikle reddediyorlar.

Komünist ve İşçi partileri, bunalımdan kurtulma politikasına karşı son derece yapıcı bir tavır alıyorlar. Bunu politik böbürlenmeye – «Biz size söylemiştik!» gibi – indirgemek, işçi sınıfı hareketinin devrimci öncüsüne karaçalmaktır. Gerçekten de, Marksistler, toplumsal gelişme yasaları hakkındaki bilimsel görüşlerinin, kapitalist ekonominin bir kronik bunalım batağına kaçınılmaz sürüklenişini önceden sezmelerine olanak vermiş olmasından, haklı olarak gurur duyuyorlar. Ama Marksistler, Batı dünyasının hemen bütün ülkelerini pençesine alan kronik bunalımdan, hiçbir şekilde hoşnutsuzluk duyma eğiliminde değillerdir. Emekçilerin dirimsel çıkarlarını dile getiren Komünist ve İşçi partileri, yine de, bunalımdan kaynaklanan toplumsal felaketlerin ulusal niteliğinin açıkça farkındadırlar. Onlar, geleceğe bakarken, tarihin derslerini unutmazlar; çünkü tarihsel deneyim, bunalımların, yalnızca emekçilerin dirimsel çıkarları uğrunda savaşıma sekte vuracak olan burjuva demokratik hak ve özgürlüklerin şiddetle kısıtlanması tehlikesiyle değil, aynı zamanda faşizm gibi olağanüstü şeylerle de yüklü olduğunu çok güzel belirtiyor (1933’deki Büyük

⁽¹⁵⁾ BSS, Sayı 1, 1978.

Bunalım'ın sonunda, Hitler ve kliğinin, Almanya'da erke elkoymasını anımsamak yeterlidir).

Bu yüzden, Komünist ve İşçi partilerinin bunalımdan kurtulma programları, yalnızca ekonomik ve sosyal-ekonomik gelişme sorunlarını çözüme kavuşturmayı değil, aynı zamanda burjuva toplumunun politik ve toplumsal yapısında geniş kapsamlı demokratik dönüşümlere gitmeyi de amaç edinir. Bütün demokratik güçlerin birliği, bu gibi dönüşümler için temel bir önkoşuldur.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde Komünist ve İşçi Partileri ile sendikaların ileri sürdükleri bunalımdan çıkış programları, toplumsal üretimin, denetlemenin ve üleşimin, *gerçek demokratik yönetim ile ulusallaştırılması ve planlaması* yoluyla tekellerin erkinin sınırlanmasında diretiyor. Bunalımdan çıkış programlarının bu üç yönlü yaklaşımı temel bir öneme sahiptir. Marksistler, üretimin devlet-tekelci toplumsallaştırılmasını, sosyalizm için tam maddesel hazırlık olarak görürken, kapitalizmde tekelci burjuvazinin kontrolünde bulunan devlet iyeliğinin bu toplum sisteminin toplumsal niteliğini değıştirmedığının ve aslında bunalıma karşı hiçbir özlü etkisi olamayacağını farkındadırlar.

Aynı zamanda, Komünist ve İşçi partileri, işçi sınıfının baskısı altında ve onun sistemli kontrolüyle, özel-tekelci iyeliğin ulusallaştırılmasının, mali oligarşinin ekonomik ve pratik erkini zayıflatmak için koşullar yarattığına ve proletarya ile öbür emekçilerin bunalımdan kurtulmak için savaşım-larını kolaylaştırdığına inanırlar. Temel üretim araçlarının ulusallaştırılması için verilen bu savaşım, öteki demokratik ve anti-kapitalist değışiklikler için sürdürülen harekete, özellikle Lenin'in işçi kontrolü belgisini pratiğe geçirme hareketine ve proletaryanın finans kapitalin erkini her düzeyde – işletmeden ulusötesi tekellere ve (devletin ekonomik ve toplumsal programlaması ve düzenlemesinin gelişimi gözönünde tutulursa) özel öneme sahip olan devlet aygıtına kadar – sınırlama savaşımıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Bütün öbür demokratik kesimlerin geniş katılımıyla, işçi sınıfının yürüteceğı bu geniş kapsamlı kontrolün, tüm halkın gerçek çıkar-larını koruyan yeni bir ekonomik ve toplumsal politikaya geçiş için temel olması öngörülüyor. Ekonomik yönetimin demokratikleştirilmesi için bu temel koşulların yaratılması, yalnızca bunalımın topluma zararlı sonuç-larıyla savaşmak için değil, bunalımlar doğuran kapitalist üretim ilişkile-rinin yerine yeni bir toplum düzeninin geçirilmesine götüreceğ olan sü-rekli toplumsal gelişme için de önem taşır. Lenin'in, işçi kontrolünü, «sos-yalizme doğru bir adım», proletaryanın, politik erk işçilerin eline geç-mezden önce bile atabileceğı bir adım olarak görmesi rastlantı değildi.

Devrimci işçi sınıfı hareketinin bunalımdan çıkış programları, her yere uygulanabilir şemalar değildir. Bilimsel Marksizm'in temel önermelerine dayanan bu programlar, söz konusu ülkenin özgül koşullarıyla en somut

biçimde ilişkili olup; köklü toplumsal dönüşümler için uzun erimli hedefler koyarken, emekçilerin günlük ekonomik, toplumsal ve politik çıkarlarını hesaba katar.

Komünist ve İşçi Partileri ve sendikalar, hazırladıkları bunalımdan çıkış programlarını, ekleme ve değişiklikler yapılsın diye halkın geniş tartışmasına açarlar. Marksistler, bu belgeleri sonul doğru saymazlar; Batı toplumunu kronik ekonomik ve toplumsal bunalımlardan çıkarmak için yalnızca Sosyal Demokrat partiler ve onların etkisindeki birçok sendika federasyonu ile değil, aynı zamanda geniş bir genel demokratik harekete katılabilme eğilimi gösteren bütün öteki politik ve toplumsal örgütlerle yaratıcı bir diyalog kurmaya çalışırlar.

Bunalımlar içinde kıvranan toplumsal sistemde köklü dönüşümler gerçekleştirmek ve sosyalizm için verilen bu çetin savaşta başarı için ana koşulu sağlayacak olan, bu hareketin yığınsallığıdır.

★

Yayımcılardan:

İlkeri sayılarımızın birinde, «Daha Öte Şiddetli Ekonomik Kargaşanın Eşiğindeki Kapitalizm. 1930'lar ve 1970'lerdeki Şiddetli Kapitalist Bunalımların Karşılaştırmalı Çözümlemesi» konulu bir uluslararası sempozyuma ilişkin materyallerin bir değerlendirilmesi sunulacak. Prag'da toplanan sempozyum, BSS'deki kapitalist sistemin bunalımını ele alan tartışmayı tamamladı. Bu konunun ayrıntılarıyla incelenmesi tamamlanmadığından, BSS, yeniden bu konuyu incelemeyi tasarlıyor.

Baskı Silahı mı, Egemenliğin Koruyucusu mu?

Latin Amerika'nın Politik Yaşamında Silâhlı Güçlerin Rolü

BSS, Komünist Partiler'in dergimizdeki temsilcilerinin katılımıyla, bu konuda geniş kapsamlı bir görüş değiştokuşu düzenlemiştir: Arjantin Komünist Partisi MK aday üyesi *Leonardo Paso*; Brezilya Komünist Partisi MK üyesi *Jose Soares*; şili Komünist Partisi MK üyesi *Hugo Fazio*; Kolombiya Komünist Partisi Merkez Yürütme Komitesi üyesi *Alvaro Delgado*; Küba Komünist Partisi MK üyesi *Raul Valdes Vivo*; Dominik Komünist Partisi MK üyesi *Arsenio Hernandez Fortuna*; El Salvador Komünist Partisi MK üyesi *Jaime Barrios*; Guatemala Emek Partisi MK üyesi *Otto Sanchez*; Panama Halk Partisi MK aday üyesi *Feliks Dikson*; Paraguay Komünist Partisi MK üyesi *Severo Romero* ve ayrıca El Salvador ve şili silâhlı güçlerinin eski subaylarından *Humberto Orellana* ve *Jorge Silva*, Toplantıya katılanların konuşmaları kısaltılarak veriliyor. Alvaro Delgado'nun sunduğu bildirge Latin Amerika ve Karayip sorunlarını inceleyen bir BSS araştırma ekibince hazırlanmış raporun kısa bir özetidir.

Delgado: Latin Amerika devletlerindeki silâhlı güçler toplumsal yaşamın bütün alanlarında emperyalizme bağımlılığın büyümesi sonucunda köklü değişimlere uğramıştır. Çoğu ülkede bunlar toplumdan yalıtlanmış ve haksız uygulamaları koruyan bir güç haline gelmiştir. «Ulusal egemenlik», «ulusal sınırların savunulması» ve «demokratik yasallığın korunması» gibi kavramlar esas anlamlarını yitirerek, demokratik çevrelere karşı girişilen baskıları örten ve aklayan bir perde niteliğine sokulmuştur. Ordular, bu ilkelerin yerine «anakarayı komünizme karşı savunma» doktrinine göre ve «anakara üzerindeki bozgunculuklar»ı ezmek, iç düşman denen güçlerle savaşmak amacıyla ABD'yle işbirliği içinde hareket etmektedirler.

ABD emperyalizmi Latin Amerika devletlerinin silâhlı güçlerine öylesine büyük ölçüde etki yapmış ve onun özünü ve özgörevini öylesine ileri ölçülerde saptırmıştır ki, kimi ülkelerde silâhlı güçler gerçekte kendi yurttaşlarına hunharca davranan bir işgal gücü durumundadır. Latin Amerika'da CIA ve Pentagon'un, insan haklarıyla alay eden askersel diktatörlükler ve faşist rejimlerin kurulmasıyla sonuçlanan gerici darbelerde parmağının bulunduğu konusunda kimsenin kuşkusu yoktur.

Baskıların, kıyımların ve işkencelerin boyutları ve gaddarlığı inanılır gibi değildir. Yalnızca son 20 yılda bir milyonun üzerinde Latin Amerikalı öldürölmüş, on milyonlarcası işkenceden geçirilmiş ya da zindanlara

atılmıştır. Şili'deki askersel cunta erki ele geçirdikten sonra 30.000 dolayında adamı yoketmiş, 20.000 kadarını da zindanlara, toplama kamplarına doldurmuştur. Nikaragua'da, yalnız Somoza tiranlığının can çekismekte olduğu dönemde 50.000'den fazla kişi yaşamını yitirdi. Guatemala'da 1963 askersel darbesinden sonra 30.000 insan öldürüldü ya da «ortadan kayboldu». Arjantin'de koğuşurmalar ve politik cinayetler tüm hızıyla sürüyor: kayıp denilen kişilerin sayısı 12.000'i buldu. Çoğunluğu komünistlerden oluşan 6.000'den fazla insan Uruguay'ın zindanları ve asker kışalarında ölüm tehlikesiyle yüzyüze yaşıyor. 1979 Mayısından Ekimine dek (Romero diktatörlüğünün devrilmesinden önce) El Salvador'da sol partilere üye 500 kişi öldürüldü, 350 dolayında insan da «iz bırakmadan kayboldu». Kolombiya, Paraguay ve başka ülkelerde demokratik hareketin önde gelen temsilcilerine karşı sürekl avları düzenleniyor. Açığa çıkarılan gizli belgeler, anakaradaki gerici rejimlerin cezalandırma organlarının yığınlara korku salmak ve yurtseverlerin savaş azmini kırmak amacıyla, eylemlerini koordine etmeye başladıklarını gösteriyor.

Emperyalizm ülkelerimiz arasında sınır çatışmaları çıkartıyor, anakaranın en çok nefret toplayan rejimlerine yardım ediyor ve örneğin Küba devrimini boğazlamak için suya düşen bir girişimde bulunmuş olan karayünlü Amerikalılararası Yardımlaşma Anlaşması gibi ikili ve çok yanlı paktlar dayatıyor.

Latin Amerika ordularının, ABD'nin cephaneliğine, kredi örgütlerine ve askersel malzeme ve mühimmat yapımında uzmanlaşmış tekellere bağımlılığı sürekli büyüyor. Latin Amerika devletleri sosyal-ekonomik gelişmemizi engelleyen silâhlanma yarışını hızla tırmandırmaya sürükleniyorlar. Örneğin, 1968'de bölgenin askersel harcamaları 2,2 milyar dolarken, 1978'de bu rakam 6 milyar doları aştı. Her geçen gün daha fazla sayıda askersel personel ABD, Porto Riko ve Panama Kanalı bölgesinde bulunan Pentagon okullarında eğitim görüyor.

Bu süreçlerin yanı sıra anti-emperyalist hareket hızlanıyor ve bu gelişmeyi silâhlı güçlerin içinde, ilerici eğilimlerin boyvermesinde görüyoruz. Birçok ordu mensubu, gerici diktatörlüklerin kurulmasının, oligarşiyle bağlaşma halinde hareket eden bir avuç gözüdoymaz yüksek askersel hiyerarşinin işine yaradığını daha açıkça görüyor. Subaylık mevkisi artık eski çekiciliğini yitirmiştir. Büyük ara kademelerdeki birçok subay orta ve yoksul katmanlar arasından geliyor ve orduda hizmet yaparken şan şeref gibi şeyler beklemiyor, geleceğe umutla bakamıyor ve kişisel doyum duygusuna kavuşamıyorlar. Silâhlı güçlerin toplum yararına hareket etme olanağından yoksun edilmesini, ona verilen tek işlevin kendi halkını ezme olmasını bağışlamıyorlar. Vicdanları «halkın ordunun düşmanı» olduğu ve «ordunun ulusal kişilik veren biricik toplumsal katman» olduğu yolundaki militarist savı kabul etmelerine elvermiyor.

Anakara üzerindeki gelişmeler, askersel rejimlerin ülkelerimizin çoğunda gözlenen yapısal bunalımdan bir çıkış yolu getiremeyeceğini, sermaye birikimleri artırmayı, ulusal bütünlüğümüzü güvencelemeyi ve toplumsal antagonizmaları çözümlemeyi ya da hiç değilse yatıştırırmayı başaramayacağını gösteriyor. Militarist kliğin getirdiği uygulamalar (örneğin Guatemala ve Brezilya'da) kendi doğurdukları çelişkiler tarafından aşındırılıyor. Sandinistalar'ın erki ele geçirerek, Nikaragua'da bir demokratik sistem kurmaları, emperyalist güç politikasının en son büyük gerilemelerinin bir örneğidir. Başka ülkelerde de, özellikle Karayipler'de anti-emperyalist duygular gelişiyor. Ne ki bu, askerlerin katılımıyla ya da onlara karşı, demokratikleşmenin önünde ciddi engellerin bulunmadığı anlamına gelmez: Peru ve Bolivya'daki son olayları anımsayalım.

Kuşku yok ki, Florida'da Birleşik Kumanda Merkezi'nin kurulması, Karayipler'de askersel hareketlerin sürdürülmesi, bölgedeki ABD askersel varlığının artması, Guantanamo'daki deniz üssünün güçlendirilmesi ve Küba üzerinde casus uçuşlarının yeniden başlatılması olaylarından görüldüğü gibi, ABD emperyalizmi savaşçı politikasından vazgeçmemiştir.

Tüm bu tehditler doğal olarak yalnızca Küba ile Nikaragua'ya karşı değil, aynı zamanda bir devrim baharı yaşayan ya da demokratikleşmenin ilk meyvalarının toplanmakta olduğu öbür ülkelere karşı da yöneliktir.

Nevar ki, güçlülere karşı, anakaradaki gelişmeler ordunun önünde duran şu seçeneği daha bir açıklıkla gösteriyor: ya halkla ya da baskıcılarla birlik olmak; ya ulusal kurtuluş için savaşmak ya da emperyalizm ve oligarşiyi savunmak.

Orellana: «İlerleme İçin Bağlaşıklık»ın başarısızlığından sonra, Latin Amerika'da çok farklı tonlardaki askersel rejimlerin sayısında hızlı artış oldu. Bunların hepsi de aynı şeyi, yani halk hareketini durdurmayı ve ilerici güçlerin erki ele geçirmelerini önlemeyi amaçlıyorlardı. Yine de, Peru, Panama, Bolivya ve Ekvator ordularında anti-emperyalist eğilimler su yüzüne çıkıp yaygınlaştı. Bu durum bir ABD generalinin öfkeyle şöyle konuşmasına neden oldu: «Biz bunca silâhı kime veriyoruz? Bugün yıkıcılıkla savaşanların yarın kendilerinin isyancı olmayacaklarını nasıl bilebiliriz?» Ardından şunları söyledi: «Bununla birlikte, bile bile riske giriyoruz ve öbür uluslara askersel yardım vermeyi sürdüreceğiz.»

Pentagon'un bu politikası, uluslararası korporasyonların saldırısıyla ve Latin Amerika ordularında, özellikle de El Salvador'un kinde faşist duyuların körüklenmesiyle birlikte yürütüldü. (!)

El Salvador silâhlı güçleri 20.000 dolayında askerden oluşuyor. Askersel

(!) Orellana bu konuşmayı, Romero diktatörlüğü devrilerek, bir asker-sivil hükümetin işbaşına gelmesinden önce yapmıştı. — Yayıncı.

komutanlığın elinde, üç kuvvetin yanısıra, bir de güvenlik müfrezeleri denilen birlikler var: ulusal muhafızlar, ulusal polis ve Maliye Bakanlığı, Gümrük ve başka birimlerin polisleri. Oligarşi ile emperyalizmin «silâhlı kolu»nu oluşturan bu örgütler baskılara katılmakla tüm saygınlıklarını yitirmişlerdir.

Anayasa'ya göre, «silâhlı güçler cumhuriyetin toprak bütünlüğü ve egemenliğini korumak, yasalara uyulmasını sağlamak, kamu düzeni ve hukukunu korumak ve anayasal hakları güvencelemek amacıyla kurulur». Üstelik, Anayasa'da «silâhlı güçlerin emirlere bağlı bir kuruluş olarak, politikanın dışında kalacağı; hizmet sorunlarında kendi başına hareket edemeyeceği» de belirtiliyor (Madde 114).

Bu öngörülerin bir kısmını inceleyelim.

Anayasa, egemenliğin halka ait olduğunu vurguluyor. Birçok halde El Salvador silâhlı güçlerinin halkın iradesine karşı hareket ettiği apaçık ortadadır. Ülkemizde sözümona demokratikleşme dönemleri olduysa bile, bunlar emekçi yığınların uzun ve şiddetli savaşlarının ürünüydü.

Hukukun gözetilmesi ve anayasal hakların güvencelenmesinden kim söz edebilir? El Salvador'daki durum hakkında bir görüş sahibi olmak için son yıllardaki olayları sıralamak yeter: muhalefetin kazandığı seçim sonuçlarının defalarca hile yoluyla geçersiz kınılması; barışçı gösterilere ateş açılması; muhalefetin gazete bürolarının yakılması; insanların sürekli «ortadan kaybolmaları»; ordunun hergünkü yolsuzluk ve rüşvet uygulamaları.

Silâhlı güçlerde «politikaya karşı kayıtsızlık» konusuna gelince, böyle bir şeyin varlığından söz etmek bence saçmalaktır. Burjuvazinin sınıfsal egemenliğini korumak için özel olarak yaratılan ve işi zor kullanmak olan bir aygıt nasıl politikadan uzak durabilir?

Bazı sivil çevrelerle işbirliği içinde hareket eden ordu ülkede gerçek yönetici güçtür. Aslında bu güç bir politik parti rolünü yerine getiriyor. Çeşitli resmi partiler, ardında düzmece seçimleri ve bir kuklanın cumhurbaşkanlığına atanmasını saklayan bir perdeden başka bir şey değildir.

El Salvador'da askersel hükümetler, zaman zaman, anarşizmin propagandasını ve demokrasiyle çelişen fikirleri yasaklayan anayasal öngörülere (Madde 157) de başvuruyorlar. Bu öngörüler, kendilerince yorumlayıp, anti-komünist bir içerik kazandırarak, demokratik güçlere karşı savaşlarında kullanıyorlar.

Ne gelecek için önerisi bulunmayan bir öğreti olarak anarşizmin, ne de kargaşa anlamında yorumlanan anarşizmin sosyalist fikirlerle ve varolan sosyalizmin pratiğiyle hiçbir ilgisi yoktur. Sosyalizm, burjuva demokrasisinden daha üstün ve daha derin bir demokrasidir.

El Salvador silâhlı güçlerinde iki ana akım vardır. Birisi ilericidir: savunucuları Anayasa'ya bağlıdır, onun öngörülerine titizlikle uyulmasını savunurlar, kendilerini ülkelerine adanmışlardır ve ordunun demokrasiye sözcüğün en geniş anlamında hizmet edebileceğine inanırlar. İkinci akım gericidir: savunucuları El Salvador'da faşizmi yerleştirmek için gerici burjuva çevreleriyle birlikte hareket ediyor. Bundan başka, her yerde olduğu gibi, burda da «sessiz» duran büyük bir «bataklik» vardır.

Bana öyle geliyor ki, El Salvador'da erk savaşımı, en hafif deyimle bile çok çetin olacak. Gelişmelerin gerektireceği tüm biçimlerden geçecek ve sonucu tartışmasız olarak halkın yararına olacaktır. En az kurbanla kazanmak için, silâhlı güçlerin hiç değilse bir bölümünü halkın yanına çekme üzerinde uzun boylu kafa yormak gerekir. El Salvador ya da Guatemala ordusunun teknik bakımdan Somoza'nın ulusal muhafızlarından daha zayıf olduğunu sanmak hata olur.

Yurtsever ordu personeline, demokrasi, barış ve toplumsal ilerleme yolunda yürümenin, yığınlarla sağlam bir bağlaşma içersinde, olanaklı olduğu güveni verilmelidir. Küba, Vietnam, Angola ve Nikaragua'daki olayların gösterdiği gibi, emperyalizm ve uluslararası gericiliğe karşı başarılı savaşımın temeli birlik, yalnızca birliktir.

Silva: Küba devriminin etkisi, özellikle bu devrimin Pan-Amerikan sisteminin merkezinden 90 mil uzaklıkta bulunan bir ülkede gerçekleşmiş olması ve emperyalizmin, savaşın klasik olmayan yöntemlerle, gerilla yöntemleriyle yürütüldüğü Vietnam ve Cezayir'deki yenilgileri emperyalist ideologlar arasında ciddi endişeler doğurmuştur. Bu ideologlar, bu olaylardan sonra savaş çıkması halinde uygulanacak bir dizi önlem («nükleer savaştan gerilla ya da bozgunculuk» savaşına kadar) getiren bir «esnek karşıkoyma stratejisi» geliştirdiler.

Örneğin, Fransız savaş kuramcısı Roger Trinquier şöyle yazıyor: «Bir savaş durumunda düşmanın belirli bir yörede mevzilenmiş belirli bir silâhlı müfreze değil, ama başlıca amacı terör yoluyla halktan destek sağlamak olan tehlikeli ve iyi silâhlanmış bir yeraltı örgütü olduğunu her zaman aklımızda tutmalıyız.» Yazar teröristlerin fiziksel olarak yok edilmesi ya da zihinsel bakımdan ezilinceye dek işkence edilmesi gerektiğini, çünkü teröristlerin kimi zaman bir ulusun yüreğinin derinliklerine işlediğini söylüyor. Ardından da, onları destekleyen her partinin düşman sayılması gerektiğini belirtiyor. Trinquier, halkı sıkı bir gözetim altında tutmak ve yığınların hukuku savunmak için ya da erkin zorkullanımına karşı giriştikleri eylemlerini kontrol altında tutmak amacıyla geniş bir haberalma ve polis merkezleri ağı kurulmasını öneriyor. Latin Amerika'nın askersel personeli ABD akademilerinde tam da bu mantıkla yetiştiriliyor.

1960'ların başlarından önce Şili ordusu esas olarak baskı işlevlerini,

yani polisin gücünü aştığı zaman toplumsal kabarma odaklarını yoketme işini yerine getiriyordu. Girişilen hareketlerin çoğunluğu emekçilere karşı olduğundan, birçok asker bunları böylesi çatışmaların nerdeyse ana kaynağı gibi görür oldu. Disiplin, tartışmasız itaat ve politik cehalet, askersel personelin bu gibi eylemlerin belirli olay ve oluşumların nedeni mi yoksa yalnızca sonucu mu olduğunu anlamasına olanak vermiyordu. Onlar, böyle bir çözümlemenin ödevlerinin kapsamı içinde olmadığını düşünerek, buyrukları kesinkes uygulamakla yetindiler.

İlerki yıllarda askerlerin ülkedeki politik gerçeklere, ilerici parti ve halk örgütlerine karşı davranışı yeni bir öğretinin anlamı ve ruhuna uygun olarak değişti. Bu parti ve örgütlerin militanları bela çıkaran unsurlar olarak görüldü ve eylemlerine sonvermedikleri takdirde iç düşmanlar arasında sayılır oldular; kısa sürede bu iç düşmanlar kategorisi muhalefetin geniş kesimlerini kapsamına aldı. Aynı zamanda karşıcasusluk, çoğunlukla ABD akademilerinde eğitim görüp dönen genç subayları ordunun içinde bir «komünist tehlike» umacısı yaymak için kullanarak, çalışmalarını yoğunlaştırdı. Sol fikirlerle herhangi bir ilişkisi bulunan bütün unsurları tasfiye etmek amacıyla orduda temizliklere hız verildi; «Küba komünizminin entrikaları» ve yine «ulus hainleri», «Moskova'nın bağlaşıkları» korkusunu yaymak her yerde geçerli bir uygulama halini aldı.

Ne var ki, bu, yine de ordu içinde, düşünce biçimlerini birleştirmekte yetersiz kaldı. Toplumu şartlandırma gereğiyle, bunların birçoğu, esas olarak fikirler savaşımından oluşan bu yeni tür «savaş»ta taktiklerini yetkinleştirmelerine yardımcı olsun diye bilgi edinme kaynaklarına yöneliyor; ilerici literatürü incelemeye başlıyorlar, bunun sonucunda da kendilerini, sorular yöneltir ve ideolojik bakımdan yalpalar halde buluyorlar. Bu yüzden, yüksek subaylar da içinde olmak üzere, kimi askerlerin eskiden karşı çıktıkları fikirleri benimsemeleri rastlantısal bir olay değildir.

ABD emperyalizminin karşıönlemlerine karşın, Halk Birliği'ni utkuya ulaştıran Şili silâhlı güçlerindeki bu tür ideolojik ayrılıklardı.

Darbeden hemen sonra, cunta, ordu kurumunu ilerici fikirlerden yalıtılamak, askersel kadroyu «baskı ve kan bağları»yla bağlamak için elinden geleni yaptı. «İç düşman» diye nitelediği kendi yurttaşlarına karşı gerçek bir savaş başlattı. Onun buyruklarıyla, «Marksizm'e bulaşmış» olan herkes ya işkenceden geçirildi ya da katledildi; herhangi bir nedenle diktatörlüğün yoluna çıkan hiçkimse uzun erimde baskıya karşı güvencede değildir. Ne ki, cunta onca çabasına karşın, ordu içindeki «fesat»ın kökünü kazımayı başaramadı.

İran ile Nikaragua'daki son olaylar, diktatörlük rejimlerini koruyan silâhlı güçlerin ilk bakışta ne denli güçlü görünürse görünsünler, aslında hiç de güçlü olmadıklarını gösteriyor. Bu, devrimin, silâhlı güçlerin tama-

mına karşı savaşılararak gerçekleştirilmesi anlamına gelmez. Ordunun en azından bir kesimini kazanmadan ciddi bir savaşım yürütülemeyeceği açıktır. Latin Amerikan deneyimi silâhlı güçlerin ilerici potansiyelini artırmanın belirli ve bir hayli elle tutulur olanaklarının varolduğunu gösteriyor. Panama, Peru ve bir ölçüde de Şili olayları bu gerçeğin oldukça açık göstergeleriydi.

Dikson: Askersel kuruluşun kendi içinde, gizli bir sınıf savaşına yolaçan ve belli bir olgunluk derecesine ulaştıktan sonra bunalıma varan ciddi ve derin köklü çelişkilerin varolduğu unutulmamalıdır.

Çoğu kez bu çelişkiler, yeni ve genellikle de gerici bir yönetimin ortaya çıkmasıyla sonuçlanan başkaldırı hareketlerine dönüşüyor. Ama, burjuva demokrasisi çerçevesinde yönetme yeteneksizliğinden ötürü halkın tüm desteğini yitiren kokuşmuş oligarşiyi ulusal yönetimden uzaklaştırma isteğiyle harekete geçen yurtsever askerlerin başkanlık sarayına saldırdıkları da olur; ve tüm bunlar değişik bir askersel-politik rejim getirmek içindir. Bizim partilerimiz de içinde olmak üzere, devrimci halk güçleri bu harekete geçirici isteği çoğu kez gözden kaçırırlar. Genel kural olarak yurtsever askersel hükümetlerin açık seçik bir ideolojik ve politik doğrultudan yoksun oldukları gerçeğini gözden kaçırırlar.

Panama komünistleri, Ulusal Muhafızlar'ın önyak olduğu politik sürece katılmakla hatırısayılır bir politik deneyim kazandılar. Daha en başından beri bunların devrime ve emekçi yığınların çıkarları yönünde değişim koşulları yaratmaya yönelik anti-oligarşik ve anti-emperyalist yurtsever eğilimlerini doğru değerlendirdiler. 1970 yılında Panama Halk Partisi, oligarşinin beslemesi politikacıların elinde maşa olma fikrini kabullenmeyen General Omar Torrijos'un ideolojik önderliği altında, silâhlı güçler içinde yeni bir asker tipinin geliştiğini belirtmişti. Torrijos'un ABD senatörü Edward M. Kennedy'ye bu askerlerin duygularını dile getiren bir mektup yollaması rastlantı değildi. Şöyle yazıyordu mektupta: «Yüzbaşıyken bir keresinde ciddi nedenlerden çıkan bir öğrenci eylemine gönderilmiştim. Yaralandım, hem de birliğimdeki herkesten daha ağır olarak; ama genç gerillaların ölümünün, onları başkaldırı yoluyla protestoya yöneltten hoşnutsuzluğun nedenlerinin ortadan kalkması ya da yokolup gitmesi anlamına gelmediğini kavradım. Programlarını okuduktan sonra anladım ki, eğer üniformam olmasaydı, barikatların öbür yakasında onlarla birlikte olurum. Silâhlı güçlerimizin başına geçtiğim takdirde, onu ülkenin yüksek çıkarlarına bağlamaya o zaman karar verdim.»

Romero: Uzun bir süredir asker-polis diktatörlüğü erkte olduğu halde, Paraguaylı komünistler orduyu, Stroessner yönetimindeki satılmış general ve subaylar zümresiyle bir tutmamışlardır; bunlar, ulusal çıkar ve «ulusal bağımsızlık» yaygaralarına karşın, ulusal servetin yağmalanması, cina-

yetler ve koşuşturma, dehşet verici işkenceler, adam kaçırma ve tutuklamalar, uyurşturucu madde kaçakçılığı, yetkilerin geniş çaplı yozkullanımı, zimmetine para geçirmek vb. gibi sayısız dolandırıcılığın tüm sorumluluğunu taşıyorlar.

Paraguay ordusunda, üçlü bağlaşıklığa karşı savaşta (Arjantin, Brezilya, Uruguay) ve Chaco savaşında kendilerini en iyi biçimde belli eden yurtsever, ulusal geleneklere bağlı birçok dürşst subay da vardır. Paraguay'ın ne istendiği ne de arandığı bu çatışmaların her ikisinde de subay ve erlerimiz «Ya Utku, Ya Ölüml» belgisiyle savaştılar. Halkımızın düşmanı ABD emperyalizmine satılmış Stroessner'in general ve subayları bu belgiyi kirletmişlerdir.

Birçok Paraguaylı subay Stroessner'in Somoza'ya sığınma hakkı tanınmasına karşı yükselen öfke ve protestoya katılıyor. Başlarındaki Stroessner'le birlikte kokuşmuş subaylar ordu içinde mutlaka yalıtılacak ve ergeç onlar da Somoza'nın yazgısını paylaşacaklar: en sonunda tarihin çöplüğüne fırlatılacaklar. Komünistler, bu gerçekteştiği zaman, gücünü, tarımsal, demokratik ve anti-emperyalist reformları yaşama geçirmeyi amaçlayan tüm yurtsever güçlerin birliğinden alacak olan bir geçici askersivil hükümetin oluşacağına inanıyorlar.

Soarez: Askersel kuruluşun sınıfsal niteliğinden sözederken, şu noktaları vurgulamak gerektiği kanısındayız: en başta, heterojen oluşu – tabanla subaylar arasındaki, alt ve orta kumanda basamakları ile aslında ege-men sınıfların çıkarlarını savunan tepedeki azınlık arasındaki ayrılıklar; işçi sınıfı ve tüm halkın direnişi yoęunlařtıķça ordunun saflarındaki çelişkilerin büyümesi; terörcü ya da faşist diktatörlüklerle yönetilen ölkelerde demokrasi hareketi açısından Latin Amerika halklarının savaşındaki bugünkü anti-emperyalist ve anti-oligarşik aşamanın etkisi; yani burjuvazinin büyükçe bir kesimi de içinde olmak üzere, geniş toplum kesimlerini biraraya getirmeye yetenekli olan demokratik ve ulusal kurtuluş savaşının büyüyen rolü.

Burada hareket noktamız; olabildiğince geniş halk kesimleri eylem birliğini ne denli kısa sürede sağlarlarsa, siláhlı güçlerin, ulusun dirimsel çıkarlarını savunma gereğini ve demokratik, anti-emperyalist istemlerin dayatılması için halkla birlikte çalışmanın önemini o denli çabuk anlayacakları olmalıdır.

Ordunun cinayetlerini kınamak ya da ulusal çıkarlara aykırı olarak girdikleri anlaşmaları eleştirmek yetmez. Gerekli olan, anti-emperyalist ve anti-oligarşik savaşımda onlara da bir rol düştüğünü göstermektir.

Hernandes Fortuna: Sanırım, konuklarımız El Salvador ve şilili subaylar siláhlı güçlerin dışa kapalılığını rastgele belirtmediler. Sivillerle askerler arasındaki ayrımın, her zaman, emperyalizm ve gericilik tarafından,

orduyu halka karşı çevirmek için kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Bana öyle geliyor ki, bu silâh suçcuların elinden, ancak askerler ulusal egemenliği savunmanın yalnızca silâhlı güçlerin yetkinde olmadığını anladıkları zaman alınabilir.

Ordunun bir kesiminin bile yurtsever konumları benimsemekten henüz çok uzak olduğu ülkelerde (hiç değilse Dominik Cumhuriyeti'nde) yurtsever sivilin alınacağı genel bir askersel hizmetin zorunlu olduğuna inanıyorum. Bu, bir yanda sivilin silâh tutmayı bilmemesi, öte yanda da askerlerin politik haklardan yoksun bırakılması (doğaldır ki, bu hakkı elde etmek için savaşmak gerekir) olgusundan oluşan farklılığı ortadan kaldıracaktır. Ordu mensuplarının bugünkü gibi anti-komünist değil, gerçekten yurtsever bir eğitim görmelerini kesinlikle sağlamanın tek yolu budur.

Gayretli bir biçimde desteklenmesi gereğine inandığım bir başka istem de, Anayasa ile yasalara ters düşmesi halinde yüksek kumandanların buyruklarını suç sayma hakkıdır. Varolan toplumun belli başlı kurumlarından biri sosyal-politik sürecin dışında bırakılmışsa ve her an tüm ulusa karşı yöneltilebilecek bir katı otoriterliğin gücüyle işliyorsa, bu toplumun demokratikliğinden (burjuvazinin hukuk terminolojisiyle bile) söz edilemez.

Fazio: Burada, Latin Amerikan subaylarının büyük bir bölümünün orta sınıf (çoğunlukla üst orta sınıf) kökenli olduğu söylendi. Bu benim ülkem için de geçerlidir. Ama Şili ordusunun bugünkü ya da geçmişteki rolünü değerlendirmek için bu yeterli değildir. Ordunun sınıfsal karakteri, çoğu ülkede emperyalizm ve oligarşinin hizmetinde olan ve Pentagon'la sıkı bağları bulunan bir kurum olarak üstlendiği toplumsal rolü çözümlenerek ortaya çıkarılabilir. Şili silâhlı güçleri ancak, üst kumanda mevkilerine tırmanmış faşist unsurlardan temizlendiği ve emperyalizm ile oligarşinin etkisinden kurtarıldığı takdirde demokratikleştirilebilir.

Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan'ın belirttiği gibi: «yarının yeni, demokratik rejiminde askerler, assubaylar, orta rütbeli subaylar ve birkaç yüksek kumandan bilgi ve deneyini ulusal savunma kurumlarına aktarabilir ve aktarmalıdır.» Corvalan, bu nedenle, diye devam etti, «biz yalnızca kışlaya dönmeyi savunmuyoruz. Biz, silâhlı güçleri, ulusal egemenliği savunur ve halka, Şili'yi ileri götürme yüce davasına bağlı görmek istiyoruz. Yeni ulusal güvenlik kavramı bu temel üzerinde geliştirilmelidir. Demokrasi ülkülerine, demokratik geleneklere ve ulusun demokratik hedeflerine bağlılık askersel eğitimin asli bir ögesi yapılmalıdır. Bu, silâhlı güçlerle halk arasında yeni bir ilişki yaratacaktır.»

Valdes Vivo: Geçen yüzyıl sonlarında, Küba halkının İspanyol sömürge rejimine karşı utkusunu önleyen ABD emperyalizminin ilk askersel müdahalesi, bağımsızlık savaşı veren Kurtuluş Ordusu'nun dağıtılmasıyla so-

nuçlandı. Küba'da ABD'nin çıkarlarına hizmet edecek yenisömürgeci tipte bir yeni ordu kuruldu (ABD Guantanamo'da deniz üssü kurma «hakki»nı o tarihte almıştı). 1952'de erke geçen General Batista yönetimindeki ordu ülkeye bir askersel diktatörlük dayattı. Fidel Castro'nun önderliğinde bir grup yurtsever genç ABD emperyalizminin arkaladığı bu zorbaya başkaldırdı. Monkada kışlasına kahramanca bir baskın düzenleyen yurtseverler, daha sonra «Granma» yatıyla çıkartma yaptılar. Savaş boyunca Castro, o zamanlar geçerli olan, «ordu olmazsa» ya da «orduya karşı» hiç bir şey yapılamayacağı görüşünü çürütmeye büyük bir özenle çalıştı. Erk savaşında Marksist-Leninist önermelerden eylem kılavuzu olarak yararlandı. Çabaları boşa çıkmadı. 25 aylık çetin devrimci savaş bir işçi-köylü ordusunun kurulması sonucunu verdi. Bu deneyim daha sonra Nikaragua'da yinelenildi.

Kübalı devrimcilerin hapse atılan Batista erlerine insanca davranış ordunun bir kesimini diktatörlük karşıtlarının safına kazanmaya yardımcı oldu. Burada, devrimci insancılıktan, halkı ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşında birleştirmeye yetenekli güçlerin (gerek askerler – eski işçi ve köylüler – arasında, gerekse yurtsever subaylar arasında) kaynaşmasını yaratma ve yoğurma uğraşında – emperyalist köleleştirme kurumları içinde – kullanılabilecek araçların araştırılmasından söz ediyorum.

Paso: Tartıştığımız sorunun iki önemli yönüne dikkat çekmek isterim. Birincisi, ordunun toplumsal bileşimindeki farklılıklar ve ikincisi, ideolojik eğitimi, gerici, özellikle anti-komünist, tutucu ve yanlı yetiştirilmesi.

Öte yandan, ordu, başlıcaları şunlardan oluşan başka (son derece farklı) etkenlerin de etkisi altındadır: sosyalist dünyanın varlığı ve güçlenmesi; gerek tüm toplumda, gerekse ordu kurumunda ilerici, halkçı, genel demokratik ve özgürlükçü gelenekler, genel olarak halkın özel olarak da işçi sınıfının savaşımlı; yaşamın her alanında uluslarüstü şirketlerin egemenliği; ülkenin emperyalizme bağımlılığı.

Bu unsurlar, silâhlı güçler içinde çelişkiler ve saflarında iki eğilim doğuruyor: gerici (özünde ulusa karşı) ve ilerici (hatta kimi hallerde, anti-emperyalist). Körükörüne anti-komünizmin bugün hiçbir toplumsal tabana sahip olamadığı ve sivillerle askerleri birbirine yakınlaştırmamanın yalnızca olanaklı değil, zorunlu da olduğu ortaya çıkıyor. Birçok ordu mensubu (Arjantin'de de keza) geçmişteki deneylerinin bir işe yaramadığı ve dünyada gerici fikirlerin yayılması ve gerçekleştirilmesini önleyici bir eğilim taşıyan yeni gerçekliklerin oluştuğuna inanıyor. Bu nedenle bir yakınlaşma platformu belirlemek önem kazanıyor. Arjantin Komünist Partisi bu platformu şöyle formüle ediyor: demokrasiyi yenileme ve ekonomiyi çağdaşlaştırmak ve bağımsız işlemlerini sağlamak için bir asgari sosyal-ekonomik gelişme programı hazırlama perspektifiyle olağan anayasal yaşama dönüş.

Orellana: Belirtmeliyim ki, ordu sorunu, kendi deneylerimle gördüğüm kadarıyla, son derece çetrefilli bir sorundur. Orduya verilen rolü incelemeye başladığım zaman, «Acaba ben bir hain miyim?» diye sordum kendi kendime. Daha sonra başka «acaba»lar da çıktı ortaya: «acaba konumum ne kadar doğru, acaba başkalarına karşı çıkmıyormuyum?» vb. Kuşkusuz, insanın bazı şeyler karşısında gözü açılınca, daha başka birçok gerçek önüne seriliyor. Bu yüzden, askerlerin neler düşündüğünü, nasıl bir usavurum yürüttüğünü, ne gibi şeylerin başlarını ağrıttığını anlamak çok önemlidir.

Sonuç olarak, silâhlı güçlerde demokratikleşmeyi teşvik etmek için her türlü çabanın gösterilmesi görüşünü ısrarla savunmamız gerektiği inancındayım; çünkü bu, ordunun bir kesiminin sömürücü sınıflardan koparılması yönünde ne denli küçük de olsa, bir adımdır.

Silva: Orduya ilerici fikirlerle yaklaşmanın çok zor olduğu genellikle varsayılıyor. Bununla birlikte bu tür bağlantılar önemlidir ve derin yankılar doğurabilir. Örneğin, bir Brezilyalı albay olan eğitimcimizin Panama'daki kurslar sırasında bizleri bu konuda uyardığını anımsarım. Albay, bir keresinde, bize, kimi yaz projeleri üzerinde öğrencilerle birlikte çalışmalar yapan subayların komutanlık için nasıl sorun yarattığını anlattı. Birbirleriyle yaptıkları politik tartışmalarda, subaylar, görüşlerini savunmada tümüyle yetersiz olduklarını ortaya koymuşlar. Komutanlık, bunları «moral bakımdan çöküntü»ye düşmekten korumak için geri çağırarak denli ileri gitmiş.

Şili'de de buna benzer bir olay oldu. Baskıların, Allende hükümeti zamanında Devlet Teknoloji Üniversitesi'nde akşam kurslarına katılmış olan hava kuvvetleri subaylarının çoğunu hedef alması bir rastlantı değildir. Bunların öğretmenler ve öğrencilerle kurdukları ilişkiler, düşüncelerini ilerici fikirler yönünde geliştiren belirleyici etkendi. Bence sorunun püf noktası, emperyalizm ve yerli gericilik orduyu yoğun bir şekilde şartlandırırken, demokratik ve ilerici güçlerin genel olarak pasif bir tutum takınmalarıdır.

Görüş değiş tokuşu, tartışılan sorunun büyük önem ve güncelliğini gösterdi. Pentagon'un ve ona bağlı yerel gericilerin, askersel öğretilerini çağdaşlaştırarak «zamanın ruhu»na uydurmaya çalıştıkları günümüzde, bu sorunun özel bir değer taşıdığı kaydedildi. Bunlar, orduda ilerici güçlerin etkisini kırmayı, silâhlı güçlerin halktan tümüyle yalıtılmayı ve Marks ve Engels'in deyimiyle, onları burjuvazinin kasasına elkoyma gücünden yoksun bırakmayı amaçlıyor. Militarist klik ve sağcı çevreler bu amaçla anti-komünist propagandayı yoğunlaştırıyor ve bunu ordunun bir

tüm «mesleksi» ideolojisi haline getirmeye çalışıyorlar. Bozgunculuğa karşı olduğu iddia edilen yayınlar, özel «subay kitaplıkları», anti-komünizm «uzmanı» askerlerin kitapları, ayrıca ordu ve gizli polis dairelerinde düzenlenen komünist partilerin «açıklamaları» büyük miktarlarda basılıp dağıtılıyor; yurtseverlere karşı eylemleri koordine etmek ve yurtseverlere derhal müdahale etme yöntemlerini geliştirmek amacıyla konferanslar düzenleniyor.

Yuvarlakmasa toplantısına katılanların belirttikleri gibi ordunun saldırganlığının artması, ordu sözcülerinin, «ayaklanmaya karşı» savaş yöntemlerini yani Latin Amerika halklarının kurtuluş ve anti-emperyalist hareketini ezme yol ve biçimlerini daha etkili kılmayı amaçlayan Pentagon'un «komünizme karşı anakara ölçüsünde savunma» öğretilerinden esinlendikleriyle açıklanabilir. Bunlar, «uluslararası komünizm»in herhangi bir ülkede tutunacak bir dal elde edebileceği ve devrimci savaş strateji ve taktiklerini uygulayabileceği bahanesiyle, Marksistler'in «hegemonyacı ve yayılmacı emellerine» karşı (Pinoçet) savunma gereğinden söz ediyor ya da «Marksist saldırı»ya karşı «anakara ölçüsünde bir savunma sistemi» kurulmasını istiyorlar (Arjantin askersel cunta üyesi Graffina).

ADO (OAS-Amerika Devletleri Örgütü) baş komutanlığının konferanslarında «ayaklanmaya karşı» özel savaş yöntemleri benimsenmiştir. Örneğin, örgütün Bogota'da toplanan 13. (son) Konferansı'nda (1979 Kasım) «komünist bozgunculuğa» karşı bir «birlikte savaşım planı» tartışıldı; planın maddelerinden birinde sözümona bir politik boşluğun doğduğu her yer ve zamanda ordunun erki ele alması gerektiği söyleniyor. Delegelerin çoğu, silâhlı güçlerin temel misyonunun, kendilerince emekçileri yanlış yollara sürükleyen ve gerillalara esin veren komünizmi yoketmek olduğu görüşünü desteklediler. Konferansta, salt askersel disiplinlere ek olarak, «uluslararası komünizme karşı ve ordunun toplum içindeki özel rolüne ilişkin subayların ideolojik ve taktik eğitimi»ni de içeren savaş eğitimini yetkinleştirmenin yol ve araçları tartışıldı. Bu, ağırlığın, eğitimin ideolojik yanına kaydırılmış olduğunun resmen doğrulanmasıydı; bu «profesyonellik» ve ordunun «politikaya kayıtsızlığı»na yönelik geleneksel eğilimle çatışıyor. Ama Bogota toplantısının başka özel yanıları da var. «Gerilla hareketlerine ve komünist sızmaya karşı savaşma» zorunluğu yolundaki düzmecelerin arasından emekçi eylemlerinin, anakara üzerinde yaşayan nüfusun ezici çoğunluğunu saran yokluk, açlık ve insanlıkdışı koşullardan kaynaklandığını savunan gerçekçi, yurtsever asker çevrelerinin temsilcilerinin de sesleri ayırdediliyordu. Kimi ülkelerin (Bolivya, Nikaragua, El Salvador) konferansa delege yollamayıp tavırlarını açıkça belirtmeleri de önemli bir olaydır.

Bu, tüm demokratik, devrimci çevreleri — ordudakiler de içinde olmak üzere — askersel kurumların demokratikleştirilmesi, orduyla halk ara-

sında bağlar kurulması ya da yoğunlaştırılması için savaşıma yöneltiyor. Görüş değıştokuşuna katılanlar, bu durumda, ordunun Latin Amerika politik yaşantısındaki rolüne ilişkin emperyalizm yanlısı burjuva görüşlerin tutarlı bir eleştirisinin ve ordu konusunda doğru, esnek bir diyalektik tavır geliştirilmesinin çok büyük önem taşıdığını belirttiler. Utkan devrimlerin, özellikle de Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin deneyimleri orduyu barış, demokrasi ve toplumsal ilerlemeden yana kazanmanın tek yolunun bu olduğunu kanıtlıyor.

TÜSTAV

Ortadoğu'da Politik Kaymalar: Kökleri, Etkenleri, Eğilimleri

1. BİR TARTIŞMA ÖZETİ

Ortadoğu'daki politik durum son iki yılda, esas olarak Afganistan ve İran'daki devrimci süreçlere bağlı önemli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerin önemi ve çeşitli temel etkenlerin karşılıklı etkileşimi BSS'nin Asya ve Afrika ülkelerinde Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin Sorunları Komisyonu'nca oluşturulan bir uluslararası çalışma grubu tarafından incelendi. Grup şu kişilerden oluşuyor: A. Galavis, İran Halk Partisi (TUDEH) MK üyesi; Kemal Kervan, Türkiye Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi; R. Ahramoviç, Profesör, Afgan sorunları uzmanı, SSCB. Aşağıda tartışmada ileri sürülen en önemli görüşlerin bir özetini sunuyoruz.

Son zamanlara değin görece istikrarlı olan Ortadoğu'daki politik durum, burjuva propagandası tarafından, ulusal kurtuluş hareketinin sömürge ve yarı sömürgeler ancak devlet egemenliği için savaştıkları sürece anti-empyralist sayılabileceği savı için kullanılıyordu. Bu mantığa göre de, artık anti-empyralist savaşım için hiçbir neden kalmadığı sonucu çıkıyordu. Bu bölgedeki ülkelerin dünya devrimci sürecinin genel yasalarının işleyişine karşı hiç de bağımsızlığı olmadığını gösteren Ortadoğu olayları, bu «teori»yi çürütmüştür. Çalışma grubu, Afganistan ve İran'daki, ayrıca Türkiye'deki durumu bu açıdan ele alıp değerlendirdi.

Bu ülkelerin, geçerlilik derecesi farklı olsa bile, ortak bir temel özelliği vardır. Bu özellik, oldukça uzun bir dönem boyunca egemen sınıfların – yarı feodal toprak sahipleri ve ulusal burjuvazinin üst katmanları – bu ulusların ekonomik olanaklarını, kendi çıkarları için, kapitalizmi ekonomik yaşama yukarıdan zorla aşılacak amacıyla yaygın olarak kullanmış olmasıdır.

Afganistan'da monarşist rejim, 1930'larda ülkenin kapitalist evrimini ilerletmeye yönelik bazı önlemler aldı. Savaşsonrası dönemde, devletin ekonomide, özellikle de tarımdışı sektörlerde girişimci ve düzenleyici rolü yoğunlaştıkça, bu önlemler daha sistemli bir niteliğe kavuştu. Ekonomik yaşamdaki kimi devletleştirmeler, özel girişimciliği engellemek bir yana, aslında özel girişimin gelişmesini, çok hızlı olmasa da, ilerletti.

Sahte bir cumhuriyetçi rejime yolaçan, monarşinin kaldırılmasının, sosyal-ekonomik politika üzerindeki hiçbir etkisi olmadı. 1978 Nisan Devrimi'nin başarıldığı ortam böyleydi.

Ekonomik yaşama kapitalist ilkelerin yukarıdan aşılması İran'da,

özellikle 1960'ların başlarından itibaren («ak», yani kansız «devrim» diye adlandırılan Şah'ın tarım reformu ve öbür önlemleri) çok daha belirgin oldu. İran'da ekonomik gelişme dünya kapitalist pazarıyla sıkı yapısal bağlantı içinde yolaldı; bu, İran ekonomisinin, öncelikle de onun başta gelen sanayiinin – petrol sanayiinin – çokuluslu tekellerin çıkarları doğrultusunda yönlendirilmesi demektir. Ülkede, toprak ağası-burjuva seçkinlerin ABD'nin ve öbür emperyalist güçlerin askersel-sınai kompleksleriyle içiçe geçmesi durumu vardı.

Şah rejiminin despot ve baskıcı niteliği, İran'ın emperyalizmin ekonomik, mali ve askersel bir eklentisi durumuna dönüştürülmesi, yenisömürgeci sömürü sistemine tümüyle daha geniş ölçülerde katılması, sosyal-ekonomik gelişmesinin kapitalist içeriği ve bağimli niteliği, bir yanda monarşi ve emperyalist bağlaşıkları ile öte yanda yığınlar arasındaki çelişkileri son derece kızıştırdı. Çalışma grubu, 1979 Şubatındaki anti-monarşist patlamanın ana nedenlerinin bunlar olduğunu belirtti.

Kapitalist girişimin temellerinin atılmasında devlet mekanizmasının ve bütçe araçlarının kullanılmasının «en saf» biçimi Türkiye'de görüldü. Bu gelişme, başlangıçta, yani İkinci Dünya Savaşı öncesinde, ulusal çıkarlara uygun düşüyordu; ama sonradan yönetici çevrelerin emperyalizm yanlısı bir doğrultuya yönelmeleriyle, bu gelişme, en başta mülk sahibi sınıfların ekonomik ve politik amaçlarına uyduruldu. Ayırddedici özellik, kapitalizmin devletçi biçimler içinde oluşumunun, ekonominin hemen yalnızca «kentsel» alanlarını etkilemesiydi ki, ulusal burjuvazi bu alanların gelişmesinin üstesinden gelecek güçte değildi. Kırdı esas olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan kapitalist dönüşüm süreci, ancak büyük toprak sahiplerine yarar sağladığı ölçüde yolaldı.

Türkiye'de, oldukça gelişmiş bir «kentsel» kapitalizm ile kırdı çirkin bir topraksahipliği-kapitalist yapının bileşimi, geniş emekçi kesimler için maddesel yaşam koşullarının kötüleşmesi ve varlıklı bir azınlığın sürekli zenginleşmesi, son birkaç yıldır yerli reformistlerin hizmet ettikleri büyük burjuvazinin fiilen örtösüz diktatörlüğü ve yönetici çevrelerin emperyalizm yanlısı yönelimleri, bu çevrelerce beslenen büyük Türkiye şovenizmi, ulusal azınlıkların (Kürtler ve öbürleri) ezilmesi; nesnel olarak bir devrimci durumun doğmasına götürebilecek olan derinleşen çelişkilerin sıkı bir düğümünü meydana getirmiştir.

Türkiye'deki burjuva-devletçi programlar, İran'daki «ak devrim» ve Afganistan'daki (1978 Nisan Devrimi'nden önce) bu ikisinin karışımı, kapitalist ilişkileri yeşertmenin yalnızca farklı yöntemleriydi. Çalışma grubunun üyeleri, feodal ve yarı feodal yapılar içinde kapitalist oluşumun, Ortadoğu değişkeninde, kendine özgü özelliklere sahip olduğunu belirttiler.

Birincisi, bu ülkelerde kapitalizmin gelişmesi, aslında kırdaki kapitalizm öncesi ilişkilerin parçalanmasını getirmedir (Afganistan), ya da bu parçalanma yetersiz ve gecikmeli oldu (İran ve Türkiye). Yığınlar için bu politikanın özellikle sancılı bir niteliğe sahip olma ve toplumsal çelişkilerin aşırı ölçüde keskinliği burdan geliyor.

İkincisi, kapitalist ilişkilerin aşılması, geriliği feodal ve yarı feodal kalıntıların korunması ölçüsüyle doğrudan orantılı olan üretici güçlerin gelişmesinin genel olarak önünde gittiği için, bu süreç kaçınılmaz olarak gelişmiş kapitalist ülkelerle ekonomik bağlara dayanmak zorunda kaldı. Bu bağların sağlanmaması yalnızca ağır bir ekonomik bağımlılık getirmekle kalmadı, aynı zamanda İran ve Türkiye'nin emperyalizmin askersel-stratejik sisteminde kullanılmasının (Türkiye'nin NATO ve CENTO'ya, İran'ın CENTO'ya üye olmasının) temeli oldu; bu da geniş toplum kesimleri arasında anti-emperyalist tutumların gelişmesini körükledi.

Hiç kuşkusuz, Afganistan ve İran'ın ezeli yöneticileri bu ülkelerdeki devrimleri, esas olarak sömürücü seçkinlerin çıkarları doğrultusundaki halk düşmanı sosyal-ekonomik politikalarına, İran'da ise az-çok açık emperyalizm yanlısı çizgilerine «borçlu»ydular. Karakterleri, itici güçleri ve politik yönetimleri bakımından ayrılıklar gösteren bu devrimler feodal-burjuva devletin kontrolü ve yardımıyla yürütülen kapitalist gelişme programlarının ve kapitalist dönüşümler için bazı en yetkin varyantlar bulma çabalarının iflasına tanıklık ediyor.

Çalışma grubu, yukardan «dayatılan» ya da «geleneksel» kapitalist gelişmenin, ekonomik bakımdan geri ülkelerin çoğunda – dün de, bugün de – kaçınılmaz olarak derinleşen toplumsal eşitsizlik ve sınıfsal çelişkiler doğurduğunu ve ülkeyi sürekli bir şekilde emperyalist odaklara ekonomik bağımlılık çıkmazına sürüklediğini belirtti. Kapitalizm bir toplumsal sistem olarak, son çözümlemede, sömürge ve yarı sömürge ezgilerinden kaynaklanan halkların çeşitli ve karmaşık sorunlarını çözemez. Muazzam bir politik önem taşıyan bu tarihsel dersi Ortadoğu'daki devrimci gelişmeler daha da doğruluyor. Bu ders, ülkelerini ilerici, anti-kapitalist, sosyalist yönelimli bir gelişme yoluna sokma savaşında devrimci-demokratik güçler tarafından kullanılabilir.

Ortadoğu'daki derin politik değişiklikler, bir ülkede devrimci durumun ancak hem yığınları hem de egemen çevreleri etkileyen ulusal bunalım döneminde doğabileceği yolundaki önermeyi doğrulamıştır. Ama, devrimin biçimleri ve yığınların katılım derecesi bunalımın «olgunluk» düzeyine bağlıdır. Bu her zaman, belirli sosyal-ekonomik ve politik etkenlere, uç noktaya kadar varılan sömürü ilişkilerine, ve yığınların politik bilinçliliğine bağlıdır. Aynı zamanda, bu «evrensel» etkenler ulusal (bölgesel) özgüllükleri meydana getiren etkenlerle sıkıca içiçe geçmiştir.

Çalışma grubuna katılanlar, bu yerel özgüllüğün ulusal bunalımın ve devrimci durumun olgunlaşması aşamasında herhangi bir belirgin rolü olmasa bile, daha sonraları devrimci sürecin daha asli kimi unsurlarını (örneğin, politik önderliği, işçi sınıfının rolünü, kent ve kırdaki küçük-burjuva yığınları, orduyu) belirleyebileceğini kaydettiler. O ülkedeki ulusal ilişkiler ya da halkın dinsel inançları gibi etkenler, politik kullanım niteliği devrimin aşamasına, sosyal-politik güçlerin dizilişine, vb. bağlı olan «materyal»dir. Grup üyeleri, bu bağlamda Afganistan ve İran'daki durumun karakteristiklerini karşılaştırmalı olarak incelediler.

Her iki ülkenin devrim öncesi gelişimi ortak birkaç özellik taşıyordu, ama iki devrimin tiplerini, elde ettikleri sonuçları ve belli başlı amaçlarını farklılaştıran kimi önemli ayrılıkları da vardı.

Herşeyden önce, iki ülkenin sosyal-ekonomik gelişme düzeyleri arasında belirgin bir fark vardır ki, bu olgu politik-sınıfsal güçlerin dizilişini etkilemiştir. Bu açıdan Afganistan devrimin öngünlerinde İran'ın epey gerisindeydi. Son 15–20 yılda kimi sanayilerin ortaya çıkmış olmasına karşın, Afgan işçi sınıfı hâlâ küçüktü. Aynı şey burjuvazi için de sözkonusuydu. Feodallerle köylüler ana toplumsal sınıflar olmayı sürdürüyordu. Ne ki, bunlar arasındaki derin antagonizma yeterince politik bir yansıma bulamıyordu. Amansız ortaçağ sömürsünün ezdiği köylü yığınlarının ve öbür emekçi kesimlerin kültürel geriliği bunların yaygın politik örgütlenmelerini ve toplumsal kurtuluş savaşına yönltilmelerini fiilen olanakdışı bırakıyordu.

Bu koşullarda devrimci darbenin insan malzemesi, esas olarak devlet-politik üstyapısının çeşitli unsurlarından sağlanabilirdi. Bu yüzden, aristokrat olmayan kentli aydınların, daha çok da işçi sınıfı ideolojisi temeline politik olarak birleşebilenlerin 1965'de kurulan Afganistan Demokratik Halk Partisi'nin toplumsal çekirdeğini oluşturması doğaldır. Yine bu yüzden ADHP'nin orduyu, devrim için, yani – yığınlara dayanarak, yığınların katılımıyla ve onların çıkarları için – toplumsal yaşamın her alanında derin ilerici dönüşümlerin uygulanması için yolu açan devrimci darbenin elverişli başlıca aracı yapma çizgisini benimsemesi de doğaldır. ADHP'nin bu deneyimi pratik ve teorik bakımdan ilgi çekicidir.

Esas olarak aristokrasi dışındaki aydınlardan oluşan subay birliklerinin toplumsal bileşiminin ordunun konumunu etkilediği kuşkusuzdur. Bunun yanı sıra Afganistan, Nisan Devrimi'nden önce de, esas olarak Sovyetler Birliği'yle olan geleneksel ekonomik ve politik bağlarının sayesinde, politik bakımdan emperyalizmden bağımsızdı. Bu olgu ordunun politik davranışını kaçınılmaz olarak etkiledi; çünkü örneğin İran ordusundan çok daha az emperyalist etki altındaydı. Şimdi, Demokratik Halk Partisi'nin yönetime geçmesiyle ve ilerici dönüşümlerin başlatılmasıyla, ülkenin bağımsızlığına bir iç toplumsal taban kazandırılmış oldu. Emperyalist çev-

reler bu nitel değişimin çok iyi farkındalar, bu da onların yeni Afgan yönetimine karşı nefretlerini körüklüyor.

İran'ın sosyal-ekonomik gelişme düzeyi, özel olarak büyük bir petrol sanayiinin varolmasından ve kapitalist ilişkilerin çok önceden ve daha yoğun biçimde gelişmesinden ötürü daha yüksekti. Petrol sanayii ile öbür sanayilerin temeli üzerinde, politik öncüsüne – TUDEH ya da İran Halk Partisi'ne – sahip oldukça kalabalık bir işçi sınıfı oluştu. Ulusal burjuvazinin ve kentli küçükburjuva katmanların da kendi politik örgütleri vardı. Aydınlar da arasında olmak üzere, bu sınıf ve katmanların toplumsal ilişkiler sistemindeki statülerinin farklılığına karşın, bunların politik özelemlerini büyük ölçüde ortak bir anti-monaşist nitelik karakterize ediyordu. Şahın tarım reformu sonucunda durumları belirgin bir biçimde kötüleşen köylü yığınları da benzer özelemlere sahipti.

Güçlü baskı organlarından – polis, karşı entelijans ve ordudan – geniş ölçüde yararlanması ve ABD emperyalizminden dolaysız destek görmesi, despot rejimin bu muhalefeti uzun bir süre denetim altında tutmasına olanak verdi. Tüm «yıkıcı» parti ve örgütler yasaklanmıştı. Komünistler en şiddetli koşuşturmalara uğruyorlardı, bu nedenle İHP en sıkı gizlilik koşullarında çalışmak zorundaydı.

Bu ortamda müslüman dinadamları Şah'a karşı tüm güçler arasında en büyük potansiyele sahip olardı. İran toplumunun nesnel koşulları ve bazı öznel etkenler Şah'ın, politik karşıtlarına karşı uyguladığı baskıcı politikayı, kendisini korkutan bu dinadamlarına karşı kullanmasını önlüyordu. Camiler ve dinsel toplantılar aracılığıyla ulusal bağımsızlık fikirlerinin yayılması halk arasında geniş yankı uyandırıyor ve Şii dinadamlarının geleneksel tinsel ve politik etkisini artırıyordu. Ayetullah Humeyni'nin belgileriyle hareket eden kesim yalnızca yığınların özelemlerini dile getirmekle kalmadı; aynı zamanda anti-monaşist, anti-emperyalist savaşımın bir ölçüde fiili örgütçüsü ve önderi durumuna da geldi.

Somut tarihsel koşullar tarafından belirlenen bu savaşımın dinci doğrultusu savaşın temel itici güçlerinden herhangi birinin – işçi sınıfının, köylülüğün, kent küçükburjuvazisinin, aydınların, öğrencilerin ve kadınların – devredışı bırakılması anlamını taşımıyordu kuşkusuz.

İşçi sınıfı ve kent yoksulları bu toplumsal güçlerin ana ögesiydi. En kritik anda, Şah ABD yardımıyla kurduğu askersel aygıtı tüm gücüyle sokaklara dökülen silâhsız yığınlara karşı harekete geçirdiğinde ve birçokları oyunun kazanıldığını sandığı sırada, işçi sınıfı kendi yenilmez silâhı olan işbirakma ve genel grevlere başvurdu. Bu, o ana dek esas olarak sokak gösterileri biçiminde süren harekette yeni bir aşamayı başlattı. Ardı arkası kesilmeyen uzlaşmaz grevler giderek daha bir politik ağırlık kazanarak, başta petrol sanayii olmak üzere, belli başlı sanayileri,

taşımacılık, ticaret, eğitim ve hatta hükümet aygıtını sardı ve halk düşmanı rejimi felç etti.

Köylülük de savaşıma aktif katıldı. Varlıksız köylüler ve tarım işçileri Şah ailesinin ve öteki büyük topraksahiplerinin mülklerini yönetenleri kovdular, jandarmalarla döğüştüler, topraklara ve malikanelere el koydular ve kendi yönetim organlarını kurdular. İran monarşisini silip süpüren bu ulus çapındaki fırtınada köylü hareketi önemli bir unsur oldu. Çoğunluğu kentlere göçen iflas etmiş köylülerin meydana getirdiği ve Şah aleyhtarı belgilere duyarlı işsiz yığınlar da savaşta büyük bir rol oynadı.

Açık kapı politikasından, yabancı sermaye egemenliğinden, vergi artışlarından, rüşvetçilik ve rejimin ekonomik-politik keyfiliğinden hoşnutsuzluk duyan kent küçükburjuvazisi (zanaatçılar, tüccarlar, alt ve orta kademedeki hükümet memurları) çabucak hareketlendi. İran'ın hemen tüm aydınları, özellikle de öğrenciler anti-monarşist ve anti-emperyalist hareketin ön saflarındaydılar.

Ulusal burjuvaziye, özellikle de orta burjuvaziye gelince, yabancı tekel-lerin artan ekonomik etkisi ve ülkenin ABD emperyalizminin köleliği altına sokulması işlerini giderek daha da zorlaştırdı, bu kesim Şah'a karşı muhalefete yöneldi. Bununla birlikte, 1953'de Musaddık'ın devrilmesinden bu yana İran burjuvazisi politik değişim hareketinin öncülüğünü yapmayı hiçbir zaman başaramadı.

Ama Şah'a ve onun yabancı patronlarına karşı tüm ulus çapında yürütülen savaşım (bazı Hava Kuvvetleri birlikleri dışında) ordunun ana kollarını anti-monarşist harekete niye çekemedi? Çalışma grubu bunun bir dizi etkene bağlı olduğunu söyledi: Orduya birçok maddesel ayrıcalıklar veren Şah'a kişisel bağlılık esasına göre seçilen subay birliklerinin Amerikanlaştırılması; CIA'nın ve gizli polisin askersel birimler üzerindeki sıkı gözetimi, askerlerin monarşiyi bağlılık ruhuyla, ayrıca anti-demokratik ve anti-komünist propagandayla beyinlerinin sürekli yıkanması.

Ordu, halk düşmanı diktatörlüğü korumak gibi bir içsel işlevin yanı sıra, monarşist İran'ın «altemperyalist» öz görevi olan bölgede emperyalist güçlerin, başta da ABD'nin çıkarlarına polislik etme görevini yerine getirebilmesini sağlayacak biçimde yapılandırılmıştı. Şah rejiminin çöküşü, emperyalistlerin yalnızca İran'la sınırlı kalmayan denemeleri için kullanmaya çalıştıkları ve hâlâ da çalışmakta oldukları bu «buluş»un boşuna olduğunu göstermiştir.

Anti-monarşist ve anti-emperyalist devrim bayrağı altında İran'da çok geniş bir ulusal güçler cephesi meydana geldi. Bunlar arasındaki politik ve ideolojik farklılıklar ve çelişkiler monarşiyi devirerek, emperyalist egemenliğe son verme yakın hedefini öngören bu aşamada maddesel bir önem taşımıyordu. Şah'ın düşmesiyle yeni bir İran kurma sorunu gündeme

gelince, bu politik heterojenlik en çeşitli renklerde sayısız grup ve platformun ortaya çıkmasıyla sonuçlandı. Yine de, bu geniş ve alaca-bulaca akımlar yelpazesinde iki ana çizgi – devrimci çizgi ile reformcu-uzlaşmacı çizgi – öne çıkıyor.

İşçi sınıfı, yoksul köylülük, küçükburjuvazinin bir kesimi ve orta burjuvazinin yurtsever kanadı, ilerici aydınlar ve öğrenciler devrimci çizginin başlıca istemlerini, kuşkusuz değişik ölçülerde, destekliyorlar. Bu çizginin belirlenmesi ve propaganda edilmesinde solkanat devrimci-demokratik örgütler ve İran Halk Partisi (TUDEH) önemli bir rol oynadı, oynuyor. Bu istemler devlet aygıtı ve ordunun temelden yenibaştan yapılandırılmasını, tüm ilerici güçlere demokratik özgürlüklerin tanınmasını, ekonomide emperyalist varlığa son verilmesini, kamu sektörünün geliştirilmesini, büyük özel iyeliğin devletleştirilmesini, emekçi yığınların yaşamının iyileştirilmesini, emperyalizmin İran'a dayattığı bütün anlaşma ve sözleşmelerin kaldırılmasını ve bağlantısızlar hareketi içinde yer alarak, anti-emperyalist bir dış politika izlenmesini içeriyor.

Öbür çizgiyi de, bütün bu ve başka sorunlarda sözümona ılımlı davranmak gereğinden hareket eden çoğunlukla liberal burjuva çevreleri izliyordu. Doğaldır ki, bu, toplumsal gelişmenin halkın çoğunluğunun çıkarları yönünde açık seçik bir doğrultuda yol almasını engeller. Kaldı ki, liberal burjuvazinin bir kesiminde, bir dizi konuda gerici ve emperyalizm yanlısı güçlerle fiili işbirliğine girme eğiliminin varolduğu görülüyor.

Bu karışık ortamda dinadamlarının ilerici dürtülerinin potansiyelleri ve sınırları sorunu son derece önem kazanıyor; çünkü somut koşullar onları politik sahnede kilit bir konuma yerleştirmiştir.

İran'ın kimi dinsel çevreleri anti-emperyalist savaşım ve toplumsal ilerlemenin nesnel gereksinimlerinin sınırları içinde hareket etme kapasitesine sahip olduklarını kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde göstermişlerdir. Şah'ın petrol konsorsiyumuyla yaptığı anlaşmaların kaldırılması, ABD'nin askersel ve dinleme üslerinin kapatılması, İran'ın CENTO'dan çıkması, Filistin Kuruluş Örgütü'nün tanınması, İsrail'le ilişkilerin kesilmesi, İsrail'e karşı, ayrıca Rodezya ve Güney Afrika Cumhuriyeti'ne karşı ekonomik boykot kararı, özel banka ve sigorta şirketlerinin, enerji, madencilik ve uçak sanayilerinin, demir ve demirdışı metalurji sanayiinin, otomobil ve gemi yapımı sanayilerinin, bir dizi gıda ve hafif sanayi işletmesinin devletleştirilmesi gibi önlemler İran devriminin hesabına geçirilecek olumlu notlardır. Çalışma grubu, İran devriminin kendi mantığının ve şimdiye dek atılan adımların yönetimin bundan sonraki politikasının niteliğini bir ölçüde etkileyeceğine inanıyor.

İran'da İslam dininin monarşi ve emperyalizme karşı bir birleştirici bayrak rolü oynadığı daha önce belirtilmişti. Hatta bir bakıma savaşı-

mın milliyetçi yönünü geri plana itmişti. Bu bayrağı yükselten güçler halkın dñrimsel çıkarlarının tartışmasız savunucuları sayılamasalar da, ilerici potansiyellerini bir ölçüde hâlâ koruyorlar.

Afganistan'da devrimin niteliğı, başından beri apaçık olan ekonomik ve sosyal-ekonomik ereklere ve ADHP'nin önderliğı, dñnsel çevrelere farklı bir rol vermiştir. Gericici güçler dini bir karşı-devrim silâhlı olarak kullanmaya çalışıyorlar ve kimi durumlarda başarılı da oluyorlar. Neden? Nüfusun bir kesiminin toplumsal bilincinin, devrimin toplumsal kurtuluşu getirdiğini açıkça anlayacak düzeye ulaşamamış olması basit gerçeğinden ötürü. Devrimci darbe sırasında ulusal bunalım keskin değildi ve emekçilerin ve öteki yığınların anlaşılır ve derinliğıne kavranmış ereklere uğrunda aktif savaşa katılmalarının ortamı daha somutlaşmamıştı. Bu bilinç ancak, yığınların yaşamında gerçek değişiklikler yaratan sosyal-ekonomik dönüşümler sürecinde biçimlenir.

Araştırma grubuna katılanlar, bunun elbette hızlı bir süreç olmadığını belirttiler. Dahası, bu sürecin doğru yönde gelişmesi yalnızca derin sosyal-ekonomik değişimleri değil, aynı zamanda yığınların gerçek bilinç düzeyiyle bağlantısını yitirmemesi ya da soyut kalmaması gereken ısrarlı ve amaçlı politik açıklama çalışmasını da gerektirir. Bu çalışma, İslam'ın toplumsal kategorileri de içinde olmak üzere, alışlageldik kavramların akılcı kullanımını zorunlu kılar.

İslam'ın toplumsal kategorileri, teori ya da kapsamlı bir felsefe değildir; çünkü çeşitli biçimlerde yorumlanabilecek koca bir önermeler yığınıdır. Ne denli zor olsa da, devrimde ve yeni yaşam kuruculuğunda İslam'dan şu ya da bu biçimde yararlanmak tümüyle gerçekçidir (Sovyet Orta Asyası'nın deneyimi bu bakımdan son derece öğreticidir). Bu bağlamda, dinadamlarının arasında yalnızca gericilerin değil, aynı zamanda az-çok ilericielerin de bulunduğunu özellikle gözönünde tutarsak, hâlâ politik gericiliğın peşinden gidenleri onun etkisinden kurtarmak gerekir.

Nüfusun çokuluslu yapısı da, ülkedeki politik durumun gelişmesini önleyen önemli bir etkidir. İç ve dış gericiliğın Afgan devrimine karşı, son derece gergin bir ortam yaratan aralıksız saldırılarını harekete geçiren dürtü de budur. Etnik azınlıklar arasında Peştun'lara karşı düşmanca tavırlar körüklenmekte ve karşıdevrimci amaçlarla kullanılmaktadır. Bu ortamda gerçek ulusal birliğı, eşitliğı sağlamak özel bir önem taşıyor; bu birliğın kurumsal biçimleri çeşitli olabilir.

Afgan devriminin başlıca ereklere biri ulusal baskıya ve ayrımcılığa son vermektir. Bu ereğe, çeşitli yörelerdeki halkın ulusal bileşimine bakmaksızın tüm ülke çapında yürütölen köklü sosyal-ekonomik reformlarla ulaşıyor. Devrim yönetiminin kültür politikasının da önemi büyüktür. Okul öğrenimi, kitap basımı ve radyo-televizyon yayınları şimdi beş

dilde yapıyor. Bunların tümü ulusal uyumsuzluğa sonverme, Afgan halkını birleştirme, devrimi pekiştirme ve karşıdevrimci faaliyetlerin önünü alma amacına yöneliktir.

Milliyetler sorunu, nüfusunun yarısından çoğunu Azeri'lerin, Kürt'lerin, Beluci'lerin, Türkmen'lerin ve Arap'ların oluşturduğu İran'da da son derece keskindir. Monarşi yönetiminde tüm bu etnik gruplar eziliyor, ekonomik, politik ve kültürel ayrımcılığa uğruyorlardı ve elbette emperyalizm yanlısı monarşist rejime karşı aktif bir savaş veriyorlardı. Yeni İran'da bunların ulusal haklarını önesürmeleri ve kendilerini her türlü ayrımcılıktan kurtarmaya çalışmaları da çok doğaldır. Eski durumun sürdürülmesinin, istikrarı bozucu politik sonuçlar doğurması kaçınılmazdır.

İran Halk Partisi, öteki kimi devrimci-demokratik parti ve örgütler gibi, ulusal ezgiye geçit vermemeye kararlıdır. İHP etnik azınlıkların, tekparça bir İran devleti içinde, kültürel ve yönetsel özerklik hakkını savunuyor.

Afganistan'daki Nisan Devrimi ve İran'da monarşie son verilmesi bölgenin öbür ülkelerindeki durumu da etkiliyor. Çalışma grubu, Türkiye'deki durumun kimi yönlerini bu açıdan inceledi. Bununla birlikte, yayımcılar, bununla bağlı sorunların çözümlenmesini bu yazının kapsamı dışında bıraktılar; çünkü aynı sorunlar, derginin elinizdeki sayısında İ. Bilen'in «Sömürü ve Baskı Politikasına Karşı Ulusal Demokratik Güçler» başlıklı yazısında ayrıntılı olarak elealınıyor.

Tartışma sonuçları özetlenirken, yığınlar arasında varolan durumu değıştirme arzusunun büyümekte olduğuna işaret edildi. Bu, egemen sınıfların ülkeyi eskisi gibi yönetme yeteneklerini sınırlandırıyor ve ilerici güçler için yeni olanaklar açıyor; uluslararası durum bu gelişmeyi ilerletiyor.

Çalışma grubu çözümlemesini bağlarken, Ortadoğu'daki sosyal-politik değışikliklerin ve eğilimlerin evrensel devrimci süreçle, dünya sosyalizminin konumlarının sürekli pekişmesiyle, gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının savaşımının yükselmesiyle ve ulusal kurtuluş hareketinin gelişip derinleşmesiyle olan tartışma götürmez bağıny kaydetti. Asya, Afrika ve Latin Amerika halkları gerçek toplumsal ve ekonomik ilerlemeye artan bir istek gösteriyorlar. Bu halklar yenisömürgeci sömürüye karşı savaşımalarını hızlandırmış ve enerjik bir anti-emperyalist konum almışlardır. Bunların tümü Ortadoğu için de geçerlidir.

2. BİR TANIĞIN İZLENİMLERİ

Ürdün Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi ve BSS Yazı Konseyi üyesi *Naim Aşhab*'ın bu yazısı, BSS'yi temsilen gittiği Afgan Halkıyla Uluslararası Dayanışma Konferansı sırasında Kabul'daki kişisel gözlemlerine ve enformasyonuna dayanıyor.

Afganistan Demokratik Halk Partisi'nin önderliğinde Nisan 1978 Devrimi'nin ⁽¹⁾ erke geçirdiği yeni rejim çok hüznün verici bir kalıt devraldı. Son derece geri bir tarım ülkesi olan Afganistan çağdaş anlamda sanayi denebilecek birşeye hemen hemen hiç sahip değildi. Ulaşım, özellikle yalnızca birkaç büyükçe kenti birbirine bağlayan motorlu taşıt yolları da aynı durumdaydı. Ulusal gelir dünyada en düşük düzeyde, kişi başına 100 dolardan azdı. Yine de Afganistan'ın ekonomik gelişme için esaslı potansiyelleri vardı. ⁽²⁾

40.000 dolayında toprak ağası, ekilebilir toprakların % 70 kadarını elinde bulunduruyordu. Kimi kişisel araziler 8.000 hektarı buluyordu. Köylülerin ezici çoğunluğu topraksızdı.

Okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 95'di. Kadınlar her türlü kamu faaliyetinden alıkonmuştu; dahası, aslında kimi durumlarda yarım milyon afganiye ⁽³⁾ varan başlık parası ödenerek elde edilebilecek bir metaydı.

Devrim sonrasına dek sendika diye birşey yoktu. Ama bugün de özellikle sanayinin gelişmemiş olması ve yaklaşık 15 milyonluk ⁽⁴⁾ bir nüfus içinde işçilerin oranının küçük olması nedeniyle sendikaların ancak 71.000 üyesi vardır.

Yasal olan hiçbir politik parti yoktu. Yetkililer, daha monarşi erkteyken, ortaya çıkan küçükburjuva aydın çevreleri ve grupları bile kovuşturuyorlardı. 1 Ocak 1965'de kurulan ADHP monarşi yönetiminin terörüne ve 1973'de erke geçen Muhammed Davud'un «cumhuriyet» rejiminin uyguladığı baskılara karşın, en sıkı gizlilik koşulları içinde faaliyet gösteren tek partiydi. Parti'nin program belgeleri baskı ve sömürüden arınmış bir toplumun kurulmasını öngörüyordu. Yığınlar ADHP'ni ortaçağ düzeninden kurtuluşun tek umudu olarak görüyorlardı.

Nisan Devrimi'nden hemen sonra yeni rejim geçmişin kalıtını ortadan silmeye koyuldu. Ocak 1979'dan Temmuz ayına dek köklü bir toprak reformu gerçekleştirildi. Reformun ilk aşaması tamamlanmıştır. Yaklaşık 300.000 köylü ailesine toprak verilmiştir.

Yıkıcı borçların kaldırılması ⁽⁵⁾ sonucunda, yoksul, varlıksız köylüler toplam 33 milyar afganiyi bulan bir borçtan kurtuldular. 12 Temmuz

- (1) Afganlılar, İslam ay takviminin 7 Saura 1357'sine rastladığı için Nisan, Devrimi'ne «Saura Devrimi» diyorlar.
- (2) Örneğin ticari olarak işletilebilecek büyük bakır, kömür ve başka maden yatakları vardır.
- (3) Bir afgani, yaklaşık olarak doların 40'da biridir.
- (4) 1979 yazında (bu güne dek ilk kez) yapılan nüfus sayımının ilk verilerine göre, Afganistan'ın nüfusu 15.540.000'dir.
- (5) Toprakların ipotek edilmesiyle güvence altına alınan son derece yüksek faizli borçlar. Borçlunun ödeyemez duruma düşmesi sonucunda, çoğu kez ipotekli toprak elinden gidiyordu.

1978'de çıkarılan 6 sayılı Borçların İptali Kararnamesi en ünlü ve en yaygın yasama kararlarından biri oldu. Aynı şey, kadınlara, en fazla parayı verene satılan bir cariye gözüyle bakıldığı aşağılatıcı duruma sonvererek, (şeriat'ın özüne ve yasalarına uygun olarak) sembolik bir başlık tutarı belirleyen 7 sayılı Kararname (17 Ekim 1978) için de geçerlidir.

Devrimci devlet öğretmenlerin ve öbür aydınların yardımıyla cehaleti ortadan kaldırmak için bir kampanya başlattı. Kısa bir sürede yeni okullar dikti, bir milyona yakın insan için okumayazma kursları açtı. Gelecek beş yıl için hazırlanan planlar okuma yazma bilmeyen kimse kalmamasını, yani Üçüncü Dünya'nın sonderece yakıcı ve çetin bir sorununun çözülmesini öngörüyor.

Yeni devlet milliyetler sorununu da çözmeye işine girişmiştir. ⁽⁶⁾ Aldığı önlemler etnik gruplar arasında (hepsini giderek aynı sosyal-ekonomik düzeye yükselterek) gerçek eşitliği sağlamayı, her türlü ulusal baskı biçimlerine sonvermeyi ve her milliyetin kendi ana dilini konuşma, ulusal kalıt ve kültürünü özgürce geliştirme hakkı da içinde olmak üzere haklarını güvence altına almayı amaçlıyor. Milliyetler sorununa getirilen bu yaklaşım, Ortadoğu'da Pakistan, Irak, İran, Türkiye ve İsrail'de olduğu gibi, sorunu şovenist açıdan çözmeye çabalarının milliyetler arasındaki ilişkileri istisnasız kızıştırmış olması gerçeği karşısında, özel bir önem taşımaktadır.

Bu köklü değişiklikleri uygulamaya geçirmek bir yıldan uzunca bir zaman aldı.

Bu değişiklikler, en çeşitli alanlarda Afgan devrimine karşı giderek artan emperyalist ve gerici komplolarla çatıştı. Devrime muhalif sinsi güçler, devrim kendini göstermeden ve halk bu kazanımların değer ve anlamını algılayamamasına kavuşmadan onu yıkmaya ve kazanımlarını boşa çıkarmaya çalışıyorlar. Bu güçlerin en korktukları şey, yeni Afganistan örneğinin çekiciliği, bölgenin devrimci kabarma halindeki öteki ülkelerinin halkları üzerinde yapacağı etkidir. Afgan devriminin pekişmesinin ve ilerlemesinin bölgedeki duruma ne denli büyük bir etki yapabileceğini, öbür olayların yanısıra, ona karşı savaşmak için biraraya gelen politik güçlerin geniş yelpazesinden de anlamak olanaklıdır.

Afgan devriminin düşmanlarının kampı, CIA'dan bugünkü Çin yöneticilerine dek uzanıyor. Bölgenin çeşitli ülkelerinde faaliyet gösteren gerici bağlaşımlar da bu kampın içindedir. Bu güçlerin herbiri saldırı girişimlerinde üzerlerine düşeni yerine getiriyor.

Afgan devriminin düşmanları, sayıları üç milyonu bulan göçebe aşiretleri amaçları uğrunda kullanmaya çalışıyorlar. Bu aşiretler, Pakistan sınır

(6) Nüfus sayısız ulusal azınlıklardan oluşuyor: Tacikler, Özbekler, Türkmenler, Hazaralar, Nuristaniler, Beluciler ve öbürleri.

bölgelerinde yaşarlar ve hayvanlarıyla birlikte kışın Pakistan'a, yazın da Afganistan'a serbestçe gidip gelirler. Afgan devriminin düşmanları, cahillikleri ve yoksulluklarından yararlanarak, aşiret üyelerini yeni Afganistan'a karşı yıkıcı eylemlere çekiyorlar.

Devrim İran Şahı'nın «himaye edilen» yordakçıları, özellikle kana susamış SAVAK gizli servisinin adamları da yeni Afganistan'a karşı düşmanca faaliyetlere katılıyorlar. Eski Şah rejiminin sürgün edilen subaylarına ve bu arada SAVAK üyelerine de seve seve sığınma hakkı tanıyan emperyalistler ve öbür gericiler devrimci Afganistan'ı karıştırma çabalarında bunlara her türlü desteği sağlıyorlar.

Pekin yöneticileri de kendi payına, sabotajcıları silâhlandırıp eğitiyor. Onlar da, son dönemde karşıdevrimci güçlerin sözümona utkuları hakkında iyice çoğalan düzmece haber ve yalan sağanağına kendi katkılarını yaparak yeni rejime karşı açılan propagandaya katıldılar. Yalan, devrimin gücünü küçük göstermek ve halk erkinin kontrolü elden kaçırma olduğına, yığınların ondan yüzçevirmekte olduğına insanları inandırmak amacındaki devrim düşmanlarının en çok başvurdukları araçlardan biri olmuştur.

Devrimci Afganistan'a karşı komplolar düzenleyen güçler yeni rejimin ne iç politikasında, ne de barışçı dış politikasında, özellikle de komşularına karşı izlediğı politikada, saldırganca girişimlere kalkışmak için herhangi bir bahane bulamayınca, din bayrağına sarılıyorlar. Bu örtü, onların tarihsel açıdan bozguna mahkum olduklarını göstermeye yetiyor. Ayrıca bu örtü işi hiç de kolay olmuyor; çünkü yürüttükleri faaliyetlerle tam bir zıtlık gösteriyor.

Gerçekten de, Sedat, yeni Afganistan'a karşı savaşa katılmasını İslam bayrağının ardında gizlemeye nasıl cesaret edebiliyor! Kendini «sadık» bir müslüman diye tanıtan bu adam, aslında İslam'ın Kudüs'teki kutsal yerlerini ve işgal altındaki öbür Filistin topraklarını İsrail'in siyonist yöneticilerine satıyor; onlar da bu yerlerin kutsallığını çiğneyerek, müslümanların duygularını utanmazca ayaklar altına alıyorlar. Bu adam, saldırı niyetiyle, İsrail'le bağlaşma imzalıdıktan sonra Sina cephesindeki askerlerini çekip, İslam'ın buyrultularına şevkle sahip çıkan bir rejimle yönetilen Libya'nın sınırlarına yığarken, Afganistan'a karşı din bayrağı altında savaşıyormuş gibi bir görünüme nasıl girebilir?

CIA'nın İslam'a nasıl büyük bir gayretkeşlikle «saygı gösterdiği» pek iyi bilinir. Şimdi devrilmiş olan feodal Afgan rejimi İslam'ın ruhunu ve kurallarını, bu arada devrimci hükümetin son verdiği borçlunun en acı bağımlılık kalıtı olan faize ilişkin Kuran buyrultularını hiç utanmadan ayaklar altına alırken, bu «gayretkeşler»in nerede olduğunu insan merak ediyor.

Komplocular, yalnızca Afganistan'ı tehdit etmekle kalmayacak saldırı-
gan bir blok kurulması anlamına gelen bütün gerici güçleri yeni Afganis-
tan'a karşı bir kutsal savaş için birleştirmeye çalışırken, aynı zamanda
ayrı mezheplere bağlı müslümanları bölerek, onları birbirlerine düşür-
mek istiyorlar. Bu çabalar Suriye'de, İran Körfezi devletlerinde ve başka
yerlerde görülüyor. Suriye'de Sünni Müslüman Kardeşler Örgütü bir alevi
olan Hafız Esad yönetimine karşı tavır alarak, onu Camp David ihanet
bloğuna katılmaya zorlaması için kışkırtılmaya çalışılıyor.

Kısa bir süre önce Nasır, İslam'a «karşı çıkmak»la suçlanmıştı. Aye-
tullah Humeyni bile Şah'a karşı demeçlerinden ötürü «Allahsız» ilân edil-
mişti. Dahası var. Bu komplocular devrimci Afganistan'dan Komünistlere,
Baasçı Suriye'den Libya'daki Kaddafi rejimine dek tüm ilerici, anti-emper-
yalist güçlere karşı geniş ve çok biçimli bir kampanyada din kılıfını kul-
lanıyorlar. Tahtı kurtarmak için umutsuzca en son bir çırpınıla, CIA'nın
çabaları ve Şah'ın arzusu üzerine göreve getirilen Şah'ın son başbakanı
Şahbur Bahtiyar, geçtiğimiz Ağustos ayının başlarında, İran'daki İslam
rejiminin yerine demokratik, *dünyevi* bir hükümet kurmak için bir karşı
kampanya başlattığını söyledi. (7)

Bu yüzden, sözkonusu olan İslam değil, onu kimlerin ve hangi amaç-
larla sömürmeye çalıştığıdır.

19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın ilk yarısında İslam, sömürgecilere,
yabancıların yönetimine ve askersel birliklerin işgaline (yani, «allahsız
yabancılar») karşı direnişte genellikle ilerici bir rol oynamıştır. Devrimci
hareketlerin toplumsal sınıfsal bileşimlerindeki farklılıklara göre boyutları
ve amaçları bakımından çeşitlilik gösterdiği Sudan, Endonezya, Fas, Ce-
zayir ve öteki ülkelerde olan buydu.

Emperyalistler, İslam inançlarına aykırı sömürge sisteminin ortadan kal-
dırılmasından sonra, İslama ilerici toplumsal hareketlere karşı farklı bir
eğilim vermeye çalışabileceklerini kararlaştırdılar. Kimi müslüman ülke-
lerin gerici rejimlerini bu amaçla etkin ve başarılı bir şekilde kullandılar.
Bu gerici eğilimin, dinsel bir bayrak altında yer alan hareketler de içinde
olmak üzere, bütün demokratik ve ilerici hareketlere karşı yöneltilmiş ol-
ması rastlantı değildir.

Ne var ki, son yıllarda tümüyle farklı, temelinde anti-emperyalist bir
eğilimin yükselişi emperyalizmi telaşlandırıyor. Toplum yaşamının öbür
sorunlarına ayrımlı bir yaklaşım getirmesine karşın, Libya'daki Kaddafi
rejimi buna bir örnektir. Onun ardından, Şah'ın devrilmesi ve ülkede
ABD'nin etkisinin kırılmasında başı çeken nesnel olarak ilerici bir rol
oynayan Humeyni'nin belgileri altında İran'da yürütülen hareket geliyor.

(7) «International Herald Tribune», 7 Ağustos 1979.

Bu, emperyalizm ve gericiliği böylesi gelişmelerin yolunu tıkamak için vargücüyle çaba harcamaya yöneltti. Bunlar batıda Fas'dan doğuda işgal altındaki Arap topraklarına değin yayılan bir anti-komünist kampanya açtılar (hatta camileri, vaazleri de kullandılar); oysa bunların İsrail işgaline karşı savaşmak gibi bir niyetleri olmadığı görülüyor.

Afgan devrimi, emperyalistlerle gericilerin müslümanlara aşılamaaya çalıştıkları önyargı ve batıl inançlar ağında kocaman bir delik açmıştır. Eskiden bu güçler, Marksist-Leninist öğretilere dayanan bilimsel sosyalizmin müslüman ülkelere asla uygun olmadığı yolundaki son derece tutarsız bir fikri yayıyorlardı. Gerçeklere aykırı olarak, Rus devriminin dayattığını ileri sürerek, Sovyet doğu cumhuriyetlerinin deneyimine karşılaşıyorlar. Afgan devriminin pekişmesi ve ilerlemesinin onların savlarına ağır bir darbe indireceğini ve öbür halklar gibi özgürlük ve toplumsal ilerleme özlemi besleyen müslüman halklar için yeni bir esin kaynağı olacağını biliyorlar.

Müslümanların dinsel duyguları hiçbir zaman bugün Afganistan'da olduğu kadar titizlikle korunmamış ve saygı görmemiştir. Afganistan'a karşı kıskırtma ve yıkıcılık kampanyası, Nisan Devrimi'nin serbest bıraktığı devrimci enerjisiyle, halkın iradesi tarafından bozguna uğratılacaktır. Kaldı ki, Afgan halkı tek başına değildir; tüm ilerici insanlık, Afganistan'ın güçlü komşusu Sovyetler Brliği başta olmak üzere, onun yanındadır.

Nicedir ortaçağ karanlığına gömülü yaşayan eski Afganistan'ın üzerinde yeni bir yaşamın şafağı söküyor. Yığınların çaba ve enerjisiyle kurulmakta olan yeni toplumun çizgileri giderek daha netleşiyor. Bu, düşmanlarının öfkesi kısır da olsa, onları öfkeye boğuyor. Özgürlüğüne kavuşan bir halk yenilmez.

İki Dünyada Konut Sorunu

Bu yüzyılın başından günümüze 1,650 milyardan 4 milyara çıkan dünya nüfusu hızla çoğalmaya devam ediyor. Kent nüfusu daha da hızlı büyüyor; 224,4 milyondan 1,650 milyara çıktı. Kentleşmenin toplumsal koşullarını büyük ölçüde toplum sisteminin niteliği belirliyor. Aşağıda kapitalist ve sosyalist ülkelerde konut sorununun ele alınma tarzlarına ilişkin bir karşılaştırma sunuyoruz.

Konut sorunu günümüz burjuva toplumunun en şiddetli sorunlarından biridir. Kapitalizmin tüm çelişkilerinin derinleşmesiyle birlikte, bu sorun emekçiler için tam bir felaket haline ulaşma eğilimini taşıyor, çünkü kapitalist dünyada konut yapımı başlıca bir toplumsal görev olarak değil, salt bir kâr alanı olarak görülür.

İnsanın refahına kaygı göstermek sosyalist toplumun baş amacıdır; bu yüzden varolan sosyalizm ülkelerinde erkte bulunan Komünist ve İşçi partilerinin toplumsal politikası, ekonomik gelişmenin emekçilerin yaşam düzeyinde daha ileri bir yükselmeye yolaçması gerektiği varsayımından yola çıkar. Bu ilkenin yaşama geçirilmesi doğal olarak konut sorununu da kapsar.

Yükselen Kiralar. Kapitalizmde konut kiralari, «genel olarak meta satışına hükmeden ekonomi yasalarına göre» belirlendiği için (!), konutun meta niteliğinde oluşunun en temel sonuçlarından biri de kiralariin sürekli artmasıdır. Nitekim, son on yılda FAC'nde kiralari iki katından fazla yükselmiş ve bugün genel olarak emekçi gelirlerinin üçte birine ulaşmıştır. Birleşik Amerika'da bu oran ortalama gelirlerin % 35-40'ını buluyor (daha birkaç yıl önce % 25-30 dolayındaydı). İtalya'da, dondurulmuş olmasına karşın, kiralari 1974-77 arasında kabaca % 30 artış gösterdi. İngiliz basınındaki en yeni haberlere göre vergiler dışında haftada 80 sterlin alan bir emekçi (ki bu, bir sanayi işçisinin haftalığından çok yüksektir) yaklaşık olarak bu paranın yarısını - 36,25 sterlin - kiraya vermektedir. Japonya'da yüksek bir binada üç dört kişilik iki odalı küçük bir dairenin kirası ailenin gelirinin yarısını buluyor.

Düşük ve Kalıcı Kiralar. Sosyalist ülkelerde devletin yaptığı ve sahibi olduğu konutlarda çok düşük kirayla oturulur. Örneğin Sovyetler Birliği'nde bir sanayi ya da büro işçisinin verdiği kira aile bütçesinin % 4-5'ini geçmez; bu oran yarım yüzyıldır değişmemiştir. Demokratik Alman Cum-

Yazıyı Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü'nden (DAC) A. Bemann ve BSS Enformasyon Dairesi hazırladı.

(!) Karl Marks ve Friedrich Engels, Üç Ciltlik Seçme Yapıtlar, c. 2, s. 308.

huriyeti'nde bir aile gelirinin ortalama % 4'ünü kiraya ayırır. Düşük ve kalıcı kiralara çoğu sosyalist ülkenin belirleyici bir özelliğidir.

Son birkaç yılda kooperatif konut yapımı kayda değer ölçüde gelişti. Bu, devlet tarafından da yapılıyor, ama bu yoldan kurulan daireler kiralanmayıp satılıyor.

Elbetteki, bu tip evlerde daire edinmek için aile bütçesinin büyükçe bir kısmını harcamak gerekiyor, ama yine devlet burada da bir dizi ayrıcalık tanıyor. Nitekim, Çekoslovakya'da ve bazı başka sosyalist ülkelerde yeni evli çiftler indirimle bir kooperatif dairesi satın alabiliyorlar. Ayrıca, bu daireler çoğu kez on yıldan uzun süreli taksitlerle de satın alınabiliyor (Polonya'da 60 yıl, Macaristan'da 30 yıl). Konut yapım kooperatiflerinin üye ödenekleri ve katılımcı paylarından oluşan fonları banka kredileri ve devletin desteği (basit koşullarla kredi ve çeşitli yardımlar) ile tamamlanıyor.

Son olarak, kimi sosyalist ülkelerde (Polonya, Bulgaristan, DAC ve Çekoslovakya) bireysel konut yapımının olduğunu da ekleyelim (aile kendi ayrı evini kendisi kuruyor). Devlet, bu yöntemi de, ev yapana düşük faizli kredi ve parasız ya da ucuz arsa vererek, ev sahiplerini vergiden yoksun tutarak destekliyor.

Yıkılan Konutlar. Yüzbinlerce aile, esas olarak da çocuklu aileler ve genç evli, işsiz, yaşlı kişilerin bulunduğu aileler kirası uygun bir evden yoksunken, kapitalist dünyada gayrimenkul spekülasyonu oturmaya elverişli birçok konutun yıkılmasına neden oluyor. FAC'nde her yıl, çoğu kentliyi yanına yaklaştırmayacak denli yüksek kira istenen apartmanlar dikmek için 140.000 kadar eski yapı yıkılıyor. Yine aynı nedenle 1964 yılında Londra'daki kiralık evlerin % 60'ı yıkıldı; bunların çoğunu da işçi evleri oluşturuyor.

Toprak sahipleri, kârlarını en yüksek düzeye çıkarmak arzusuyla, çoğu kez konutların korunması ve onarımı için para harcamaktan kaçınıyorlar. 1977'de altı Londra banliyösündeki konutların en az üçte biri standartların altındaydı. Hükümetin evlerin onarımı ve yenilenmesi için ayırdığı tahsisatın azlığı ya da hiç olmayışı durumu daha da ağırlaştırıyor. Bu konuda Konut Müfettişleri Derneği, hükümet tahsisatlarındaki indirimlerin sonucunda, yerel makamlarca korunan evlerin geçekondü derecesine düştüğünü söyledi. İtalya'da özellikle işçilerin yaşadığı 15 milyon eski yapı onarimsızlıktan tehlikeli bir hal almıştır. FAC Kentçilik Enstitüsü, büyük kentlerdeki konutların niteliğinin son 20 yılda belirgin bir kötüleşme gösterdiği sonucuna vardı. Birleşik Amerika'da birkaç milyon nüfuslu kentlerde büyük alanların azalışı eşi görülmedik boyutlara ulaştı. Geçtiğimiz 20 yılda New York'un büyük bir ilçesi olan Güney Bronx, bir sefalet yuvasına döndü ve sanki bombalanmış gibi bir görünüm sunuyor.

Konut Bakımı. Sosyalist ülkelerde konutları, özellikle de büyük kentlerin eski banliyölerindeki konutları, korumak ve yenilemek için hatırı sayılır bir çaba harcanıyor. Son dönemde sosyalist ülkelerde devlet, Berlin, Moskova, Varşova, Prag gibi kentlerin merkezi bölgelerinin çeşitli kesimlerinde ve diğer kentlerde yaşanan konutları modernleştirmek ve mimari anıtları onarmak için büyük fonlar ayırmıştır. Bu, modern bir düzenlemeyle, gerekli modern yaşam koşullarına uygun olarak onarılıp restore edilmiş yapı gruplarından oluşan yeni yerleşim alanlarının çoğaltmasına katkıda bulunmuştur.

Daha Az Devlet Binası. Kapitalist ülkelerde inşaat şirketleri ve gayrimenkul sahipleri emekçilerin temel bir gereksinimi olan insanın yaşayabileceği konutlara sahip olma isteğinden utanmazca yararlanarak servet kazanıyorlar. 1977'de İngiltere'nin en büyük beş inşaat şirketinin kârları 1976 ortalamasının % 30 üstündeydi; FAC'nde en büyük beş şirket ise kâr artışı hızında 200 büyük şirketin en başında yer alıyordu.

Kapitalist ekonomideki bunalımdan ve askersel harcamaların sürekli artmasından dolayı, hükümetin konut yapımına ayırdığı tahsisat gittikçe azalıyor. İngiltere'de 1978'de hükümet fonlarıyla kurulan yapıların sayısı önceki on yıldan azdı. Fransa'da yapımına başlanan konutların sayısı 1975'den beri her yıl % 5 dolayında azalıyor. 1978'in ilk dört ayında bu sayı % 18'e yaklaştı. Geçtiğimiz yedi yıl içinde, İtalya'da her yıl ortalama 170.000 daire yapıldı; oysa basının bildirdiğine göre bu alandaki gereksinim bunun en az iki katıdır. FAC'nde toplumsal konutlar denen yeni dairelerin sayısı (yani, devlet ya da yerel makamlar tarafından kurulanlar) yılda 120.000'i zor bulur, bu oran 1975 öncesinin % 75'idir.

Devlet: Bir Mimar. Sosyalist ülkelerde özel inşaat kuruluşları yoktur, böylelikle konut yapımında özel girişim tümüyle olanaksızdır. Oturulacak konutların yapımı ve eldeki konutların korunmasında sosyalist devlet hiç kâr etmez, aksine salt ekonomik rakamlarla zarar eder. Bu, emekçilere gösterilen kaygıdan kaynaklanan bilinçli bir politikadır.

Devletin konut yapımı tahsisatlarının sürekli artması sosyalist ülkelerin sosyal-ekonomik politikasının belirleyici bir özelliğidir. EYK ülkelerinde bu yapım çalışmasının boyutları şu verilerden anlaşılabilir: 1956–1977 arasında 63 milyon daire yapıldı, bunlardan 1.029.000'i Bulgaristan'da, 1.519.000'i Macaristan'da, 2.005.000'i DAC'nde, 41.000'i Moğolistan'da, 4.004.000'i Polonya'da, 2.959.000'i Romanya'da, 49.647.000'i Sovyetler Birliği'nde ve 2.061.000'i Çekoslovakya'da kuruldu. Bu EYK ülkeleri nüfusunun yaklaşık üçte ikisi için konut koşullarının iyileştirilmesini sağladı.

Bulgaristan yalnız 1978'de 66.500 daire ve tek evler yaparken, Macaristan 88.000 daire inşa etti. DAC'nde 167.800 daire yapıldı ve modernize edildi. SSCB'de 2.100.000 yeni modern daire ve tek ev yapıldı, Çekoslo-

vakya'da ise bu rakam 128.000'dir. Ve bir başka gerçek daha: Sovyetler Birliği'nde bir aydan kısa bir süre içinde yapılan konutlar yarım milyon nüfuslu bir kent büyüklüğündedir.

Konutsuz İnsanlar, İnsansız Konutlar. Kapitalist ülkelerde hızlı kira artışından ötürü yüzbinlerce insan normal bir konuta sahip olamamakta, gecekondu'lara ve pansiyonlara sığınmaya bakmaktadır. FAC'nde 6 milyon dolayında insan bu tür «konutlar»la idare etmek zorundadır. Amerikan «Parade» dergisi, 1975 yılında 11,5 milyon Amerikalının en ilkel standartlara bile uygun olmayan binalara tıkıştırıldığını yazıyor. İtalya'da milyonlarca erkek ve kadının gerçekte evi yoktur ve barakalarda barınmaktadır (Roma'da 1 milyon, Napoli'de 300.000, Palermo'da 60.000, Milano, Turin ve öteki kentlerde onbinlerce insan). İngiltere'de 300.000 aile evsizdir. Bunlar esas olarak yaşlı işçiler, bakıma muhtaç kişiler ve çok çocuklu ailelerdir, kira artışlarıyla başedebilecek durumda değildirler. Bunların hepsi tahta kulübelerde, terk edilmiş evlerde, ahşap ve saç levhalarla kaplı evlerin yıkıntılarında ya da ilkel yapılarda barınmaktadırlar. Evsiz aileler bir fasit daire içindedirler: daimi bir yerleşim yerine sahip olmadan daimi bir iş bulmak olanaksızdır, öte yandan kirayı ödemek için de para kazanmak gerekir.

Evsizlerin sayısının çoğalmasıyla birlikte, emekçilerin önemli bir kesiminin konut koşulları daha da kötüye gitmektedir; her yıl onbinlerce aile eski evlerinin kirası pahalı geldiği için daha kötü konutlara taşınmak zorunda kalmaktadır. Nitekim, 10 milyondan fazla İtalyan emekçisi bugün tıkabasa dolu evlerde oturmaktadır. 1977'de Fransa nüfusunun dörtte biri kişi başına 4 m²'den daha az yer düşen evlerde yaşıyordu.

Kenlerdeki işçi semtleri, onarım tahsisatlarındaki kısıntılar yüzünden gecekondu'lara dolarken, zenginlerin yaşadıkları yerlerde, kiralari akıl almaz derecede yüksek konutlar boş duruyor: emekçilerin çoğunluğu genellikle aylık gelirlerinden yüksek olan bu kiralari ödeyemezler. Yeni ve kimi eski evlerin çoğu banka konsorsiyumlarına, holdinglere, sigorta şirketlerine ve öteki kuruluşlara aittir; bunlar binaların değerindeki sürekli artışın kendi yararlarına olduğunu bildikleri için, kiraya vermek amacıyla yapılan konutların yıllarca boş kalmasından yakınmıyorlar.

1977'de fiyatların son derece yüksek oluşu yüzünden Fransa'da 1,7 milyon, FAC'nde 350.000, Roma'da 80.000, Londra'da 100.000 daire boştu.

Konut Koşullarının Sürekli İyileşmesi. Sosyalist ülkelerde konut sorununun tümüyle çözümlenmiş olmadığını kimse gizlemiyor. Ama günümüzde bu sorun yeni bir nitelik kazanmıştır. 15-20 yıl kadar önce görev halka temel barınma koşullarını sağlamaktı (İkinci Dünya Savaşı'nda çoğu EYK ülkesinin konutları muazzam bir hasara uğramıştı), oysa bugün sorun farklıdır: kimileri daha büyük bir ev istiyor, kimileri daha rahat konutlar arzuluyor, genç evliler ise kendi başlarına yaşamak istediklerini, vb.

Kent nüfusunun planlı bir gelişme içinde olduğu ve rasyonel bir kontrol altında tutulduğu sosyalist ülkelerde, kapitalist dünyada kentlerin büyük ölçüde rasgele dağılıp yayılmasından kaynaklanan birçok üzücü olayı ortadan kaldırmak ya da bunlardan sakınmak olanaklıdır. Nitekim, sosyalist ülkelerin kentlerinden geçekundu ve benzeri ilkel yapılar çoktan yokolmuştur. Toprakta özel iyelik olmadığı için, bu ülkeler kapitalist gayrimenkul spekülasyonunun yarattığı sıkıntılar ve sorunlarla karşılaşmıyorlar. Aynı nedenle, halkın «kastlar» halinde yerleşimi diye birşey yoktur. Konutlar ya yerel makamlar, sendikalar ya da bazı bakanlıkların tahsisatlarıyla kurulur. Bir işçi ile fabrika yürütüm görevlisi, bir balerinle bir sahne işçisi, bir bilimadamıyla bir laboratuvar asistanı aynı binada birarada oturabiliyorlarsa, nedeni budur. Konut politikası, astronomik kiralarla dev apartmanlar dikmek değil, rasyonel bir ödeme ve her türlü modern koşullarla daire kurmaktır. Sosyalist ülkelerin deneyimi, demokratik konut tahsisatlarının, halkın kaynaşmasına ve karşılıklı bir iyi niyetin doğmasına yardımcı olduğunu gösteriyor.

Konut tahsisatları belirli ölçütlere dayanır. Bütün öteki koşullar aynı olmak üzere, daireler önce maddi üretim alanında çalışanlara verilir. Böylece, DAC'nde yeni dairelerin en azından % 65'i işçi ailelerine açılmıştır. Çok çocuklu aileler ve yeni evliler önceliğe sahiptir. Bulgaristan'da genç aileler için özel bir konutlandırma fonu vardır (Halk Konseyleri'nin konut stokunun % 10'u).

Sosyalist ülkelerde uygulanan konut yapımı programları, emekli işçiler ve yaşlılar için konut koşullarının iyileştirilmesini de öngörür; bunlara uygun daireler sağlanır ya da özel evlere ve yurtlara nakledilirler.

Kapitalist toplumda konut sorununun boyutları ve özellikleri bu toplumun insancılıktan uzak niteliğini ve zenginlerle yoksullar arasındaki toplumsal uçurumun derinleşmekte olduğunu gösteren çarpıcı bir kanıttır.

Konut sorununa sosyalist yaklaşım ve çözme yöntemi kapitalist uygulamalardan köklüce farklıdır. Geniş çaplı ve planlı konut yapımı, konut edinme demokratik hakkının kullanılışı, birçok başka gerçeğin yanı sıra, sosyalizmin insanın uyumlu gelişimi için gerekli maddi ve manevi koşulların yaratılmasına gerçekçi potansiyeller açtığını gösteriyor.

Açıklama

TKP MK Politik Bürosu toplandı. Uluslararası durumu, ülkemizdeki son politik gelişmeleri ve partimizin önünde duran görevleri görüştü. Uluslararası durumda yeni özellik şudur: ABD emperyalizmi yeniden soğuk savaş dönemini geri getirmek için çabalarını yoğunlaştırıyor. Batı Avrupa'ya ABD ölüm füzeleri yerleştirilmesi için NATO'nun aldığı karar, Amerikan emperyalizminin Orta Doğu'da yeni saldırı blokları çatıştırmak çabaları, bütün bunlar, hem dünyada, hem bölgemizde barış ve güvenliği tehlikeye düşürüyor, savaş tehlikesini artırıyor.

Amerikan emperyalizmi Afganistan devriminin yeni bir aşamaya yükselmesinden bu yana anti-Sovyet kampanyayı yoğunlaştırdı. Afganistan Demokratik Cumhuriyeti'nde devrimci güçlerin kararlı çıkışı, ve Sovyetler Birliği'nin Leninci enternasyonalist yardımıyla gericiliğin, Amerikan ajanlarının ülkede eski düzeni yeniden kurma planları suya düşürüldü. TKP, Sovyetler Birliği'nin Afganistan devrimine yaptığı yardıma büyük değer biçiyor.

Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler barışı güçlendirme ve gerginliği giderme çabalarını aralıksız sürdürüyorlar.

Barış kampanyasını ardıcıl sürdürmek ve güçlendirmek, savaş tehlikesine karşı yığınları uyarmak, anti-Sovyetizme karşı savaşa daha geniş güçleri katmak, emperyalist propagandanın etkinliğini kırmak, Afganistan devrimiyle yığinsal dayanışmayı güçlendirmek zorunluktur.

Ülkemizde ekonomik, sosyal ve politik bunalım yeni bir aşamaya yükseliyor. Erki elinde tutan güçler yarı-askersel bir zorbalık rejimine gidiyor. Demokratik yığın örgütleri kapatılıyor. Devlet aygıtından, ordudan demokratik öğeler eleniyor. Memur, öğretmen kıymı sürüyor. Devlet kadroları gericilerle dolduruluyor. Kürt halkına karşı ulusal baskı ve zorbalık daha da artıyor. Amerikan emperyalizminin ve NATO'nun Türkiye üzerindeki politik ve askersel hegemonyası daha da perçinleniyor. Türkiye yeni saldırgan askersel bloklara sürükleniyor. Emperyalizmin bölgemizdeki serüvenlerine araç ediliyor. Emperyalist tekellere, Ortak Pazar'a, uluslararası finans örgütlerine ülke ekonomisi daha da teslim ediliyor. Emperyalizmin işbirlikçisi tekeller ekonomide ve devlet aygıtındaki konumlarını güçlendiriyor.

Burjuva partileri, AP ve CHP yönetimi işçi ve emekçilerin demokratik kazanımlarını budamakta ve ülkeyi emperyalizme bağlamakta uzlaşıyor. CHP yönetiminin Amerikancı, holdingçi, sıkıyönetimci Demirel hükümetini eleştirmesi, yeniden boş umutlar yaratmaktan öte eylemsel bir anlam taşıyor.

Ekonomik bunalımın tüm yükü emekçi yığınların sırtına daha acımasız yükleniyor. Son devalüasyon ve zamlarla yığınların yaşam koşulları daha da kötüleşiyor. İşten çıkartmalar ve işsizlik yığınsallaşıyor.

Türkiye'de emperyalizmin, işbirlikçi tekelci burjuvazinin, militarist kligin, Amerikancı, sıkıyönetimci, holdingçi Demirel hükümetinin saldırılarını göğüsleyecek güçler vardır. İşçi sınıfının emekçi yığınların sıralarında direniş potansiyeli artıyor. Yığınsal eylemler geliyor ve sıklaşıyor. İşçi sınıfının savaşları giderek sert biçimler alıyor.

TKP MK Politik Bürosu, emperyalizmin, NATO'nun artan hegemonyasını geriletmek, demokratik kazanımlara ve konumlara, emekçilerin yaşam koşullarına, barış ve güvenliğe yönelik saldırıları geri püskürtmek için en geniş demokrasi güçlerinin eylem birliğini zorunlu sayıyor. Son dönemde, eylem birliği alanında atılan adımların daha da geliştirilmesi için savaşıyor.

TKP MK Politik Bürosu, egemen güçlerin yoğunlaşan saldırılarını geri püskürtmek, demokratik konumları güçlendirmek amacıyla başta işçi sınıfı olmak üzere, en geniş demokratik güçlerin ülke çapında genel direnişinden başka yol olmadığını açıklıyor. Komünistler böylesi bir direnişi hazırlamak ve örgütlemek için en önde savaşıyor.

TKP MK Politik Bürosu, partinin ideolojik, politik, örgütsel Leninci birliğinin daha da güçlendiğini vurguladı. Örgütsel gelişmenin yurt çapında yeni bir aşamaya yükseldiğini saptadı. TKP 60'ıncı yılına ulusal çapta savaşkan bir parti olarak giriyor.

Türkiye Komünist Partisi
MK Politik Bürosu

10 Şubat 1980

Ç a ğ r ı

Yiğit Tariş işçileriyle dayanışmayı güçlendirelim!

Yiğit Tariş işçileri günlerden beri şanlı bir direniş sürdürüyor. İzmir işçileri, emekçileri 24 saatlik genel greve gitti. Bu direniş daha şimdiden Ege halkının desteğini kazandı. Tariş işçilerinin eylemi, memleketin dört bucağında yankılanıyor. Zincirleme dayanışma eylemleri yükseliyor. Emperyalizmin, tekellerin, Demirel hükümetinin saldırılarına karşı işçi sınıfının, milyonlarca emekçinin savaşım gücü biliniyor. Genel direniş belgisi yayılıyor. İşsizliğe, pahalılığa, dayanılmaz vergilere, anti-demokratik baskılara, zorbalığa ve faşist saldırılara karşı, iş, ekmek, toprak, can güvenliği, demokratik haklar ve özgürlükler için direnmekten başka yol olmadığını, halkımız giderek daha iyi kavıyor.

Yığınsal işten atmalara, Tariş'in faşistlere üs yapılmasına, tekellerce yağma edlmesine karşı çıkan işçilerin bu istemleri tümüyle haklıdır. TKP, direnen yiğit Tariş işçilerinin yanındadır.

Demirel hükümeti, direnişe giden işçilere, halka karşı kanlı bir savaş açtı. Askeri, jandarmayı, polisi panzerlerle işgal ordusu gibi halkın üzerine sürüyor. Yakalanan işçiler canlı kalkan olarak kullanılıyor. Emekçi semtleri basılıyor. Binlerce işçi, emekçi, kadın ve çocuk tutuklanıyor. Stadyumlara dolduruluyor. Daha dün, ABD ile kölelik anlaşması bağlayan, memleketi emperyalizme satan Demirel hükümeti, Amerikan bankalarının, yerli, yabancı tekellerin planlarını zorbalık yasalarıyla, süngü gücüyle uyguluyor.

Bu kanlı saldırı karşısında emekçilerin, çolukları, çocuklarıyla barikatlarda, sınıf düşmanına karşı savundukları fabrikalarda sürdürdükleri direniş sonuna kadar haklıdır. Dökülen kanların suçlusu işçi düşmanı, halk düşmanı Demirel hükümetidir, gerici, sıkıyönetimci generallerdir. Gerçek gün gibi ortadadır.

Hükümet, militarist klik, işçi ve demokrasi hareketini ezmek ve böylece bunalımın yükünü halkın sırtına daha da yoğun yıkmak için kanlı provokasyonlar tezgahlıyor. Bu oyuna gelmemek, serüvenciliğe düşmeden, yığınsal direnişi örgütlü ve disiplinli sürdürmek günün parolası, başarının anahtarıdır.

İşçilerin haklı direnişini yasa dışı diye eleştiren CHP sağ yöneticileri, hükümetin, zorbaların kan dökmesine ses çıkartmıyor. Tüm CHP'liler, Mecliste hükümetin bu yasa dışı, kanlı zorbalığına karşı olan tüm sayıtlar, Tariş işçileriyle dayanışmanızı gösterin!

Kaput giymiş emekçi halk çocukları, askerler, jandarmalar, «Biz işgal ordusu değiliz» diyen yurtsever subaylar! Faşistlerin kurşunladığı Yurdakul'un anısını yaşatan, ateş emri veren komserin karşısına dikilen polisler! Kardeşlerinize, komşularınıza, yurttaşlarınıza kurşun sıkmayın! Kışlaya, karakola geri dönün!

MHP'nin «Tariş'e alacağız» diye kandırmaya çalıştığı emekçiler! Faşistlerin oyununa gelmeyin! Grev kırıclığı yapmayın! Sınıf kardeşlerinizin işini, ekmeğini elinden almakta araç olmayın!

Sarı sözleşmeleri yırtmak için ayağa kalkan Seka, Demiryolu, tekstil işçileri! Tekellere karşı toplu sözleşme savaşımı içinde olan yüzbinlerce işçi! Pahalılığa, vergilere, yoklara karşı direnen kent ve köy emekçileri! Kırıma, baskıya uğrayan öğretmen, memur ve aydınlar! Tariş işçileriyle dayanışmayı güçlendirin!

Kooperatifleri yerli-yabancı tekellerce yağma edilen, yıkılmak istenen, ürünlerine yok pahasına el konan Ege köylüleri! Direnişçi işçilere arka çıkın!

Tutuklu tüm işçilerin serbest bırakılması, Tariş'e bir tek faşistin sokulmaması ve Tariş'in tekellerin yağmasından korunması için, tüm ulusal demokratik güçler Tariş işçileriyle omuz omuza!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

12 Şubat 1980 .

Açıklama

TKP MK Politik Bürosu son toplantısında, TKP'nin 60. kuruluş yıldönümünü bütün bir yıl boyunca partiyi güçlendirmek, politik etkinliğini arttırmak, yığınlarla daha sıkı bağlanmak için savaşıarak kutlama kararı aldı.

Türkiye işçi sınıfının Marksçı-Leninci, enternasyonalist öncüsü TKP, kuruluşunun 60'ıncı yılında Mustafa Suphi'lerin şanlı yolunda, çetin savaşlar içinde yürüyor. Türkiye halkının tüm ulusal demokratik savaş geleneklerini komünistler yaşatıyor. Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin etkileri ve ulusal kurtuluş savaşımızın ateşleri içinde doğan TKP, bugün Türkiye politik yaşamının ayrılmaz bir parçası, ulusal çapta örgütlenmiş bir parti olmuştur. TKP, işçi sınıfının tarihsel öz görevini yerine getirmesi için, onun birliğini kurmak için savaşıyor. Ulusal demokratik cephe içinde tüm halkın güçlerini birleştirmek, sosyalizme açılan ileri demokratik devrimi utkuya ulaştırmak yolundan ilerliyor. Hiç bir yasak TKP'nin bu savaşını durduramamıştır, durduramayacaktır.

TKP'nin tüm örgütleri partimizin 60'ıncı kuruluş yıldönümünü «partiyi güçlendir, TKP'ye gir!» belgisiyle karşılıyorlar. Bu şanlı onur yılında kadrolarımızın göstereceği eylemlilik, emperyalizme, işbirlikçi, tekelci burjuvaziye, militarist kliğe karşı tüm halkımızın barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için savaşını daha da güçlendirecektir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Politik Bürosu*

20 Şubat 1980

Türkiye Komünist Partisi ile Alman Komünist Partisi'nin Açıklaması

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi temsilcileri görüş değişik tokusunda bulunmak için Alman Komünist Partisi Sekreteri Karl Heinz Schröder ve Parti Yönetim Kurulu Danışmanı Jacob Goldberg ile bir karşılaşma yaptılar.

Candan bir hava içinde geçen konuşmalarda Alman Komünist Partisi 1922'den bu yana Türkiye Komünist Partisi'ne konan hukuk dışı yasağın kaldırılması ve tüm Türkiye'li yurttaşlara kısıntısız demokratik hakların sağlanması için dayanışmasını bir kez daha belirtti. Her iki parti, Türkiye'de sağcı güçlerin kışkırttığı ve dayattığı sıkıyönetime karşı çıkar ve hakları için savaşı işçi ve üreticilerin üstüne polis ve asker birliklerinin sürülmesine karşı kesinlikle protesto sesini yükseltir. Her iki parti, demokratik günlük bir gazete olan Politika'nın, öteki ilerici yayınların yasaklanmasını, sendikacıların tutuklanmasını, demokratik yığın örgütlerinin kapatılmasını protesto eder. Alman Komünist Partisi çetin koşullarda savaşı Türkiye emekçilerle dostça bağliliğini vurgular, özellikle grevci işçilerle dayanışmasını bildirir.

Her iki parti, Federal Almanya Cumhuriyeti'nde ortak çıkarlarını savunmak için Alman ve Türkiye'li işçilerin işbirliğine katkıda bulunmak isteklerini vurgular. «Bozkurtların» terör örgütünün eylemlerinin durdurulması ve bu örgütün kapatılması için Federal Hükümet'e yöneltilen demokratik istemi destekler.

TKP ve AKP, Afgan halkının sosyal ve demokratik ilerleme yoluna girmesini ve Afganistan'ın içişlerine karışma girişimlerine karşı Sovyetler Birliği'nin yardımını bahane ederek NATO'nun silâhlanmayı tirmandırmasını haklı gösterme çabalarını yerer. 1978 ve 1979 NATO tepe toplantılarından bu yana emperyalizmin bu saldırgan güçlerinin uluslararası durumu sertleştirmeleri karşısında her iki parti, barış içinde yanyana yaşamada dışında hiç bir sağduyulu seçeneğin bulunmadığını kesinlikle vurgular. Bu nedenle politik yumuşama yolu sürdürülmeli ve askersel yumuşama yönündeki adımlarla tamamlanmalıdır. Böylesi bir politika, NATO'nun yeni Atom roketleri yapma ve Batı Avrupa ülkelerine yerleştirme plânının değiştirilmesini gerektirir.

Türkiye ve Federal Almanya komünistleri kapitalist ülkelerin – dünya- nın en yoksul ülkelerinden biri olan – Afganistan'a verdikleri sözde gelişme yardımını durdurmalarının insanlıkla bağdaşmadığını belirtir. Geçmişte örneğin ABD ve FAC'de bunun için öngörülen tutar ve daha da fazlası, bugün askersel bir diktatörlüğün, sıkıyönetimin egemen olduğu,

parti, sendika, gençlik ve kadın örgütlerinin serbest çalışma olanaklarının bulunmadığı ve insan haklarının yabancı bir kavram olduğu Pakistan gibi bir ülkeye veriliyor.

Türkiye'ye şimdi ABD ve FAC'nin verdiği büyük paralar da bu ülke emekçilerinin yararına kullanılmıyor. Bunlar en başta, Türkiye'de NATO askersel üslerinin genişletilmesi, ülkenin daha da silâhlandırılması için kullanılıyor. Bu da aşırı sağcı ve faşizm yanlısı güçlerin yararına oluyor.

Her iki parti, Federal Almanya Cumhuriyeti ile Türkiye arasında normal, iyi ilişkilerin kurulmasından yanadır. Her iki ülke halkının dostluğu ve her iki devletin yumuşama ve silâhsızlanmaya katkıda bulunması için çalışırlar. Bu yolda Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin önerilerinin ele alınması Türkiye halkının ve Federal Almanya halkının olduğu gibi bütün halkların da yararına olacaktır.

Bangladeş Komünist Partisi'nin III. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi, tüm Türkiye komünistleri adına, kardeş Bangladeş Komünist Partisi'nin III. Kongresi'ne devrimci savaş selâmlarını yollar, Kongrenize büyük başarılar diler.

II. Kongresi'nden bu yana iki kez yasaklanan Bangladeş Komünist Partisi, öteki demokratik güçlerle birlikte Bangladeş'de toplumsal gelişmeyi ilerici bir yola yöneltmek için çetin bir savaş yürüttü. Emperyalizme, onun işbirlikçisi güçlere karşı, hükümetin gerici politikasına karşı, ulusal bağımsızlığı pekiştirmek ve halkın yaşam koşullarını iyileştirmek için, demokratik dönüşümler ve sosyalizm için ardıcıl olarak savaştı.

Türkiye Komünist Partisi, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla bağı olduğu Bangladeş Komünist Partisi'ne dayanışmasını duyurur, bu çetin savaşımında bir kez daha başarılar diler.

*Komünist selâmlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
I. Bilen*

25 Şubat 1980

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin VIII. Kongresinde TKP Temsilcisinin Yaptığı Konuşma

Değerli yoldaşlar,

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin VIII. Kongresine TKP MK adına tüm Türkiye komünistleri ve emekçileri adına kardeşçe savaş selâmlarımı iletir Kongreye büyük başarılar dilerim.

İkinci Dünya Savaşı'nın korkunç acılarını çekmiş, sayısız kurbanlar vermiş Polonya halkının Hitler faşizmine karşı şanlı direniş gelenekleri temelde doğan ve güçlenen sosyalist Polonya, günümüzde Avrupa'da ve dünyada barış savaşımının sağlam kalelerinden birini oluşturuyor. Lenin'in ülkesi Sovyetler Birliği'yle yakın dostluk ve sınıksız kardeşlik bağlarıyla bağlı olan, sosyalist ülkeler topluluğunun kopmaz parçası Polonya Halk Cumhuriyeti'nin izlediği barış politikasına ve anti-emperyalist hareketlerle özgürlük ve sosyal ilerleme için savaşan halklarla enternasyonalist dayanışmasına TKP, işçi sınıfı ve halkımız büyük değer biçiyor.

PBİP'nin VIII. Kongresi, sosyalist Polonya'nın gelişmesi için, Polonya halkının genliği için, Polonya işçi sınıfının, emekçilerinin, Gierk yoldaş yönetimindeki PBİP'nin öncülüğünde verdiği savaşta yeni ve önemli bir adım oluşturuyor. Ülkede güçlü bir endüstri potansiyeli yaratmak, halkın gereksinimlerini giderek daha yüksek düzeyde karşılamak, emekçilerin yararına geniş kapsamlı bir sosyal programı gerçekleştirmek yolunda VI. ve VII. Kongrelerden bu yana gerçekleştirilen önemli başarıları gözler önüne seriyor. Kamu zenginliğini daha da arttırmak, halk devletini daha da güçlendirmek, sosyalist demokrasiyi daha da derinleştirmek doğrultusunda yeni görevleri ortaya koyuyor. Polonya halkının Hitler faşizminin boyunduruğundan kurtuluşundan bu yana geçen 35 yıl içinde sosyalist ülkeler topluluğunun üyesi olarak elde ettiği kazanımlar Polonya halkına onur veren, ve onun geleceğe güven ve iyimserlikle bakmasını sağlayan sağlam bir temel oluşturmuştur.

Değerli yoldaşlar,

Günümüzde, emperyalist güçler, NATO'ya egemen çevreler, silâhsızlanma ve gerginliği giderme girişimlerine karşı yoğun bir saldırı yürütüyorlar. Bu saldırıda, Pekin hegemonyacıları, emperyalizmin başlıca başlaştığı rolünü görüyor. Yeniden «soğuk savaş» dönemini başlatma girişimlerini ve yeni bir dünya savaşı tehlikesini önlemek, silâhsızlanma yolundaki çabaları güçlendirmek, özellikle Batı Avrupa'ya yeni ABD atom roketlerinin yerleştirilmesine karşı koymak komünistlerin, tüm barış güçlerinin tarihsel ortak görevidir.

Emperyalizm, başta ABD emperyalizmi, Yakın ve Orta Doğu'da sarsılan konumlarını güçlendirmek için dünya ölçüsünde hegemonyacı amaçlarıyla bağlı olarak bir sıra askersel, politik girişimlerde bulunuyor. ABD emperyalizmi, Hint okyanusuna, Basra körfezine askersel yığınak yapıyor, bölgede yeni askersel üsler kuruyor ve yeni askersel saldırgan bloklar çatıştırmak istiyor. NATO üyesi Türkiye'yi de, bu serüvenci planlarına daha yoğun katmak amacını güdüyor.

Afganistan devriminin yeni bir aşamaya yükselmesi ve Sovyetler Birliği'nin Afganistan hükümetinin çağrısı üzerine, iki ülke arasındaki anlaşmaya ve Birleşmiş Milletler sözleşmesine uygun olarak yaptığı enternasyonalist yardım burada emperyalizmin planlarını suya düşürdü. TKP, Türkiye işçi sınıfı, Afganistan devrimiyle dayanışma içindedir ve Sovyetler Birliği'nin enternasyonalist yardımını bütünüyle destekliyor. Emperyalist propagandanın yoğunlaştırdığı anti-Sovyet kampanyaya karşı savaşmayı güncel görev olarak görüyor.

Değerli yoldaşlar,

Bölgemizdeki gelişmelerle bağlı olarak emperyalizm, Türkiye üzerindeki hegemonyasını arttırma girişimi içindedir. ABD ile Türkiye hükümeti arasında gizli görüşmeler sonucunda dayatılan yeni askersel işbirliği anlaşmasıyla, Türkiye'deki Amerikan üslerinin sayısı arttırıldı, üslerin çalışması yasallaştırıldı ve Amerika'nın Türkiye'ye doğrudan askersel karışmasına kapı açıldı. Emperyalist ülkeler, ABD ve FAC, Türkiye'nin derin bunalımlarından, ülkemizi emperyalizme daha sıkı bağlamak için yararlanıyorlar. Bu bağımlılığın sonucu olarak Türkiye ekonomisi bugün yıkımın eşiğine gelmiştir.

%100'ü aşan enflasyon, milyonlarca işsiz ordusu, temel gereksinim maddelerinin yokluğu, enerji bunalımı, fabrikaların kapanması, yarıdan düşük kapasiteyle çalışması bu yıkımın bir kaç çizgisidir.

Bu durumda, faşist MHP destekli gerici Demirel hükümeti, bunalımın yükünü emekçilerin sırtına zorbalıkla yıkmaya yolunu tuttu. Militarist kliğin ülkenin politik yaşamındaki ağırlığı artıyor. Sıkıyönetim demokratik örgütleri kapatıyor. Yıgınsal tutuklamalar yapılıyor, sendika liderleri gözaltına alınıyor. Kürt halkına karşı şoven bir baskı politikası uygulanıyor. Faşist MHP ve yan örgütlerinin kanlı saldırıları sonucunda günde ortalama 5 yurttaş can veriyor. Rejim giderek yarı-askersel bir zorbalık rejimi niteliği alıyor. Açık askersel diktatörlük ve faşizm tehlikesi artıyor.

Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkı, demokrasi güçleri, bütün bu gelişmeler karşısında sessiz kalmıyor. İşçi sınıfı grev ve direnişlerle, demokratik güçler yığinsal yürüyüş ve mitinglerle emperyalizmin artan baskılarını, tekellerin emekçilerin yaşam koşullarına saldırılarını, artan baskı ve terörü protesto ediyorlar.

TKP, bütün bu yığın çıkışlarını var güçle destekliyor. Ardıcıl olarak işçi sınıfının ve en geniş demokrasi güçlerinin eylem birliği politikasını izliyor. Ülkenin dört bir yanında yürütülen bu eylemleri halkın genel bir direnişine doğru yönlendiriyor. TKP'nin böylece yaratmak istediği aktif bir demokrasi hareketinin amacı, demokratik konumları, kazanımları korumak ve geliştirmeye yöneliktir.

Değerli yoldaşlar,

Bugünkü uluslararası koşullarda, kardeş komünist partileri arasındaki Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmine dayalı savaş bağları, emperyalizmin barışa, yumuşama sürecine karşı saldırılarını geriletme, askersel yumuşama yolunda somut adımlar atmak savaşında başlıca dayanak olarak kalıyor. Halkların anti-emperyalist birliği, en geniş barış güçlerinin cephesi, bugün her zamandan çok komünist hareketin birliğine bağlıdır. TKP, Polonya Birleşik İşçi Partisi ile kökü eskilere uzanan enternasyonalist kardeşlik bağlarını daha da güçlendirmeye büyük önem veriyor. Halkımızla, Polonya halkı arasında dostluk bağlarını daha da güçlendirmek yolundan yürüyor.

Yaşasın PBIP'nin 8. Kongresi,

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi!

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Komünist basının geleneklerini sürdürerek «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ» dergisi sürekli olarak okurlara başvuruyor ve derginin daha ilginç, içeriğinin daha zengin olması için önerilerini bildirmelerini rica ediyor.

Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışmalarımızı ayarlamamızda bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

- Dergide yayımlanan yazılardan hangileri sizde derin bir iz bıraktı ve niçin?
- Hangi yazıları beğenmediniz ve niçin?
- Dergide hangi konularda yazılar okumak istiyorsunuz?
- Derginin sayfalarında kimlerin yazılarını okumak istiyorsunuz?
- Dergide ne gibi yeni bölümler görmek istiyorsunuz?
- Başka önerileriniz var mı?

Okurlarımızın bu sorularımızı yanıtlamalarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitap-
cılardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung

5100 Aachen

Löhergraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

4800 Bielefeld

Feilen Straße 10

Progress-Buchhandlung

5300 Bonn

Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung

4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8520 Erlangen

Schiffstraße 5

Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4300 Essen 1
Viehofer Platz 14
Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»
6000 Frankfurt/Main
Schumannstraße 56
Buchzentrum in der Goethestraße
6000 Frankfurt/Main
Goethestraße 56
Buchhandlung Walter Herbst
7800 Freiburg
An der Mehlwaage 2
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
6300 Gießen
Schiffenberger Weg 1
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3400 Göttingen
Burgstraße 24
Internationale Buchhandlung GmbH.
2000 Hamburg 13
Johnsallee 67
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3000 Hannover
Hamburger Allee 37
Buchhandlung kollektiv GmbH.
6900 Heidelberg
Plöck 64a
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3500 Kassel
Werner-Hilpert-Straße 5
Kollektiv-Buchhandlung
2300 Kiel 1
Falkstraße 16
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5000 Köln
Fleischmengergasse 31
Buchhandlung Rosa Luxemburg
4150 Krefeld
St.-Anton-Straße 86

Bücherzentrum Süd-West
6500 Mainz
Bilhildisstraße 15
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
6800 Mannheim
U 2, 3
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3550 Marburg
Am Grün 56
Buchhandlung Libresso
8000 München 40
Türkenstraße 66
Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4400 Münster
Steinfurter Straße 15
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8500 Nürnberg
Weinmarkt 12 a
Dein Buch Volksbuchhandlung
2900 Oldenburg
Am Damm 26
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8400 Regensburg
Glockengasse 7
Lenchen Demuth-Buchladen
6600 Saarbrücken
Nauwieser Straße 13
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5900 Siegen
Freudenberger Straße 18
Buchhandlung Hornung und Steinbach
7000 Stuttgart
Wilhelmsplatz 1
Buchhandlung W. A. Bastigkeit
5500 Trier
Lindenstraße 10
Friedrich-Engels-Buchhandlung
5600 Wuppertal-Elberfeld
Gathe 55-57

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İ. Bilen

Sömürü ve baskı politikasına karşı ulusal demokratik güçler 105

xx: Pentagon ve NATO, Avrupa'yı neyin içine sürüklüyor? 116

Enriko Rodriges

Bir anakaranın anti-emperyalist potansiyeli 126

xx: Vladimir İliç Lenin'in 110. doğum yıldönümü 133

xx: Lenin'in çalışma tarzı 143

xx: Lenin'in doğumunun 110. yılı üstüne 153

Vladimir Vinogradov, Oleg Salkovski

Bunalıma karşı politika ve sınıf savaşımları 158

xx: Baskı silâhı mı, egemenliğin koruyucusu mu? 169

xx: Orta – Doğu'da politik kaymalar: Kökleri, etkenleri, eğilimleri 182

xx: İki dünyada konut sorunu 196

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP MK Politik Bürosunun açıklaması 201

xx: TKP Merkez Komitesinin çağrısı 203

xx: TKP MK Politik Bürosunun açıklaması 205

xx: TKP ile AKP'nin açıklaması 206

xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Bangladeş Komünist Partisi'nin 3. Kongresine mesajı 208

xx: PBİP'nin 8. Kongresinde TKP temsilcisinin yaptığı konuşma . . 209